

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi

Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda mühasibat uçotunun təşkili və aparılması barədə

Qərar № Q-02

Bakı şəhəri, 09.02.2012-ci il

«[Mühasibat uçotu haqqında](#)» Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə əsasən büdcə təşkilatlarının bu qanunla tələb olunan maliyyə hesabatlarını Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun tərtib etdiklərini nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin [9 fevral 2009-cu il tarixli, 48 nömrəli](#) Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə»nin 7.7-ci və 8.48-ci bəndlərini rəhbər tutaraq Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi **qərara alır**:

1. «Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda Büdcə təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun təşkili və aparılmasına dair Təlimat» təsdiq edilsin (əlavə olunur).
2. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin [15 iyul 1998-ci il tarixli, İ-62 nömrəli](#) əmri ilə təsdiq edilmiş və Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən 1998-ci il 28 avqust tarixdə dövlət qeydiyyatına alınmış (Şəhadətnamə № 126) «Büdcədən maliyyələşən idarə, müəssisə və təşkilatlarda mühasibat uçotunun Hesablar Planı və onun tətbiqinə dair Təlimat» və 16 mart 2011-ci il tarixli, İ-45 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş «Büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda Büdcə təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun təşkili və aparılmasına dair Təvsiyələr» ləğv edilsin.
3. Uçot siyasəti şöbəsinin müdiri E.Cəfərova və Hüquq şöbəsinin müdiri X.Rəhmanova tapşırılsın ki, bu qərarın qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi üçün Ədliyyə Nazirliyinə təqdim edilməsini təmin etsin;
4. Uçot siyasəti şöbəsinin müdiri E.Cəfərova tapşırılsın:
 - 4.1. Nazirliyin aidiyyəti struktur bölmələrinin, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının və büdcədən maliyyələşən digər təşkilatların bu qərarla tanış olmalarını təmin etsin.

4.2. Bu qərardan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

5. Bu qərarın icrasına nəzarət nazirin birinci müavini İ.Fəti-zadəyə həvalə edilsin.

Nazir

Samir ŞƏRİFOV

*17 iyul 2012-ci il tarixli, Q-09 nömrəli; 22 iyul 2016-cı il tarixli, [Q-17](#) nömrəli
Qərarlara əsasən dəyişikliklərlə*

*«Təsdiq edilmişdir»
Azərbaycan Respublikasının
Maliyyə Nazirliyi
Qərar № Q-02
09 fevral 2012-ci il
Nazir
Samir ŞƏRİFOV*

Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda büdcə təşkilatları üçün milli mühasibat uçotu standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun təşkili və aparılmasına dair Təlimat

I bölmə. Ümumi müddəalar

Fəsil 1. Əsas müddəalar

1. Qanunvericilik

Bu Təlimat «Mühasibat uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu və «Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartları» (bundan sonra Milli Standartlar və ya Milli Standart adlandırılacaqdır) əsasında hazırlanmışdır. Bu Təlimat dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar tərəfindən mühasibat uçotunun təşkili, aparılması və maliyyə hesabatlarının hazırlanması qaydalarını tənzimləyir. Milli Standartlar İctimai Sektor üçün Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarına (bundan sonra Beynəlxalq Standartlar adlandırılacaqdır) uyğun hazırlanaraq, Beynəlxalq Standartlarla nizamlanan bütün məsələləri əhatə edir. Beynəlxalq Standartların hər hansı müddəasını Milli Standartlara daxil etməmək və ya daxil etməzdən əvvəl dəyişiklik etmək zəruriyyəti yaranarsa, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Beynəlxalq Standartların ilkin formasının tətbiq edilməməsinin səbəbi və Milli Standartlarla Beynəlxalq Standartlar arasında mövcud olan hər hansı digər fərq müvafiq Milli Standartın əlavəsində açıqlanmalıdır. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların Milli Standartlara uyğun tərtib etdikləri maliyyə hesabatlarının məqsədi müxtəlif istifadəçilər tərəfindən resursların bölüşdürülməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi və qiymətləndirilməsi zamanı təşkilatın maliyyə vəziyyəti, maliyyə nəticələri, kapitalda

dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında informasiyanın təmin edilməsindən ibarətdir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar tərəfindən maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiya bu hesabatlara əlavə edilən əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır.

2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu Təlimatda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.1.1. **Uçot siyasəti** — maliyyə hesabatlarının tərtib və təqdim edilməsi üçün təşkilat tərəfindən qəbul edilmiş onun iş xüsusiyyətlərinə uyğun olan prinsiplərin, əsasların, şərtlərin, qaydaların və təcrübələrin məcmusudur;

2.1.2. **Maliyyə hesabatları** — istifadəçinin konkret məlumat ehtiyaclarına cavab verən hesabat tələb etmək hüququ olmadıqda, onun bu tələbatını ödəmək məqsədi ilə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın maliyyə vəziyyəti və maliyyə fəaliyyətinin nəticələrinin strukturlaşdırılmış təqdimatıdır;

2.1.3. **Maliyyə hesabatlarına qeydlər** — dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatında, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatında və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatında təqdim edilmiş maddələrin açıqlanmasını və ya təhlilini və bu hesabatlarda yer almayan maddələr haqqında əlavə informasiyanın təqdimatını təmin edir;

2.1.4. **Aktivlər** — keçmiş hadisələrin nəticəsi olaraq dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın nəzarətində olan və gələcəkdə bu təşkilat üçün iqtisadi fayda və xidmət potensialı vəd edən resurslardır;

2.1.5. **Öhdəliklər** — dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın keçmiş hadisələr nəticəsində yaranan cari öhdəlikləridir və onların həll edilməsi iqtisadi fayda və ya xidmət potensialını təcəssüm etdirən resursların bu təşkilatdan kənara çıxması ilə nəticələnir;

2.1.6. **Xalis aktivlər (kapital)** — bütün öhdəliklər çıxıldıqdan sonra təsərrüfat subyektinin aktivləri üzrə qalan dəyəridir;

2.1.7. **Gəlir** — mülkiyyətçilər tərəfindən ayrımalarda artım istisna olmaqla xalis aktivlərdə/kapitalda artım ilə nəticələnən və hesabat dövrü ərzində dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilata daxil olan (olacaq) iqtisadi fayda və ya xidmət potensialıdır;

2.1.8. **Xərclər** — aktivlərin xaric olması və ya istehlak edilməsi iqtisadi mənfəətin, mülkiyyətçilər üçün bölüşdürmələrə aid olmayan xalis aktivlərin (kapitalın) azalması ilə nəticələnən və ya öhdəliklərin yaranması ilə müşahidə edilən məsrəflərdir;

2.1.9. **Qiymətləndirmə** — maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və ya maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda təqdim edilən obyektin pul ifadəsinin müəyyənləşdirilməsidir;

2.1.10. **Likvidlik** — dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın aktivin nominal dəyərinin dəyişilməz saxlanılmaqla, onların qısa müddət ərzində nağd pul vəsaitlərinə çevrilməsi yolu ilə yaranmış öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi qabiliyyətidir.

3. Milli Mühasibat uçotu Standartlarına əsaslanan ehtimallar (prinsiplər) və maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətlərinin zəruriliyi

Mühasibat uçotunun aparılması zamanı Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına əsaslanan ehtimallara (prinsiplərə), maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri və maliyyə hesabatları elementlərinin qiymətləndirmə metodlarına üstünlük verilir. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qanunvericilik aktlarında əks olunan tələblərin və ya təşkilatın iş xüsusiyyətinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar, dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın uçot siyasətinin müvafiq müddəalarında da düzəlişlər aparılmalı və istifadəçilərin diqqətinə çatdırılmalıdır.

4. Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına əsaslanan ehtimallar (prinsiplər).

Mühasibat uçotunun hesablama metodu dedikdə, əməliyyatların, digər hadisə və şərtlərin onların baş verdiyi zaman (və yalnız pul vəsaitinin və ya onun ekvivalentinin alınması və ya ödənilməsi zamanı deyil) uçota alınması başa düşülür. Mühasibat uçotunun hesablama prinsipi əsasında uçota alınan maliyyə hesabatlarının elementləri (aktivlər, öhdəliklər, xalis aktiv/kapital, gəlirlər və xərclər) onların baş verdiyi zaman aid olduğu dövrlər üzrə maliyyə hesabatlarında tanınır. Təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizliyi konsepsiyası dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın fəaliyyətinin davam edəcəyini və onun fəaliyyətinin dayandırılması və ya fəaliyyətinin, həcmnin əhəmiyyətli dərəcədə ixtisara salınması zərurətinin və ya niyyətinin olmadığını nəzərdə tutur. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizliyi barədə ehtimal aktivlərin və öhdəliklərin ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilməsinin tətbiq edilməsinə zəmin yaradır. Əgər təşkilatın ləğv olunacağı ehtimal olunarsa, aktivlərin qiymətləndirilmə əsası kimi bu aktivlərin alınması üçün çəkilmiş məsrəflər deyil, onların ehtimal olunan satış dəyərindən (yəni, satış üzrə xərclər çıxılmaqla, satış qiyməti) istifadə olunmalıdır. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın yaxın gələcəkdə ləğv olunacağı gözləniləndi halda, təşkilat tərəfindən onun öhdəliklərinin ödənilməsi üçün tələb olunan pul vəsaitlərinin gözlənilən mədaxili barədə daha etibarlı məlumatı aktivlərin ehtimal olunan satış dəyəri təmin edəcəkdir. Təşkilatın ləğv olunması labüddürsə, aktivlər qısamüddətli (dövriyyə) və uzunmüddətli (dövriyyədənəknar) kimi təsnifləşdirilmir. Bu zaman, bütün aktivlər ləğv olunması gözlənilən qısamüddətli aktivlər hesab olunur. Öhdəliklər üzrə kreditorlarla hesablaşmalara gəldikdə isə, bu öhdəliklər uçotda ənənəvi olaraq, qısamüddətli və ya uzunmüddətli öhdəliklər kimi deyil, prioritetlər əsasında daha əhəmiyyətli öhdəliklər meyarına uyğun olaraq təsnifləşdirilərək əks etdirilməlidir.

5. Maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri.

5.1. Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanı istifadəçilər üçün daha yararlı edən keyfiyyət xüsusiyyətləri ayrı-ayrılıqda müvafiq amillə təcəssüm olunur:

5.1.1. **Anlaşıqlılıq:** Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın mahiyyəti istifadəçilər tərəfindən anlaşılmalıdır. Eyni zamanda, istifadəçilər

Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartları haqqında zəruri biliklərə malik olmalı və informasiyanı kifayət qədər dərindən öyrənməyə hazır olmalıdırlar. Münasib informasiya, onun mürəkkəbliyinə görə istifadəçilər tərəfindən anlaşılmaması səbəbindən maliyyə hesabatlarından çıxarılmamalıdır.

5.1.2. Müqayisəlilik: İstifadəçilər üçün maliyyə hesabatları arasında müvafiqliyi və fərqliliyi müəyyən etmək və qiymətləndirmək imkanını yaradan informasiya müqayisəli hesab olunur. İstifadəçilər tərəfindən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın müxtəlif dövrlərə aid olan maliyyə hesabatlarının və ayrı-ayrı təşkilatların maliyyə hesabatlarının müqayisə edilə bilməsi üçün təşkilatların maliyyə vəziyyətindəki və fəaliyyətlərinin maliyyə nəticələrindəki meylləri müəyyən etmək imkanı yaradır:

5.1.2.1. Ardıcılıq: Ardıcılıq müqayisə olunan informasiyanın ən mühüm xüsusiyyətlərindən hesab olunur. Müqayisəlilik prinsipi maliyyə hesabatlarında əks olunan informasiyanın dövrdən dövrə ardıcıl olaraq tanınmasını, qiymətləndirilməsini və təqdim edilməsini tələb edir. İnformasiyanın ardıcılığı təşkilat tərəfindən bütün dövrlər ərzində oxşar hadisələr üçün eyni uçot metodunun tətbiq edildiyini bildirir. Ardıcılıq prinsipinin tətbiq edilməsi maliyyə hesabatlarının etibarlılığını, münasibliyini və anlaşılmasını təkmilləşdirmək üçün uçot siyasətində dəyişikliklərin edilməsinə maneə yaratmamalıdır. İnformasiyanın müqayisəliliyi və ardıcılığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə olunmuş uçot siyasəti haqqında istifadəçilərin məlumatlandırılmasını təmin etməlidir. Tətbiq olunan uçot siyasətində hər hansı dəyişikliklər edildikdə, bu dəyişikliklər onların nəticələri ilə birlikdə aydın şəkildə açıqlanmalıdır.

5.1.3. Münasiblik: Keçmiş, indiki və gələcək hadisələri qiymətləndirməklə istifadəçilərin iqtisadi qərarlar qəbul etmələrinə təsir edən informasiya münasib hesab olunur. İnformasiyanın münasibliyi onun mahiyyəti və əhəmiyyətliliyindən asılıdır.

5.1.3.1. Əhəmiyyətlilik: Maliyyə hesabatlarını təqdim edənlər tərəfindən nəzərə alınmaması və ya təhrif olunması səbəbindən istifadəçilərin bu hesabatlar əsasında iqtisadi qərarların qəbul edilməsinə təsir edə bilən informasiya əhəmiyyətli hesab olunur. Əhəmiyyətlilik konkret şəraitlərdə maliyyə hesabatlarında diqqətsizlikdən göstərilməmiş məlumatın və ya yol verilmiş səhvin həcmindən dəyəridən asılıdır. Əhəmiyyətlilik informasiyanın keyfiyyət xüsusiyyətləri ilə deyil, bu informasiyanın münasibliyini müəyyən edən kəmiyyətlər ilə ölçülür. Əhəmiyyətlilik maddənin ümumiyyətlə göstərilməməsi və ya səhv göstərilməsi fərdi olaraq və ya qrup şəklində istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bildikdə əhəmiyyətli hesab olunur. Əhəmiyyətlilik, mövcud olan şərtlər daxilində buraxılmış və ya səhv göstərilmiş maddənin həcmi və xarakterindən asılıdır. Maddənin həcmi və ya xarakteri və ya hər ikisi müəyyənləşdirici amil kimi çıxış edə bilər.

5.1.4. Etibarlılıq: Tərkibində əhəmiyyətli səhvlər və qabaqcadan əmələ gəlmiş yanlış (qərəzli) fikirlər mövcud olmayan informasiya etibarlı hesab olunur.

Etibarlı informasiya neytrallıq, ehtiyatlılıq, düzgün təqdimat və tamlıq kimi keyfiyyətlərə malik olmalıdır:

5.1.4.1. Düzgün təqdimat: Təşkilatın maliyyə hesabatlarında informasiyanın düzgün təqdimatı onun maliyyə vəziyyətini və fəaliyyətinin maliyyə nəticələrini qərəzsiz, təhrifsiz, manipulyasiyasız və ya əhəmiyyətli faktları gizlətmədən, mahiyyətin formadan üstünlüyü konsepsiyası əsasında, mümkün qədər obyektiv əks etdirməsini nəzərdə tutur. Konseptual Əsasların və ya müvafiq Milli Mühəsibat Uçotu Standartının tanınma meyarlarına uyğun gələn və hesabat tarixinə və ya hesabat dövründə mövcud olan aktivlərə, öhdəliklərə, kapitalla, gəlirlərə və xərclərə təsir göstərmiş bütün təsərrüfat əməliyyatları və digər hadisələr maliyyə hesabatlarında düzgün əks etdirilməlidir;

5.1.4.2. Mahiyyətin formadan üstünlüyü: Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən əməliyyatların və digər hadisələrin düzgün olması üçün həmin əməliyyatlar və hadisələr onların iqtisadi mahiyyətinin hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi əsasında təqdim olunmalıdır;

5.1.4.3. Neytrallıq: Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın etibarlı olması üçün məlumatlar neytral, yəni, qərəzsiz olmalıdır. Maliyyə hesabatlarını hazırlayanlar tərəfindən təqdim olunan informasiya, onların öncədən müəyyən olunmuş nəticənin əldə edilməsi üçün istifadəçinin qərarına təsir etdikdə, maliyyə hesabatları neytral hesab oluna bilməz;

5.1.4.4. Ehtiyatlılıq: Ehtiyatlılıq — qeyri-müəyyən şəraitdə qiymətləndirmə zamanı aktiv və ya gəlirlərin artırılmamasının, öhdəlik və xərclərin azaldılmamasının təmin olunması məqsədilə diqqətli yanaşmanın tətbiqidir. Əksər hallarda bu o deməkdir ki, qeyri-müəyyən şəraitdə aktiv və gəlirin mümkün dəyərlərindən ən aşağı, öhdəlik və xərcin isə ən yüksək qiyməti istifadə edilməlidir. Ehtiyatlılıq prinsipinə riayət olunması gizli kapital ehtiyatlarının və həddən artıq həcmdə hesablanmış qiymətləndirilmiş öhdəliklərin yaradılmasını, habelə aktivlərin və gəlirlərin qəsdən azaldılmasına və ya öhdəliklərin və xərclərin qəsdən artırılmasına əsas vermir.

5.1.4.5. Tamlıq: Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın etibarlı olması üçün bu informasiya, onun əhəmiyyətliliyi və ona çəkilən xərclər nəzərə alınmaqla, dolğun olmalıdır.

Fəsil 2. Maliyyə hesabatları elementlərinin qiymətləndirilməsi

6. Qiymətləndirmə

6.1. Qiymətləndirmə üçün aşağıdakı qiymətləndirmə əsaslarından istifadə olunur:

6.1.1. İlkin dəyər:

6.1.1.1. Aktivin ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilməsi onun əldə edilməsi zamanı pul vəsaitlərinin və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin ödənilmiş məbləği, yaxud verilmiş əvəzləşdirmənin (mübadiləyə verilmiş qeyri-monetar aktivlərin, qəbul edilmiş öhdəliklərin, buraxılmış kapital alətlərinin) ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur;

6.1.1.2. Öhdəliyin ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilməsi təşkilatın adi iş şəraitində bu öhdəliyin yerinə yetirilməsi məqsədilə ödənilməsi gözlənilən pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin məbləği, yaxud borc öhdəliyi əvəzinə alınmış pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin məbləği, yaxud alınmış digər vəsaitlərin ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur.

6.1.2. Cari dəyər:

6.1.2.1. Aktivin cari dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi hal-hazırda analoji aktivlərin əldə edilməsi üçün ödənilməli olan pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin məbləği ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur;

6.1.2.2. Öhdəliyin cari dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi onların hal-hazırda yerinə yetirilməsi məqsədilə ödənilməli olan pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin nominal (diskontlaşdırılmamış) məbləği ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur .

6.1.3. Mümkün satış dəyəri:

6.1.3.1. Aktivin mümkün satış dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi təşkilatın adi iş şəraitində bu aktivin satılması nəticəsində əldə ediləcək pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin məbləği ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur;

6.1.3.2. Öhdəliyin mümkün ödəniş dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi təşkilatın adi iş şəraitində bu öhdəliyin yerinə yetirilməsi məqsədilə pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin ödənilməli olan nominal (diskontlaşdırılmamış) məbləği ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur.

6.1.4. Ədalətli dəyər:

6.1.4.1. Aktivin ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilməsi onun müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan tərəflər arasında mübadilə nəticəsində əldə ediləcək məbləğlə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur;

6.1.4.2. Öhdəliyin ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilməsi müstəqil, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan tərəflər arasında əməliyyatın icrası zamanı bu öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məbləğlə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur.

Fəsil 3. İlkin uçot sənədlərinin və mühasibat uçotu registrlərinin tərtibi

7. İlkın uçot sənədlərinin və mühasibat uçotu registrlərinin tərtibi qaydası

7.1. Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq maliyyə hesabatlarını tərtib edən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş ilkın sənədlərin və uçot registrlərinin formalarından istifadə edir. Təsərrüfat əməliyyatlarının baş verməsi faktını əks etdirən ilkın uçot sənədləri mühasibat uçotu registrlərində yazılışlar üçün əsas hesab olunur.

7.2. İlkın sənədlər özündə aşağıdakı zəruri rekvizitləri əks etdirməlidir:

7.2.1. Sənədin (formanın) adı, nömrəsi, kodu, tərtib edilmə yeri və tarixi, sənəd tərtib edilən təşkilatın adı, təsərrüfat əməliyyatlarının məzmunu, təsərrüfat əməliyyatlarının rəsmiləşdirilməsinin düzgünlüyü üçün məsul şəxslərin vəzifələri, soyadı, adı, atasının adı, şəxsi imzaları və qanunvericiliklə tələb olunan digər rekvizitlər;

7.2.2. Əməliyyatların xarakterindən və uçot məlumatlarının işlənməsi texnologiyasından asılı olaraq ilkın sənədlərə əlavə rekvizitlər daxil edilə bilər:

7.2.2.1. İlkın sənədlər əməliyyatların baş verdiyi anda, bu mümkün olmadıqda isə əməliyyatlar bilavasitə qurtardıqdan sonra tərtib edilməlidir.

7.3. Sənədlərin keyfiyyətli tərtibatına, onların vaxtında mühasibat uçotunda əks etdirilməsi üçün müəyyən edilmiş müddətlərdə təqdim edilməsinə, sənədlərdəki məlumatların doğruluğuna məsuliyyəti həmin sənədləri hazırlamış və imza etmiş şəxslər daşıyırlar.

7.4. İlkın sənədlərə əsasən məlumatları işləyib qaydaya salmaq və onlara nəzarət etmək üçün icmal uçot sənədləri hazırlanmalıdır.

7.5. Uçot registrlərində qeydlər üçün əsas sayılan sənədlər qrafiklə müəyyən edilmiş vaxtlarda mühasibatlığa təhvil verilməlidir.

7.6. Pul vəsaitlərinin, material qiymətlilərinin və başqa əmlakların qəbul-təhvililə əlaqədar əməliyyatlar ilkın sənədlər əsasında həyata keçirilən zaman iştirak edən hüquqi şəxsin nümayəndələrinə və ya fiziki şəxslərə sənədləşmənin bir nüsxəsi verilir. Əməliyyatda iştirak edənləri sənədlərin surəti ilə təmin etmək dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatda bu əməliyyatı rəsmiləşdirənin öhdəsinə düşür.

7.7. Mühasibat uçotunda əks etdirilməsi zəruri olan uçota qəbul edilmiş ilkın sənədlərdəki məlumatlar dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın mərkəzi aparatı tərəfindən yığılır və sistemləşdirilir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar tərəfindən müəyyən dövr ərzində aparılmış təsərrüfat əməliyyatları haqqında məlumatlar uçot registrlərindən qruplaşdırılmış şəkildə mühasibat uçotu hesablarına köçürülür.

7.8. İlkın sənədlərdə (ciddi hesabat blankları, kassa və bank sənədləri istisna olmaqla) və uçot registrlərində qeydsiz düzəlişlərə yol verilmir. Səhvlərin düzəlişi həmin sənədi imza etmiş şəxslərin imzası ilə düzəlişin tarixi göstərilməklə təsdiq edilməlidir. Ciddi hesabat blanklarında, kassa və bank sənədlərində heç bir düzəlişə yol verilmir. İlkın sənədlər, uçot

registrləri, maliyyə hesabatları müəyyən edilmiş qaydaya və müddətə müvafiq olaraq saxlanılmalıdır. İlkın uçot sənədlərinə nəzarət Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilir.

7.9. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar tərəfindən sintetik uçotun aparılması Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 18 yanvar 2016-cı il tarixli Q-02 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq memorial order forması əsasında sintetik uçotun aparılması Qaydası»na uyğun həyata keçirilir.

7.10. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin razılığı ilə icra hakimiyyəti orqanları ~~onların səlahiyyətləri daxilində~~ mühəsibat uçotunun aparılması ilə əlaqədar digər uçot registrlərini tətbiq edə bilər.

~~7.11. Memorial orderlər əməliyyat həyata keçirilən günün növbəti günündən gecə olmayaraq (ilkın sənədlərin alınması üzrə) həm ayrı-ayrı sənədlərin, həm də eyni adlı sənədlərin əsasında tərtib edilir. Memorial orderlərdə subhesabların müxəbirləşdirilməsi əməliyyatın xarakterindən asılı olaraq, bir subhesabın debeti və digər subhesabın krediti üzrə yazılır. Hər hesabat ayı bitdikdə bütün memorial orderlər, yığım cədvəlləri onlara aid olan sənədlərlə birlikdə xronoloji qaydada yığılmalı və tikilməlidir. Sənədlər az olduqda sənədləri üç ay ərzində bir qovluğa tıkmək olar. Qovluğun üz qabığında dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın və ya mərkəzi mühəsibathlığın adı, işin adı və sıra nömrəsi, hesabat dövrü — il və ay, memorial orderlərin başlanğıc və son nömrələri, işdəki vərəqlərin sayı yazılır.~~

~~7.12. Məzmunu ilkın uçot sənədlərində qəbul edilmiş informasiyaların mühəsibat hesabatlarında əks etdirilməsi üçün onların hökmən mühəsibat registrlərində cəmləşdirilməsi və sistemləşdirilməsi zəruridir. Registrlər sətir və sütunlardan ibarət olan xüsusi qrafalara bölünmüş kitablarda (jurnallarda), ayrı-ayrı vərəqlərdə, kartlarda, hesablama texnikasından istifadə edilən zaman elektron məlumat daşıyıcılarında başdan-baş, fasiləsiz, xronoloji, sistemli və digər qaydalarda qeydiyyatdan keçirmə yolu ilə yerinə yetirilir.~~

7.13. Elektron məlumat daşıyıcıları vasitəsi ilə mühəsibat uçotu registrlərini tərtib edən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar, onların lazımi qaydada istifadəsi üçün mühəsibatlığı müasir uçot texnikası və texniki vasitələrlə təmin etməlidir.

7.14. Azərbaycan Respublikası ərazisində fəaliyyət göstərən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar mühəsibat uçotu registrlərini Azərbaycan dilində aparmalıdır. Xaricdə fəaliyyət göstərən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın Azərbaycan dilindəki mühəsibat uçotu registrləri bu xarici ölkələrin qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş tələblər əsasında xarici dillərə tərcümə edilə bilər.

7.15. *Mühəsibat uçotu registrlərinin və onlarda əks etdirilmiş məlumatların qorunub saxlanmasına baş mühəsib, yaxud xüsusən bu işlər üçün dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın rəhbəri tərəfindən rəsmi təyin edilmiş şəxs cavabdehdir. Bütün memorial orderlər «Baş kitab»da qeydə alınır. «Baş kitab»da uçot bu Təlimatdakı Hesablar Planına uyğun subhesablar üzrə aparılır. «Baş kitab» ötən ilin yekun balansına müvafiq olaraq ilin əvvəlinə olan qalıq məbləği kitaba yazmaqla açılır. «Baş kitab»da yazılışlar memorial*

orderlərin tərtibi üzrə aparılır. Memorial orderlərin yığım cədvəllərinin tərtibi zamanı isə yazılışlar ayda bir dəfə aparılır. Memorial orderin məbləği əvvəl «Order üzrə məbləğ» sütununa, sonra isə müvafiq subhesabların debet və kreditlərinə yazılır. Bütün subhesablar üzrə ay ərzində debet və kredit üzrə dövriyyənin məbləği «Order üzrə məbləğ» sütununun yekununa bərabər olmalıdır. Ay ərzində dövriyyələrdən sonra hər bir subhesab üzrə növbəti ayın əvvəlinə qalıq çıxarılır.

7.16. Əllə tərtib olunan mühasibat kitablarında səhifələr nömrələnir və qaytanlanır. Kitabın son səhifəsində səhifələrin yekun sayı göstərilməklə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın baş mühasibi və bu təşkilatın rəhbəri tərəfindən təyin edilmiş digər mühasibatlıq işçisinin imzası ilə təsdiq edilir və möhürlənir. Hər kitabda dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın, mərkəzi mühasibatlığın adı və kitabın açıldığı tarix yazılır. Kitabda açılmış subhesabların adı olmalıdır. Müəyyən bir subhesab üzrə yazılışlar kitabın digər səhifəsinə köçürülərkən, həmin subhesab üzrə başlıqda, yeni səhifənin nömrəsi göstərilməklə yazılışın köçürülməsi haqqında qeyd edilir.

7.17. Hesabat dövrü başa çatan zaman mühasibat uçotu kitablarında boş səhifələr növbəti hesabat dövrünün əməliyyatlarının yazılışları üçün istifadə oluna bilər. Mühasibat uçotunun registrlərində yazılışlar ilkin sənədlər alınan günün növbəti günündən gec olmayaraq, ilkin sənədlərə əsasən mürəkkəblə, diyircəkli qələmlə və ya avtomatlaşdırılmış üsulla aparılır. Mühasibat uçotunun registrləri həmçinin kompüterlə və ya müasir hesablama texnikası vasitəsilə tərtib edilir. Hər ayın sonunda analitik uçot registrlərində dövriyyənin yekunu hesablanır və subhesablar üzrə qalıqlar çıxarılır. İlin əvvəlinə olan *dövriyyə balansının* məlumatları (qalıqları) hesabat dövründən əvvəlki dövrün sonuna təsdiq edilmiş yekun balansının məlumatlarına uyğun olmalıdır. Hesabat ilinin əvvəlinə *dövriyyə balansının* məlumatları dəyişilərsə, onun səbəbləri aydınlaşdırılmalıdır.

7.18. İlkin sənədlər, uçot registrləri və maliyyə hesabatları arxivə təhvil verilənə qədər mühasibatlıqda xüsusi yerlərdə və ya baş mühasib tərəfindən məsul edilmiş şəxslərin cavabdehliyi altında bağlı rəflərdə mühafizə olunur. Mühasibat sənədləri dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların mühasibat arxivində müəyyən olunmuş müddət ərzində mühafizə olunur. Mühafizə müddəti bitdikdən sonra mühasibat sənədləri müəyyən olunmuş qaydada müvafiq dövlət arxivinə təhvil verilir. Sənədlərin arxivə təhvil verilməsini və ya qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq ləğv edilməsini təsdiq edən aktlar mühasibatlıqda daimi mühafizə edilməlidir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların ilkin sənədlər, uçot registrləri, maliyyə hesabatları istintaq orqanları, prokurorluq və məhkəmə tərəfindən ibtidai istintaq üçün Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq olaraq bu orqanların qərarı əsasında götürülə bilər. Sənədlər götürülən zaman protokol tərtib edilir, protokolun surəti iltizam almaqla dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın müvafiq vəzifəli şəxsinə verilir. Sənədləri götürən orqanların razılığı və nümayəndələrinin iştirakı ilə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların müvafiq vəzifəli şəxsləri sənədlərin götürülməsi tarixi və əsasını göstərməklə onların surətini çıxara bilərlər. İlkin sənədlərin, uçot registrlərinin və maliyyə hesabatlarının itməsi hallarında dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın rəhbərinin əmri ilə bu halların səbəblərini araşdıran komissiya yaradılır. Komissiyanın işinin nəticəsi dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın rəhbəri tərəfindən təsdiq olunan aktla rəsmiləşdirilir. Aktın surəti yuxarı təşkilatlara göndərilir.

Fəsil 4. Mühasibat xidmətinin təşkili

8. Mühasibat xidməti

8.1. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların mühasibat uçotu bu təşkilatlar tərəfindən təşkil edilmiş mühasibatlıqlar və ya mərkəzi mühasibatlıqlar tərəfindən həyata keçirilir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların mühasibatlıqları və ya bu təşkilatların aparatlarının tərkibində təşkil edilmiş mərkəzi mühasibatlıqlar Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müəyyən etdiyi qaydada illik maliyyə hesabatlarını tərtib və təqdim etməlidir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən maliyyə hesabatlarının və birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının hazırlanması, təqdim olunması, uçot sənədlərinin saxlanması ilə əlaqədar qanunvericiliyin pozulmasına görə təqsirkar olan şəxslər müəyyən olunmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar. Bu cür halların qarşısını almaq üçün maliyyə hesabatlarının elementlərinin (aktivlərin, öhdəliklərin, kapitalın, gəlir və xərclərin), təşkilatlararası hesablaşmaların, pul vəsaitlərinin və maddi qiymətlilərin, öhdəliklərin icrasının və digər maliyyə-təsərrüfat faktlarının uçotda düzgün əks olunması məsələləri mühasibat xidməti tərəfindən daim diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır.

8.2. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən ləğv edilən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın ləğvi haqqında qərar qəbul olunarkən, müəyyən edilmiş tarixə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat yekun maliyyə hesabatlarını və yekun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını tərtib edir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın ləğvinə dair əməliyyatların uçotuna, yekun maliyyə hesabatlarının və yekun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının tərtibinə görə məsuliyyəti bu təşkilatın ləğvini aparan ləğv komissiyası daşıyır. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın əmlakı ləğv komissiyasının müəyyən olunmuş qaydada təyin etdiyi qiymətlərlə uçota alınır. Ümitsiz borclar və zərərlər yekun maliyyə hesabatlarına və yekun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarına daxil edilmir. Ləğv olunan dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın öhdəlikləri dəqiqləşdirilərək yekun «Maliyyə vəziyyəti haqqında» hesabatda əks etdirilir və «Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər»də ödəniş günündən başlayaraq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi xronoloji ardıcılıqla bölgü üzrə göstərilir.

8.3. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda təşkil edilmiş mühasibatlıqlar və mərkəzi mühasibatlıqlar vasitəsi ilə aşağıdakı işlər (xidmətlər) həyata keçirilir:

- mühasibat uçotunun mərkəzləşdirilməsi zamanı malların tədarükü üçün müqavilələrin hazırlanması və işlərin yerinə yetirilməsi üçün xidmətlərin göstərilməsi;
- müəyyən olunmuş qaydada təsərrüfat və digər ehtiyaclar üçün avans alınması və öz işçilərinə avans verilməsi;
- smeta ilə nəzərdə tutulan xərclərin büdcə təxsisatı hesabına ödənilməsinin təmin edilməsi;
- Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın ehtiyacları üçün müəyyən olunmuş normalara müvafiq olaraq material, yeyinti məhsulları və digər maddi qiymətlilərin istifadəyə verilməsi və xərcə silinməsi;

- təhtəhəşab şəxslərin avans hesabatlərini, inventarizasiya sənədlərini, qüvvədə olan qaydalara müvafiq olaraq köhnəlmiş və yararsız hala düşmüş əsas vəsaitlərin və maddi qiymətlilərin silinməsi üzrə təsdiq olunmuş aktların hesabata daxil edilməsi;
- dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın məqsədli təyinatla və büdcə-maliyyə intizamına uyğun, maddi qiymətlilərin və pul vəsaitlərinin qənaətlə istifadəsini təmin etməklə smeta ilə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin yerinə yetirilməsi üçün dövlət vəsaitlərinin xərclənməsi üzrə əməliyyatlarının aparılması;
- dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinə aid olan digər məsələləri həll etmək üçün xidmət olunan dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın zəruri olan xərcləri ilə bağlı ödənişlərin təmin edilməsi.

Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda mühasibatlığın və ya mərkəzi mühasibatlığın işinin təşkili baş mühasib və ya mühasibat xidmətinin rəhbəri tərəfindən həyata keçirilir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda baş mühasib və ya mühasibat xidmətinin rəhbəri vəzifəsinə təyin edilmək üçün aşağıdakı tələblər gözlənilməlidir:

- baş mühasib (mühasibat xidmətinin rəhbəri) üçün ali iqtisadi təhsilin və dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatda mühasib vəzifəsində azı 2 illik iş stajının olması və ya orta ixtisas təhsilinin və dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatda mühasib vəzifəsində azı 5 illik iş stajının olması.

Bu tələblər baş mühasibin imza hüququ olan müavininə də şamil edilir. Baş mühasib və ya mühasibat xidməti rəhbərinin hüquqları aşağıdakılardan ibarətdir:

- mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi zamanı bütün mühasibat sənədlərini (bank sənədləri, kassa mədaxil və məxaric orderləri, ödəniş üçün kassaya təqdim edilən əmək haqqı üzrə *ödəniş* cədvəlləri və digər mühasibat sənədləri) ikinci imza etmək hüququna malikdir;
- ayrı-ayrı dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın tərkibinə daxil olan bölmələrdən, həmçinin mərkəzi mühasibatlıq tərəfindən xidmət olunan dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlardan mühasibat uçotu və nəzarət üçün lazımi sənədləri vaxtında mühasibatlığa (mərkəzi mühasibatlığa) təhvil verilməsini tələb edir.

Baş mühasibin və ya baş mühasib olmadıqda xüsusi sərəncamla imza etmək səlahiyyəti verilmiş mühasibatlıq işçisinin imzası olmayan sənədlər etibarsız hesab edilir və icra üçün qəbul edilmir. Baş mühasib və ya mühasibat xidmətinin rəhbəri aşağıdakı vəzifələri həyata keçirir:

- mühasibat uçotunun aparılmasına və maliyyə hesabatlarının müəyyən edilmiş müddətlərdə tərtib və təqdim edilməsinə rəhbərlik edir və öz sistemində daxil olan qurumların (idarələrin, şöbələrin) mühasibat xidmətinin icrasını təmin edir;

- hər bir işçinin öz vəzifələrini bilməsi və onların yerinə yetirilməsində müvafiq məsuliyyət daşması üçün mühasibatlığın işçilərinin xidməti vəzifələrini təyin edir;
- mühasibatlıqda və mərkəzi mühasibatlıqda işçilər arasında xidməti vəzifələrin bölgüsü zamanı işin həcmindən və funksional əlamətlərindən asılı olaraq müvafiq işçi qruplarının yaradılmasını təşkil edir. Bu qruplar dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın mühasibat uçotunun əməliyyatları üzrə bütün ilkin sənədləşmələrin tərtibini, maddi məsul şəxslərdə olan maddi qiymətlilərin uçotunun aparılmasını və vəzifələrin bölgüsü zamanı nəzərdə tutulmuş digər işlərin yerinə yetirilməsini təmin edir;
- maddi qiymətlilər və pul vəsaitləri, həmçinin debitor və kreditorlarla hesablaşmaların qüvvədə olan qanunvericiliyə uyğun olaraq inventarizasiya olunmasını təmin edir;
- sənədlərlə işləyən dövrdə onların qorunub saxlanılmasının təmin edilməsinə və vaxtında arxivə verilməsinə məsuliyyət daşıyır;
- kassa kitabının düzgün tərtib edilməsinə və kassa əməliyyatlarının aparılmasına nəzarət edir.

Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq maliyyə hesabatlarının tərtib olunması üçün mühasibat uçotunun aparılması zamanı bu Təlimatla müəyyən edilmiş Hesablar Planından istifadə etməlidir.

II bölmə. Milli Standartlara uyğun olaraq müəyyən edilmiş mühasibat uçotunun Hesablar Planının konseptual əsasları və onun əsasında mühasibat uçotunun aparılması

Fəsil 5. Milli Standartlara uyğun olaraq müəyyən edilmiş mühasibat uçotu

9. Milli Standartlara uyğun olaraq müəyyən edilmiş mühasibat uçotunun Hesablar Planının konseptual əsasları

9.1. Milli Standartların tələblərinə cavab verən mühasibat uçotunun Hesablar Planı bu Standartlara əsaslanan ehtimallar (prinsiplər), maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri və maliyyə hesabatları elementlərinin qiymətləndirmə metodlarına uyğun olaraq hazırlanmış və təsdiq edilmişdir. Hesablar Planı dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən təqdim edilən «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»da digər müvafiq maliyyə hesabatlarından fərqli olaraq informasiyanı daha dolğun təcəssüm edir. Hesablar Planı maliyyə hesabatı elementlərinin qruplaşdırılması və dəyər ifadəsində cari vəziyyətinin əks etdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Hesablar Planı üzrə hesablar artan likvidlik dərəcəsi qaydasında düzülmüşdür. Hesablar Planında mühasibat uçotunun hesablarının nömrəsi, o cümlədən sintetik hesabların nömrəsi 3 rəqəmdən, subhesabların nömrəsi 4 və ya 5 rəqəmdən ibarət olmaqla müəyyən edilmişdir. Nömrənin birinci rəqəmi aid olduğu bölməni, ikinci rəqəm aid olduğu maddəni, üçüncü rəqəm aid olduğu sintetik hesablar qrupunu, dördüncü və beşinci rəqəm isə sintetik hesabın müvafiq subhesablar qrupunu göstərir. Hesablar Planında təhlilin, nəzarətin aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtib olunması tələblərindən asılı olaraq müəyyən olunmuş

subhesablardan istifadə edilməlidir. Büdcədən maliyyələşən təşkilatın təsdiq olunmuş uçot siyasətinə uyğun olaraq həmin subhesablardan bəzilərinin məzmunu dəqiqləşdirilə, bəzi subhesablar çıxarıla, birləşdirilə, eləcə də əlavə subhesablar daxil edilə bilər.

9.2. «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın müvafiq maddələrində təşkilat tərəfindən hesabat dövrünün sonuna sintetik hesabların yekunlaşdırılmış qalıqları əks etdirilir.

9.3. Təşkilatın fəaliyyəti ilə bağlı baş vermiş maliyyə-təsərrüfat əməliyyatları vahid Hesablar Planı (sintetik hesabları, subhesabları) vasitəsilə müvafiq maliyyə hesabatlarında əks etdirilir. Sintetik hesablar maliyyə hesabatlarının elementlərinin (aktivlərin, öhdəliklərin və kapitalın, habelə gəlir və xərclərin) müəyyən edilmiş növlər və əlamətlər üzrə ümumiləşdirilmiş informasiyasının qruplaşdırılmasını təmin edir. Sintetik hesabın bir hissəsini təşkil edən subhesab isə özündə qruplaşdırılmış analitik uçot məlumatlarını əks etdirməklə, göstərilən sintetik hesabda maliyyə hesabatlarının elementləri barədə ümumiləşdirilmiş informasiyanı açıqlayır.

9.4. Bu Təlimatla müəyyən edilən Hesablar Planı dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların iş xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Hesablar Planı aşağıdakı bölmələrdən ibarətdir:

9.4.1. Bölmə 1. «Qısamüddətli aktivlər»

9.4.2. Bölmə 2. «Uzunmüddətli aktivlər»

9.4.3. Bölmə 3. «Qısamüddətli öhdəliklər»

9.4.4. Bölmə 4. «Uzunmüddətli öhdəliklər»

9.4.5. Bölmə 5. «Xalis aktivlər (Kapital)»

9.4.6. Bölmə 6. «Gəlirlər»

9.4.7. Bölmə 7. «Xərclər»

9.4.8. Bölmə 8. «Mənfəət (zərər)».

Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar üçün Hesablar Planı

Maliyyə hesabatının bölməsi	Hesabın №-si	Təvsiyə olunan subhesab №-si	Adı
1			Qısamüddətli aktivlər
10			Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri
	101		Kassa

	102		Yolda olan pul köçürmələri
	103		Bankda olan hesablaşma hesabları
		103-1	Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərinin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri
		103-2	Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri
		103-3	Başqa (sair) büdcələrin hesabına xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri
		103-4	Tapşırıqlar üzrə məbləğlər
		103-5	Xüsusi vəsaitlər
		103-6	Vergilər, rüsumlar və cərimələr
		103-7	Büdcədən kənar fondlar
		103-8	Valyutada olan pul vəsaitləri
		103-9	Dövlət büdcəsinin yerli xərclərinin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri
		103-10	Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən yerli xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri
	104		Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları
	105		Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri
		105-1	Akkreditivlər
		105-2	Limitləşdirilmiş çek kitabçaları
		105-3	Pul sənədləri
		105-4	Maliyyə qoyuluşları
11			Qısamüddətli debitor borcları

	111		Qısamüddətli debitor borcları
		111-1	Malların satışı üzrə qısamüddətli debitor borcları
		111-2	Xidmətlərin göstərilməsi üzrə qısamüddətli debitor borcları
		111-3	Tikinti müqaviləsi üzrə qısamüddətli debitor borcları
		111-6	Əməliyyat icarəsi üzrə qısamüddətli debitor borcları
		111-7	Sair gəlirlər üzrə qısamüddətli debitor borcları
		111-8	İşçi heyəti üzrə qısamüddətli debitor borcları
		111-10	Digər qısamüddətli debitor borcları
12			Ehtiyatlar
	121		Material ehtiyatları
		121-1	Xammal
		121-2	Materiallar
		121-3	Qablaşdırma materialları
	122		İstifadə olunmuş məsrəflər
		122-1	İstifadə olunmuş mallar
		122-2	İstifadə olunmuş xammal
		122-3	İstifadə olunmuş materiallar
		122-4	İşçi heyətinə məsrəflər

		122-5	Aktivlərin amortizasiyası
		122-9	Sair məsrəflər
	123		Tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işləri
	124		Hazır məhsul
	125		Satış məqsədilə saxlanılan digər aktivlər
	126		Digər ehtiyatlar
	127		Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
13			Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri
	131		Satış məqsədilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar
	132		Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar
	133		Verilmiş qısamüddətli borclar
	134		Digər qısamüddətli investisiyalar
	135		Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
14			Sair qısamüddətli aktivlər
	143		Verilmiş qısamüddətli avanslar
	144		Təhtə hesab məbləğlər
	145		Digər qısamüddətli aktivlər
2			Uzunmüddətli aktivlər
22			Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri
	222		Verilmiş uzunmüddətli borclar

	223		Digər uzunmüddətli investisiyalar
	224		Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
23			Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlər
	231		Torpaq, tikili və avadanlıq
		231-1	Torpaq
		231-2	Tikili və avadanlıq
		231-3	Nəqliyyat vasitəsi
		231-4	Sair torpaq, tikili və avadanlıq
	232		Torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası
		232-2	Tikili və avadanlığın amortizasiyası
		232-3	Nəqliyyat vasitəsinin amortizasiyası
		232-4	Sair torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası
	233		Torpaq, tikili və avadanlıq üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər
	234		Bioloji aktivlər
		234-1	Bitkilər
		234-2	Heyvanlar
		234-3	Bioloji aktivlər üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər
	235		Bioloji aktivlərin amortizasiyası
		235-1	Bitkilərin amortizasiyası
		235-2	Heyvanların amortizasiyası

	236		Daşınmaz əmlaka investisiyalar
	237		Daşınmaz əmlaka investisiyaların amortizasiyası
	238		Daşınmaz əmlaka investisiyalar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər
24			Qeyri-maddi aktivlər
	241		Qeyri-maddi aktivlər
		241-1	Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işləri
		241-3	Proqram təminatı
		241-4	Patentlər
		241-5	Müəllif hüquqları
		241-6	Lisensiyalar
		241-7	Ticarət markaları
		241-8	Digər qeyri-maddi aktivlər
	242		Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası
		242-1	Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin amortizasiyası
		242-3	Proqram təminatının amortizasiyası
		242-4	Patentlərin amortizasiyası
		242-5	Müəllif hüquqlarının amortizasiyası
		242-6	Lisensiyaların amortizasiyası
		242-7	Ticarət markalarının amortizasiyası
		242-8	Digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası
	243		Qeyri-maddi aktivlər üzrə kapitallaşdırılmış

			məsrəflər
25			Sair uzunmüddətli qeyri - maliyyə aktivləri
	251		Sair uzunmüddətli qeyri - maliyyə aktivləri
3			Qısamüddətli öhdəliklər
30			Qısamüddətli kreditör borcları
	301		Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditör borcları
	302		Törəmə(asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditör borcları
	304		İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditör borcları
	305		Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditör borcları
	306		Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditör borcları
	307		Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar
	308		Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər
		308-1	Vergi öhdəlikləri
		308-2	Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər
		308-3	Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər
	309		Digər qısamüddətli kreditör borcları
31			Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
	311		Qısamüddətli bank kreditləri
		311-1	Bank overdraftı

	312		İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri
	314		Qısamüddətli borclar
	317		Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
32			Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
	321		İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər
	323		Qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri
	324		Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
33			Sair qısamüddətli öhdəliklər
	331		Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri
	332		Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri
	333		Alınmış qısamüddətli avanslar
	334		Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar
	335		Digər qısamüddətli öhdəliklər
4			Uzunmüddətli öhdəliklər
40			Uzunmüddətli kreditör borcları
	401		Malsatan və podratçılara uzunmüddətli kreditör borcları
	402		Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli kreditör borcları
	403		Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditör borcları
	404		Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditör borcları

	405		Digər uzunmüddətli kreditör borcları
41			Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
	411		Uzunmüddətli bank kreditləri
	412		İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri
	414		Uzunmüddətli borclar
	416		İcarə üzrə uzunmüddətli öhdəliklər
	418		Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
42			Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
	422		Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri
	424		Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
5			Xalis Aktivlər (Kapital)
50			Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalı
	501		Nizamnamə (nominal) kapitalı
	502		Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi
52			Geri alınmış kapital (səhmlər)
	521		Geri alınmış kapital (səhmlər)
53			Kapital ehtiyatları
	531		Yenidən qiymətləndirilmə üzrə ehtiyat
	532		Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat fondları
	533		Qanunvericiliyə əsasən yaradılan ehtiyat fondları

	535		Digər ehtiyat fondlar
54			Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)
	541		Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)
	542		Uçot siyasətində dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlər ilə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər
	543		Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)
6			Gəlirlər
61			Birja əməliyyatlarından gəlirlər
	611		Satış
		611-1	Malların satışı
		611-2	Xidmətlərin göstərilməsi üzrə gəlir
		611-3	Tikinti müqavilələri üzrə gəlir
		611-5	İcarə üzrə gəlir
		611-6	Sair satış
	612		Satılmış malların qaytarılması
	613		Verilmiş güzəştlər
62			Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlirlər
	621		Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər
	622		Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər
	623		Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr
	624		Digər təşkilatlardan köçürmələr

	625		Sair gəlirlər
63			Digər gəlirlər
	631		Digər əməliyyat gəlirləri
		631-1	Torpaq, tikili, avadanlığın və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər
		631-2	Yenidən qiymətləndirilmədən gəlirlər
		631-3	Əvəzsiz olaraq alınmış aktivlər
		631-4	Cərimələr və digər oxşar ödənişlər
		631-5	Keçmiş illər üzrə gəlirlər
		631-6	Ümitsiz borcların bərpası
		631-7	Silinmiş ehtiyatların bərpası
		631-8	Məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər
	632		Fəaliyyətin dayandırılmasından qazanclar
	633		Maliyyə gəlirləri
		633-1	Faiz gəliri
		633-2	Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri
		633-3	Dividend üzrə gəlir
7			Xərclər
70			Birja gəlirləri üzrə xərclər
	701		İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri
	702		Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri
	703		Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri

72			Maliyyə xərcləri
	721		Faiz xərcləri
		721-1	Qısamüddətli bank kreditləri üzrə faiz xərcləri
		721-2	Uzunmüddətli bank kreditləri üzrə faiz xərcləri
	722		İşçilər üçün bank kreditləri üzrə faiz xərcləri
		722-1	İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri üzrə faiz xərcləri
		722-2	İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri üzrə faiz xərcləri
	725		Digər maliyyə xərcləri
73			Qeyri-birja gəlirləri üzrə xərclər
	731		İstehsal olunmuş məhsulların dəyəri
	732		Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri
	733		Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri
74			Sair mənbələr hesabına xərclər
	741		İstehsal olunmuş məhsulun dəyəri
	742		Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri
	743		Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri
8			Mənfəət (zərər)
80			Ümumi Mənfəət (zərər)
	801		Ümumi mənfəət (zərər)

Fəsil 6. Hesablar Planında Bölmə 1. «Qısamüddətli aktivlər»ə daxil olan hesablar

10. Qısamüddətli aktivlər

10.1. «Qısamüddətli aktivlər» bölməsində təşkilat tərəfindən nəzarət edilən və gələcəkdə səmərənin əldə edilməsi gözlənilən, növbəti hesabat dövrü və ya təşkilatın adi əməliyyat dövrü ərzində pul vəsaitlərinə çevrilməsi gözlənilən aktivlər uçota alınır. Qısamüddətli aktivlər aşağıdakı maddələrə bölünür:

10.1.1. 10 — «Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri»;

10.1.2. 11 — «Qısamüddətli debitor borcları»;

10.1.3. 12 — «Ehtiyatlar»;

10.1.4. 13 — «Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri»;

10.1.5. 14 — «Sair qısamüddətli aktivlər».

10.2. Bu bölmədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı iş və xidmətlərin icrasının təmin edilməsi üçün pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin, o cümlədən kassada, bankda olan hesablarda, tələblərə əsasən verilən digər bank hesablarında olan pul vəsaitlərinin, habelə yolda olan pul vəsaitlərinin və digər pul ekvivalentlərinin hərəkəti uçota alınır. Həmçinin, bu bölmə təşkilatın yerinə yetirdiyi iş və göstərdiyi xidmətlə bağlı ehtiyatların, o cümlədən material ehtiyatlarının, istifadə olunmuş məsrəflərin, tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işlərinin, hazır məhsulun, başqa ehtiyatların hərəkəti uçota alınır.

11. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin uçotu

11.1. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin uçotu Hesablar Planının 10-cu maddəsində əks etdirilir. Bu maddə aşağıdakı sintetik hesablardan ibarətdir:

11.1.1. 101 №-li «Kassa»;

11.1.2. 102 №-li «Yolda olan pul köçürmələri»;

11.1.3. 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları»;

11.1.4. 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları»;

11.1.5. 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri».

11.2. 101 №-li «Kassa» hesabında təşkilatın kassalarında milli və xarici valyutada olan pul vəsaitlərinin mövcudluğu və hərəkəti uçota alınır.

11.3. Pul vəsaitləri kassaya daxil olduqda 101 №-li hesabın debeti və müvafiq hesabların krediti, ödənildikdə isə 101 №-li hesabın krediti və müvafiq hesabların debeti üzrə əks etdirilir.

11.4. Nağd pul vəsaitlərinin alınması üçün çek kassirin və ya onu əvəz edən şəxsin adına yazılır.

11.5. ~~Bir neçə bölməsi olan təşkilatlarda əmək haqqının, müvəqqəti iş qabiliyyətini itirdiyinə görə müavinətlərin, təqaüdlərin, pensiyaların və başqa ödənişlərin verilməsi təşkilatın rəhbərinin yazılı sərəncamına əsasən kassirdən başqa müəyyən şəxslərə (baş mühasib istisna olmaqla) də həvalə edilə bilər. Bu zaman həmin şəxslərlə tam maddi məsuliyyət barədə yazılı müqavilə bağlanılmalıdır. Kassir tərəfindən maddi məsul şəxslərə verilən nağd pul vəsaitlərinin uçotu müvafiq çoxqrafalı kitabda aparılır.~~

11.6. Xidmət göstərilən təşkilatlar uzaqda yerləşdiyindən *ödəniş* cədvəlləri məsul şəxslər tərəfindən mühasibatlığa 3 gün müddətində qaytarıla bilmədiyi hallarda əmək haqqının ödənişi təhtəhsab şəxslər tərəfindən həyata keçirilməlidir. Belə hallarda əmək haqqı ödənişləri üçün zəruri olan məbləğ kassadan kassa məxaric orderi üzrə təhtəhsab şəxsə verilir və 144 №-li hesabın debetində əks etdirilir.

11.7. Kassir tərəfindən kassa kitabında pul vəsaitlərinin mədaxili və ya məxarici haqqında yazılışlar hər bir kassa orderi və ya onu əvəz edən sənəd üzrə əməliyyat baş verdikdən sonra dərhal həyata keçirilməlidir.

11.8. Hər iş gününün sonunda kassir gün ərzində əməliyyatların yekununu hesablayaraq, növbəti iş gününün əvvəlinə kassada olan pul vəsaitlərinin qalığını çıxarır, mədaxil və məxaric sənədləri ilə birlikdə kassa hesabatının surətini (gün ərzində kassa kitabında yazılışların surətini) kassa kitabına imza etdirməklə mühasibatlığa təqdim edir.

11.9. Təşkilatlarda kassa əməliyyatlarının analitik uçotu kassa mədaxil orderlərində, kassa məxaric orderlərində və kassa kitabında aparılır.

11.10. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda kassa əməliyyatları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin *Kollegiyasının 16 iyul 2013-cü il tarixli Q-16 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda kassa əməliyyatlarının aparılması qaydaları»*na uyğun olaraq aparılır.

11.11. **102 №-li «Yolda olan pul köçürmələri» hesabında** yolda olan pul vəsaitləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatların hərəkəti uçota alınır.

11.12. Bu hesabda baş təxsisat sərəncamçılarının köçürdüyü, lakin hələ təşkilatlara çatmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti əks etdirilir. Bu zaman, 102 №-li hesabın debeti və 111 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.13. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın hesabına yolda olan pul köçürmələri üzrə daxil olan məbləğlər 103 №-li hesabın müvafiq subhesabların debeti və 102 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

11.14. **103 №-li «bankda olan hesablaşma hesabları» sintetik hesabda** təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı əldə olunmuş pul vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.15. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın hesablarında vəsaitlərin hərəkəti üzrə əməliyyatların uçotu memorial order № 2-də aparılır.

11.16. Hesabat dövrünün sonuna 103 №-li sintetik hesab üzrə qalıq xəzinədarlıq orqanlarının hesablarındakı təxsisat qalıqlarına uyğun gəlməlidir.

11.17. Bu hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

11.17.1. 103-1 №-li «Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərinin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri»;

11.17.2. 103-2 №-li «Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri»;

11.17.3. 103-3 №-li «Başqa (sair) büdcələr hesabına xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri».

11.17.4. 103-4 №-li «Tapşırıqlar üzrə məbləğlər»;

11.17.5. 103-5 №-li «Xüsusi vəsaitlər»;

11.17.6. 103-6 №-li «Vergilər, rüsumlar və cərimələr»;

11.17.7. 103-7 №-li «Büdcədən kənar fondlar»;

11.17.8. 103-8 №-li «Valyutada olan pul vəsaitləri»;

11.17.9. 103-9 №-li «Dövlət büdcəsinin yerli xərclərinin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri»;

11.17.10. 103-10 №-li «Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən yerli xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri».

11.18. 103-1 №-li «Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərinin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri» subhesabında dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərdən maliyyələşən təşkilatlarının pul vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.19. Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərdən maliyyələşən təşkilat tərəfindən dövlət büdcəsindən vəsaitin alınması üçün baş təxsisat sərəncamçısına sifariş təqdim edildikdə 111-10 №-li subhesabın debeti və 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.20. Baş təxsisat sərəncamçılarından alınmış vəsaitlər 103-1 №-li subhesabın debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.21. Baş təxsisatçılar tərəfindən maliyyələşmələr geri çağırıldıqda 103-1 №-li subhesabların krediti üzrə və 111-10 №-li subhesabın debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə məbləğlər 334 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.22. Kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi ilə bağlı əməliyyat üzrə mühasibat yazılışları 103-1 №-li subhesabın kreditində və müvafiq hesabların (301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) debetində əks etdirilir.

11.23. **103-2 №-li «Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri» subhesabında** dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərdən maliyyələşən kapital qoyuluşlarının və digər tədbirlərin (əgər kapital qoyuluşlarının uçotu xərc smetasının yerinə yetirilməsi üzrə vahid balansda həyata keçirilərsə) maliyyələşdirilməsi məqsədilə büdcə vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.24. Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərdən maliyyələşən təşkilatı tərəfindən kapital qoyuluşları və digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə dövlət büdcəsindən vəsaitin alınması üçün baş təxsisat sərəncamçısına sifariş təqdim edildikdə 111-10 №-li subhesabın debeti və 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.25. Baş təxsisat sərəncamçılarından alınmış vəsaitlər 103-2 №-li subhesabın debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.26. Baş təxsisatçılar tərəfindən maliyyələşmələr geri çağırıldıqda 103-2 №-li subhesabların krediti üzrə və 111-10 №-li subhesabın debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə məbləğlər 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.27. Kapital qoyuluşlarının və digər tədbirlər üzrə məsrəflərin ödənilməsi 103-2 №-li subhesabın krediti və müvafiq hesabların (101, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 335, 401, 402, 403, 405) debetində uçota alınır.

11.28. **103-3 №-li «Başqa (sair) büdcələrin hesabına xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri» subhesabında** təşkilatın digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər, kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələrin, habelə digər təşkilatlardan köçürmələrin hərəkəti uçota alınır.

11.29. Təşkilat tərəfindən başqa (sair) büdcələrin hesabına vəsaitin alınması rəsmiləşdirildikdə 111-2 №-li subhesabın debeti və 623, 624, 625 №-li hesabların müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.30. Başqa (sair) büdcələrin hesabına alınmış vəsaitlər 103-3 №-li subhesabın debeti və 111-2, 111-10 №-li subhesabların kreditində uçota alınır.

11.31. Başqa (sair) büdcələrin hesabına kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi ilə bağlı əməliyyat üzrə mühasibat yazılışları 103-3 №-li subhesabın kreditində və müvafiq hesabların (101, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) debetində əks etdirilir.

11.32. **103-4 №-li «Təpşırıqlar üzrə məbləğ» subhesabında** təşkilatın tədris müəssisələrində təhsilini bitirdikdən sonra iş yerinə təyinat almış gənc mütəxəssislərlə hesablaşmaların aparılması, tədris müəssisələrinə göndərdiyi tələbə və şagirdlərin təqaüdünün ödənilməsi, qiyabi təhsil alan tələbələrə metodiki ədəbiyyat və dərs ləvazimatlarının əldə edilməsi, habelə işçilərə mükafat və birdəfəlik yardım verilməsi üçün digər müəssisə və təşkilatlardan alınmış vəsaitlər uçota alınır.

11.33. Tapşırıqlar üzrə məbləğlər müəyyən edildikdə 111-2 №-li subhesabın debeti və 611-2 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.34. Təşkilatın göstərdiyi pullu xidmətlərə görə (qara və əlvan metal qırıntısının toplanması, digər növ təkrar emala yararlı olan xammalın toplanması və təhvil verilməsi, şagirdlərin qazandıqları vəsait hesabına dərslük fondunun yaradılması, həmçinin birdəfəlik yardım və mükafat ödənişləri üçün daxil olan məbləğlər) alınmış vəsaitlər 103-4 №-li subhesabın debeti və 111-2 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.35. Tapşırıqlar üzrə qaytarılmış istifadə olunmamış məbləğlər 103-4 №-li subhesabın kreditində və 111-2 №-li subhesabın debetində uçota alınır. Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə məbləğlər 611-2 №-li subhesabın debeti və 111-2 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.36. Kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi ilə bağlı məbləğlərə 103-4 №-li subhesabın krediti və müvafiq hesabların (101, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.37. **103-5 №-li «Xüsusi vəsaitlər» subhesabında** xüsusi vəsaitlər smetasının yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar əməliyyatlar üzrə (tikinti işlərinin aparılmasından, əməliyyat icarəsindən, ümumtəhsil fondunun yaradılması üçün büdcədən, təsərrüfat təşkilatlarından və digər orqanlardan daxil olmuş, günü uzadılmış məktəblərdə və məktəb nəzdindəki internatlarda uşaqların yedizdirilməsi üçün daxil olmuş, ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrinin və elmi-tədqiqat idarələrinin maddi-texniki bazasının genişləndirilməsi və möhkəmləndirilməsinə yönəldilən, elmi-tədqiqat işlərinin aparılması, habelə qüvvədə olan qanunvericiliyə müvafiq olaraq alınmış) pul vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.38. Təşkilatın xüsusi vəsaiti müəyyən edildikdə mühasibat yazılışları aşağıdakı kimi verilir:

11.38.1. malların satışına görə 111-1 №-li subhesabın debeti və 611-1 №-li subhesabın krediti;

11.38.2. tikinti işlərinin aparılmasına görə 111-3 №-li subhesabın debeti və 611-3 №-li subhesabın krediti;

11.38.3. əməliyyat icarəsinə görə 111-6 №-li subhesabın debeti və 611-5 №-li subhesabın krediti;

11.38.4. təşkilatın adi birja fəaliyyətinə aid olunan sair işlərin görülməsinə görə 111-10 №-li subhesabın debeti və 611-6 №-li subhesabın krediti;

11.38.5. digər xidmətlərin göstərilməsinə görə 111-2 №-li subhesabın debeti və 611-2 №-li subhesabın krediti.

11.39. Xüsusi vəsaitlər üzrə daxil olmuş məbləğlər 103-5 №-li subhesabın debeti və 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə əks etdirilir. Xüsusi vəsaitlər üzrə kreditor borcları və öhdəliklər ödənildikdə 103-5 №-li subhesabın krediti və sintetik hesabların (101, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) müvafiq subhesablarının debeti üzrə mühasibat yazılışları verilir. Xüsusi vəsaitlər üzrə geri qaytarılmış məbləğlər

103-5 №-li subhesabın kreditində, 111 №-li hesabın müvafiq subhesabının debetində uçota alınır. Eyni zamanda, 611 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

11.40. **103-6 №-li «Vergilər, rüsumlar və cərimələr» subhesabında** ödənilmiş vergilərin, rüsumların, alınmış və ödənilmiş dəbbə pullarının (cərimə, penya) və digər maliyyə sanksiyalarının hərəkəti uçota alınır. Vergilərin, rüsumların, alınmış və ödənilmiş dəbbə pullarının (cərimə, penya) və digər maliyyə sanksiyalarının təşkilatdan qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada ödənilməsi tələb edildikdə 741, 742, 743 №-li hesabların debeti və 308 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Vergilər, rüsumlar, alınmış və ödənilmiş dəbbə pulları (cərimə, penya) və digər maliyyə sanksiyaları təşkilat tərəfindən ödənildikdə 308 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti 103-6 «Vergilər, rüsumlar və cərimələr» subhesabının krediti ilə müxabirləşir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada vergilərin, rüsumların, alınmış və ödənilmiş dəbbə pullarının (cərimə, penya) və digər maliyyə sanksiyalarının təqdim edilməsi zamanı 111-7 №-li hesabın debeti və 631-4 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Təşkilatın hesabına digər təşkilatlar tərəfindən ödənilmiş, alınmış və ödənilmiş dəbbə pulları (cərimə, penya) və digər maliyyə sanksiyaları 103-6 «Vergilər, rüsumlar və cərimələr» subhesabının debeti və 111-7 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

11.41. **103-7 №-li «Büdcədən kənar fondlar» subhesabında** dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlara qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada verilmiş təşkilatın adi qeyri-birja fəaliyyətinə aid olunmaqla sair gəlirlər kimi uçota alınan büdcədən kənar fondlarının hərəkəti əks etdirilir.

11.42. Büdcədən kənar fondlar qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada təsdiq edildikdə 111-10 №-li subhesabın debeti və 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.43. Təşkilatın hesabına köçürülmüş büdcədən kənar fondlar üzrə məbləğlər 103-7 №-li subhesabın debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.44. Büdcədən kənar fondlar üzrə istifadə edilməmiş məbləğlər geri qaytarıldıqda 103-7 №-li subhesabın krediti üzrə və 111-10 №-li subhesabın debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, geri qaytarılmış məbləğlər 334 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.45. Büdcədən kənar fondlar üzrə kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi ilə bağlı əməliyyat üzrə mühasibat yazılışları 103-7 №-li subhesabın kreditində və müvafiq hesabların (301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) debetində əks etdirilir.

11.46. Büdcədən kənar fondlar üzrə gəlirin xərclərdən artıq olan hissəsi təşkilatın müvafiq fond hesablarında əks etdirilir. Bu zaman 801 №-li hesabın debeti 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir.

11.47. Təşkilatın fond hesablarında olan gəlirlər üzrə məbləğlər istifadə edildikdə 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 103-7 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.48. Büdcədən kənar fondlar üzrə gəlir hesabına yaradılmış fond hesablarının istifadə edilməmiş qalıqları hesabat ilinin sonunda büdcəyə qaytarıldıqda 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesabların debitində 103-7 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.49. **103-8 №-li «Valyuta hesabı» subhesabında** təşkilatın valyuta hesablarında olan xarici valyuta vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.50. Təşkilatın xarici valyutada həyata keçirilən əməliyyatlar üzrə hesablanmış gəlirləri 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611, 631 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə əks etdirilir.

11.51. Birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı təşkilatın hesabına valyutalar daxil olduqda 103-8 №-li subhesabın debeti və 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

11.52. Təşkilat tərəfindən alınmış valyutalar 103-8 №-li subhesabın debeti və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

11.53. Valyuta hesabındakı qalıq üzrə müsbət məzənnə fərqinin məbləği 103-8 №-li subhesabın debeti və 631-8 №-li subhesabların krediti üzrə əks etdirilir, mənfi məzənnə fərqinin məbləği isə bu subhesablar üzrə mənfi ədədlərlə göstərilir və ya müvafiq olaraq 631-8 №-li subhesabların debeti və 103-8 №-li subhesabın krediti üzrə əks etdirilir.

11.54. Eyni zamanda bu məzənnə fərqləri üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

11.54.1. müsbət məzənnə fərqləri müəyyən edildiyi hallarda 631-8 №-li hesabın debeti və 801 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə;

11.54.2. mənfi məzənnə fərqləri müəyyən olunduğu hallarda 801 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti 631-8 №-li hesabın krediti üzrə.

11.55. Banklardan nağd şəkildə alınmış xarici valyuta məbləğləri 103-8 №-li subhesabın kreditində və 101 №-li hesabın debetində uçota alınır. Nağd şəkildə xarici valyutanın mədaxili və məxaricinin uçotu ayrıca tərtib olunmuş kassa kitabında aparılır. 103-8 №-li subhesab üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin uçotu müvafiq xarici valyutada pul vəsaitlərinin saxlanması üçün kredit təşkilatlarında açılan hər bir hesab üzrə manatla aparılır.

11.56. **103-9 №-li «Dövlət büdcəsinin yerli xərclərinin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri» subhesabında** dövlət büdcəsinin yerli xərclərdən maliyyələşən təşkilatların pul vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.57. Dövlət büdcəsinin yerli xərclərdən maliyyələşən təşkilatı tərəfindən dövlət büdcəsindən vəsaitin alınması üçün baş təxsisat sərəncamçısına sifariş təqdim edildikdə 111-10 №-li subhesabın debeti və 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.58. Baş təxsisat sərəncamçılarından alınmış vəsaitlər 103-9 №-li subhesabın debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir. Baş təxsisatçılar tərəfindən

maliyyələşmələr geri çağırıldıqda 103-9 №-li subhesabların krediti üzrə və 111-10 №-li subhesabın debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə məbləğlər 334 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.59. Kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi ilə bağlı əməliyyat üzrə mühasibat yazılışları 103-9 №-li subhesabın kreditində və müvafiq hesabların (301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) debetində əks etdirilir.

11.60. Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər üzrə gəlirin xərclərdən artıq olan hissəsi təşkilatın müvafiq fond hesablarında əks etdirilir. Bu zaman 801 №-li hesabın debeti 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir.

11.61. Təşkilatın fond hesablarında olan dövlət büdcəsindən alınmış gəlirlər üzrə məbləğlər istifadə edildikdə 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 103-9 №-li subhesabının kreditində əks etdirilir.

11.62. Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərcləri hesabına yaradılmış fond hesablarının istifadə edilməmiş qalıqları hesabat ilinin sonunda büdcəyə qaytarıldıqda 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debetində 103-9 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.63. **103-10 №-li «Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən yerli xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitləri» subhesabında** dövlət büdcəsinin yerli xərclərdən maliyyələşən kapital qoyuluşlarının və digər tədbirlərin (əgər kapital qoyuluşlarının uçotu xərc smetasının yerinə yetirilməsi üzrə vahid balansda həyata keçirilərsə) maliyyələşdirilməsi məqsədilə büdcə vəsaitlərinin hərəkəti uçota alınır.

11.64. Dövlət büdcəsinin yerli xərclərdən maliyyələşən təşkilatı tərəfindən kapital qoyuluşları və digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə dövlət büdcəsindən vəsaitin alınması üçün baş təxsisat sərəncamçısına sifariş təqdim edildikdə 111-10 №-li subhesabın debeti və 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Bu məqsədlə baş təxsisat sərəncamçılarından alınmış vəsaitlər 103-10 №-li subhesabın debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.65. Baş təxsisatçılar tərəfindən maliyyələşmələr geri çağırıldıqda 103-10 №-li subhesabların krediti üzrə və 111-10 №-li subhesabın debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə məbləğlər 334 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti və 111-10 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.66. Kapital qoyuluşlarının və digər tədbirlər üzrə məsrəflərin ödənilməsi 103-10 №-li subhesabın krediti və müvafiq hesabların (101, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 335, 401, 402, 403, 405) debetində uçota alınır.

11.67. **104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları» subhesabında** satılmış material qiymətliləri, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə malsatanlarla müqavilələr üzrə təşkilatın birja fəaliyyəti ilə bağlı cari hesabına daxil olan və qaytarılana qədər saxlanılan müxtəlif məbləğlər (müvəqqəti olaraq dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların sərəncamına daxil olan və müəyyən şərtlər üzrə qaytarılması

depozit məbləğlər, müəyyən olunmuş proqnozdan artıq kadr hazırlığı və ixtisasartırma məqsədilə texniki-peşə tədris müəssisələrinə daxil olan vəsaitlər, dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlara xüsusi geyim formaları üçün hesablaşmalar üzrə daxil olmuş vəsaitlər) əks etdirilir.

11.68. Təşkilatın malsatanlarla müqavilələr üzrə satılmış material qiymətliləri, görülmüş işlər və göstərilmiş xidmətlər qəbul edildikdə 111№-li hesabın müvafiq subhesabının debeti və 611, 631 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Təşkilatın hesabına malsatanlarla müqavilələr üzrə satılmış material qiymətliləri, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə daxil olmuş məbləğlər 104 №-li hesabın debeti və 111№-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Təşkilatın malsatanlarla müqavilələr üzrə kreditor borcları və öhdəliklər ödənildikdə 104 №-li subhesabın krediti və sintetik hesabların (301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311) müvafiq subhesabları üzrə mühasibat yazılışları verilir. Təşkilatdan malsatanlarla bağlanmış müqavilələr üzrə məbləğlərin qaytarılması tələb olunduqda (müqavilə şərtləri pozulduqda) geri qaytarılmış məbləğlər 104 №-li hesabın kreditində, 111№-li hesabın müvafiq subhesabının debetində uçota alınır. Eyni zamanda, 611, 631 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 111№-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir. Təşkilatın malsatanlarla bağlanmış müqavilələr üzrə əldə olunmuş gəlirinin xərclərdən artıq olan hissəsi onun müvafiq fond hesablarında əks etdirilir. Bu zaman 801 №-li hesabın debeti 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir. Təşkilatın malsatanlarla bağlanmış müqavilələr üzrə fondlarında yığılmış məbləğlər istifadə edildikdə 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 104 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir. Təşkilatın malsatanlarla bağlanmış müqavilələr üzrə əldə olunmuş gəliri hesabına yaradılmış fond hesablarının istifadə edilməmiş qalıqları hesabat ilinin sonunda büdcəyə qaytarıldıqda 533, 535 və ya 541 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debitində 104 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

11.69. **105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesabında** investisiya və digər məqsədlərdən daha çox qısamüddətli öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün nəzərdə tutulan, qısa ödəniş müddətinə malik olan, pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin dəyişməsi kimi cüzi riskə məruz qalan yüksək likvidli qoyuluşlar uçota alınır. Bu hesaba aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

11.69.1. 105-1 №-li «Akkreditivlər»;

11.69.2. 105-2 №-li «Limitləşdirilmiş çek kitabçaları»;

11.69.3. 105-3 №-li «Pul sənədləri»;

11.69.4. 105-4 №-li «Maliyyə qoyuluşları» və başqaları.

11.70. **105-1 №-li «Akkreditivlər» subhesabında** satılmış material qiymətlilərinə, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə sifarişçilər və malsatanlar (podratçılar) arasında bağlanmış müqavilələrə əsasən tələb olunan akkreditiv məbləğlər uçota alınır. Akkreditivlər birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı əldə olunmuş vəsaitlər hesabına da tələb oluna bilər. Akkreditivlərin rəsmiləşdirilməsi qaydası və onların fəaliyyət müddəti Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən müəyyən edilir. Tələb olunan

akkreditiv məbləğlər 105-1 №-li subhesabın debetində, müvafiq pul vəsaitləri hesablarının kreditində əks etdirilir. İstifadə edilmiş akkreditiv məbləğlərə 105-1 №-li subhesabın krediti, müvafiq hesabların debeti üzrə mühasibat yazılışı verilir. İstifadə edilməmiş akkreditiv məbləğlər müvafiq pul vəsaitləri hesablarına hesablara qaytarılır.

11.71. **105-2 №-li «Limitləşdirilmiş çek kitabçaları» subhesabında** alınmış mal, görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlərə görə limitləşdirilmiş çek kitabçaları üzrə hesablaşmalar üçün deponentləşdirilmiş məbləğlər uçota alınır. Təşkilat limitləşdirilmiş çek kitabçaları əldə etmək üçün kredit təşkilatlarına müvafiq ödəmə tapşırığı və limitləşdirilmiş çek kitabçaları alınması barədə ərizə təqdim etməlidir. Limitləşdirilmiş kitabçanın çekləri təşkilatın rəhbəri və ya baş mühasibi tərəfindən imzalanmalıdır. Mal-material qiymətliləri yerində alınarkən malın alınması üçün etibarnamə verilən vəzifəli şəxsə çeki imzalamağa icazə verilir. Vəzifəli şəxsin çeki imzalaması hüququ və mal alınması üçün tələb olunan məbləğ etibarnamədə qeyd edilir. Təşkilatın vəzifəli şəxsi tərəfindən etibarnaməyə əsasən çek imzalanarkən çekdə imzadan əvvəl «Etibarnamə əsasında» qeydi edilməlidir. Limitləşdirilmiş kitabçalardan çek mal satana malın buraxılması və ya xidmət göstərilməsi ilə eyni vaxtda verilir. Çek üzrə hansı təşkilata, hansı hesab və ya onu əvəz edən sənəd üzrə köçürülən məbləğlər mütləq çekdə göstərilməlidir.

11.72. Çek kitabçası üzrə istifadə edilməmiş limit qalığı kredit təşkilatlarındakı hesaba qaytarılır.

11.73. Limitləşdirilmiş çek kitabçaları üzrə deponentləşdirilmiş məbləğlər 105-2 №-li subhesabın debetində 103 №-li hesabın müvafiq subhesabının kreditində əks etdirilir. Alınmış material qiymətliləri üçün çek üzrə ödənilmiş məbləğlər 105-2 №-li subhesabın kreditində və 309 №-li və digər müvafiq subhesabların debetində əks etdirilir. Ayın sonunda yekun hesablanır və ayın sonuna sərbəst limit qalığı çıxarılır. Bu qalıq limitləşdirilmiş çek kitabçaları üzrə limit qalığına uyğun gəlməlidir.

11.74. **105-3 №-li «Pul sənədləri» subhesabında** müxtəlif pul sənədləri: benzin, sürtgü yağı, ərzaq məhsulları və sairə üçün ödənilmiş talonlar, istirahət evləri, sanatoriya, turist bazalarına ödənilmiş göndəriş vərəqləri, poçt köçürmələrinə, poçt markalarına, dövlət rüsumu markalarının alınmasına bildirişlər, istiqraz vərəqləri və sairə uçota alınır. Müxtəlif pul sənədləri əldə edildikdə 105-3 №-li subhesabının debeti və 301, 309 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Müxtəlif pul sənədləri silindikdə 703, 733, 743 №-li hesabların debeti və 105-3 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.75. **105-4 №-li «Maliyyə qoyuluşları» subhesabında** təşkilatların birja fəaliyyətindən əldə olunmuş vəsaitlər hesabına həyata keçirilən bank depozitlərindəki pul (investisiya) qoyuluşlarının, qiymətli kağızlarının, faizli istiqrazlarının hərəkəti uçota alınır. Əldə olunmuş bank depozitləri, faizli səhmlər və qiymətli kağızlar 105-4 №-li subhesabın debetində, səhmlərin və digər qiymətli kağızların satışı üzrə məbləğlər isə 105-4 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.76. Alınmış qiymətli kağızların dəyərinin ödənişi zamanı, onların alış dəyəri ilə nominal dəyəri arasında fərq yaranarsa, səhmdarlar alış və nominal dəyərləri arasındakı məbləğ fərqi hesabdan silir və ya əlavə hesablayır. Alış dəyərinin məbləği nominal dəyərdən artıq olduğu hallarda fərq 633-3 №-li hesabın debetində və 105-4 №-li

subhesabın kreditində, nominal dəyərin məbləği alış dəyərindən artıq olduğu hallarda isə bu 105-4 №-li subhesabın debetində və 633-3 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

11.77. Eyni zamanda bu fərqlər üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

11.77.1. Alış dəyərinin məbləği nominal dəyərdən artıq olduğu hallarda 801 №-li subhesabın debeti 633-3 №-li subhesabın krediti üzrə;

11.77.2. nominal dəyərin məbləği alış dəyərindən artıq olduğu hallarda 633-3 №-li hesabın debeti və 801 №-li subhesabın krediti üzrə.

11.77.3. 801 №-li «Mənfəət və zərərlər» subhesabı müvafiq fondlara silinmək yolu ilə bağlanılır.

12. Qısamüddətli debitor borclarının uçotu

12.1. Qısamüddətli debitor borclarının uçotu Hesablar Planının 11-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddə «Qısamüddətli debitor borcları» hesabından ibarətdir. «Qısamüddətli debitor borcları» hesabı hesabat tarixindən sonra 12 ay müddətində əldə edilməsi gözlənilən borclar barədə məlumatları ümumiləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

12.2. 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları» hesabında təşkilatın malların satışı və müxtəlif xidmətlərin (işlərin) göstərilməsinə görə 12 ay ərzində alıcılar və sifarişçilər tərəfindən gözlənilən, gəlirin tanınma meyarlarına cavab verən, habelə işçi heyəti üzrə qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

12.3. Hesabat dövrü ərzində gəlirin tanınma meyarlarına uyğun olaraq hesablanmış qısamüddətli debitor borcları 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611, 623, 624, 625, 631 №-li hesabların kreditində əks etdirilir.

12.4. Dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin, kapital qoyuluşu üzrə mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin ödənilməsi üçün, habelə büdcədən kənar fondlardan maliyyələşmənin açılması üzrə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən baş təxsisat sərəncamçılarına (baş kredit sərəncamçılarına) sifariş verildikdə 111-10 №-li subhesabın debeti və 334 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

12.5. Dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin, kapital qoyuluşu üzrə mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin ödənilməsi üçün, habelə büdcədən kənar fondlardan maliyyələşmənin açılması üzrə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən baş təxsisat sərəncamçılarına (baş kredit sərəncamçılarına) maliyyələşmə açıldıqda 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111-10 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

12.6. Digər hallarda isə hesablanmış qısamüddətli debitor borclarına 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 309 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

12.7. Qısamüddətli debitor borclarının ödənilməsi zamanı 101, 103, 104 və 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir.

12.8. Bu hesaba aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

12.8.1. 111-1 №-li «Malların satışı üzrə qısamüddətli debitor borcları»;

12.8.2. 111-2 №-li «Xidmətlərin göstərilməsi üzrə qısamüddətli debitor borcları»;

12.8.3. 111-3 №-li «Tikinti müqaviləsi üzrə qısamüddətli debitor borcları»;

12.8.4. 111-6 №-li «Əməliyyat icarəsi üzrə qısamüddətli debitor borcları»;

12.8.5. 111-7 №-li «Sair gəlirlər üzrə qısamüddətli debitor borcları»;

12.8.6. 111-8 №-li «İşçi heyəti üzrə qısamüddətli debitor borcları»;

12.8.7. 111-10 №-li «Digər qısamüddətli debitor borcları».

12.9. **111-1 №-li «Malların satışı üzrə qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** təşkilatın malların satışı ilə bağlı 12 ay ərzində alıcılar və sifarişçilər tərəfindən gözlənilən, gəlirin tanınma meyarlarına cavab verən qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

12.10. **111-2 №-li «Xidmətlərin göstərilməsi üzrə qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** təşkilatın xidmətlərin göstərilməsinə görə 12 ay ərzində alıcılar və sifarişçilər tərəfindən gözlənilən, gəlirin tanınma meyarlarına cavab verən qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

12.11. **111-3 №-li «Tikinti müqaviləsi üzrə qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** təşkilatın tikinti müqaviləsi üzrə yerinə yetirilmiş işlərə görə 12 ay ərzində alıcılar və sifarişçilər tərəfindən gözlənilən, gəlirin tanınma meyarlarına cavab verən qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

12.12. **111-6 №-li «Əməliyyat icarəsi üzrə qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** təşkilatın əməliyyat icarəsinə görə 12 ay ərzində alıcılar və sifarişçilər tərəfindən gözlənilən, gəlirin tanınma meyarlarına cavab verən qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

12.13. **111-7 №-li «Sair gəlirlər üzrə qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** təşkilatın adi fəaliyyətinə aid olunmayan xidmətlərin (torpaq, tikili, avadanlığın və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər, yenidən qiymətləndirilmədən gəlirlər, əvəzsiz olaraq alınmış aktivlər, keçmiş illər üzrə gəlirlər, ümitsiz borcların və silinmiş borcların bərpası üzrə gəlirlər, məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər, digər əməliyyat gəlirləri) göstərilməsinə görə 12 ay ərzində alıcılar və sifarişçilər tərəfindən gözlənilən, gəlirin tanınma meyarlarına cavab verən qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

12.14. **111-8 №-li «İşçi heyəti üzrə qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** işçilərə təqdim edilmiş kreditlər və borclar üzrə, həmçinin işçilər tərəfindən dəymiş zərərin (çatışmazlıq, oğurluq, xarabolma və buna oxşar sair) ödənilməsi üzrə tələblər və işçilərlə yaranmış sair qısamüddətli debitor borcları əks etdirilir.

12.15. **111-10 №-li «Digər qısamüddətli debitor borcları» subhesabında** yuxarıdakı subhesablara aid edilməyən, sifarişçi tərəfindən 12 ay müddətində ödənilməsi gözlənilən təşkilatın fəaliyyəti ilə bağlı yaranmış digər qısamüddətli debitor borclarının hərəkəti uçota alınır.

13. Ehtiyatların uçotu

13.1. Ehtiyatların uçotu Hesablar Planının 12-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı alınmış və istehsal, xidmət prosesində sərf edilmiş xammal və materiallar, məsrəflər, digər ehtiyatlar barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

13.1.1. 121 №-li «Material ehtiyatları»;

13.1.2. 122 №-li «İstifadə olunmuş məsrəflər»;

13.1.3. 123 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işləri»;

13.1.4. 124 №-li «Hazır məhsul»;

13.1.5. 125 №-li «Satış məqsədilə saxlanılan digər aktivlər»;

13.1.6. 126 №-li «Digər ehtiyatlar»;

13.1.7. 127 №-li «Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər».

13.2. **121 №-li «Material ehtiyatları» hesabında** hesabat tarixində təşkilat tərəfindən saxlanılan istehsal, xidmət prosesində istifadə olunmuş xammal, yarımfabrikatlar, komplektləşdirici məmulatlar, ehtiyat hissələri, qablaşdırma materialları və digər material ehtiyatlarının hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

13.3. Material ehtiyatları alındıqda 121 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti, 301, 302, 309 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.4. Material ehtiyatlarının silinməsi 122-3 №-li subhesabının debeti və 121 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

13.5. Bu hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

13.5.1. 121-1 №-li «Xammal» subhesabında alınmış və xidmət (istehsal) prosesində istifadə edilmiş xammalın hərəkəti uçota alınır.

13.5.2. 121-2 №-li «Materiallar» hesabında ərzaq məhsulları, dərman və sarğı materialları, maşın və avadanlıqların ehtiyat hissələri, kimyəvi maddələr, metallar (elektrometallar, radiometallar və digər metallar), metal məmulatlar, ləvazimatlar, bakteriyalı preparatlar, vaksinlər, tikinti materialları, xidməti müddəti bir ildən az olan əşyalar, (xidmət) istehsal prosesində bir dəfə iştirak edən, öz dəyərini tamamilə xidmətin (məhsulun) dəyərinə keçirən və bu prosesdə natural formasını saxlamayan sərvətlər,

sanitar-texniki materiallar, elektrotexniki materiallar (mallar), elmi-tədqiqatların obyektı olan müvafiq materiallar və material kimi uçota alınan digər qiymətlilər.

13.6. 121-3 №-li «Qablaşdırma materialları» subhesabında təşkilatın xidmət (istehsal) prosesində məhsulların (malların) qablaşdırılması üçün istifadə olunan qablaşdırma əşyalarının, həmçinin, qaytarılması və dəyişdiriləsi taraların (çəlləklər, bidonlar, yeşiklər, şüşə qablar, butulkalar və sair) hərəkəti uçota alınır.

13.7. **122 №-li «İstifadə olunmuş məsrəflər» hesabında** təşkilat tərəfindən məhsul istehsalı və ya xidmətin göstərilməsi üçün tələb olunan bütün birbaşa və dolaylı məsrəflər əks etdirilir. Belə məsrəflərə xammalın, materialların və birdəfəlik qablaşdırma materiallarının istifadəsi, aktivlərin amortizasiyası, əmək haqqı, sərf olunan su, qaz, elektrik enerjisi və məhsul istehsalı və ya xidmətin göstərilməsi üzrə sair məsrəflər aiddir. Bu hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

13.7.1. 122-1 №-li «İstifadə olunmuş mallar»;

13.7.2. 122-2 №-li «İstifadə olunmuş xammal»;

13.7.3. 122-3 №-li «İstifadə olunmuş materiallar»;

13.7.4. 122-4 №-li «İşçi heyətinə məsrəflər»;

13.7.5. 122-5 №-li «Aktivlərin amortizasiyası»;

13.7.6. 122-9 №-li «Sair məsrəflər».

13.8. **122-1 №-li «İstifadə olunmuş mallar» subhesabında** təşkilatın xidmət (istehsal) prosesində istifadə olunmuş mallarının hərəkəti uçota alınır. Alınmış mallar istifadə olunduqda 122-1 №-li subhesabın debeti və 121 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.9. **122-2 №-li «İstifadə olunmuş xammal» subhesabında** təşkilatın xidmət (istehsal) prosesində istifadə olunmuş xammalının hərəkəti uçota alınır. Alınmış xammal istifadə olunduqda 122-2 №-li subhesabın debeti və 121 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.10. **122-3 №-li «İstifadə olunmuş materiallar» subhesabında** təşkilatın xidmət (istehsal) prosesində istifadə olunmuş materiallarının hərəkəti uçota alınır. Alınmış materiallar istifadə olunduqda 122-3 №-li subhesabın debeti və 121,126 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.11. **122-4 №-li «İşçi heyətinə məsrəflər» subhesabında** təşkilatın xidmət (istehsal) fəaliyyəti ilə bağlı işçi heyətinə əməyin ödənişi üzrə və ona bərabər tutulan digər məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır. İşçi heyətinə əməyin ödənişi üzrə və ona bərabər tutulan digər məbləğlər hesablandıqda 122-4 №-li subhesabın debeti və 307 №-li hesabın, 308-2 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.12. **122-5 №-li «Aktivlərin amortizasiyası» subhesabında** təşkilatın öz mülkiyyətində olan və icarəyə verilən aktivlər üzrə hesabat dövrü ərzində müəyyən

olunmuş qaydada amortizasiyanın hərəkəti uçota alınır. Hesabat ilinin sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) hesablanmış amortizasiya məbləği 122-5 №-li subhesabın debeti, 232, 235, 237, 242 №-li hesabların kreditində əks etdirilir.

13.13. 122-9 №-li «Sair məsrəflər» subhesabında təşkilatın xidmət (istehsal) prosesində istifadə olunmuş sair məsrəflərin hərəkəti uçota alınır. Təşkilat tərəfindən digər təşkilatlara, onların görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlərlə bağlı sair məsrəflərinə aid olunan müvafiq xidmət məbləğlərinin ödənilməsi tələb olunduqda 122-9 №-li subhesabın debeti, 301, 302, 304, 305 və 309 №-li hesabların, 308-3 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

13.14. Xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı xərc kimi tanınmış məsrəflər 703, 733, 743 №-li hesabların debeti və 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə əks etdirilir. Məhsulların istehsalı ilə əlaqədar məsrəflər hazır məhsul kimi tanındıqda 124 №-li hesabın debeti və 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır. Xidmət (istehsal) prosesi zamanı yaranmış məsrəflərin xərcə aid edilməyən hissəsi bitməmiş xidmət (istehsal) kimi 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarında əks etdirilir.

13.15. 123 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işləri» subhesabında tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işlərinə görə məsrəflər uçota alınır. Tikinti müqavilələrinə əsasən təşkilat tərəfindən görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlərlə bağlı məsrəflər 123 №-li hesabın debeti, 121, 126, 301, 302, 304, 305, 307, 309 №-li hesabların və 308-2, 308-3 №-li subhesabların kreditində uçota alınır. Təşkilatın görülmüş iş və göstərilmiş xidmətləri alıcılar və sifarişçilər tərəfindən qəbul edildikdə 701, 731, 741 №-li hesabların debeti və 123 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Təşkilat tərəfindən görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlər nəticəsində hazırlanmış, istehsal olunmuş hazır məhsullar 124 №-li hesabların debeti və 123 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

13.16. 124 №-li «Hazır məhsul» subhesabında satış məqsədi üçün təşkilat tərəfindən hazırlanmış hazır məhsul (mallar) uçota alınır. Təşkilat tərəfindən görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlər nəticəsində hazırlanmış, istehsal olunmuş hazır məhsullar uçota alındıqda 124 №-li hesabların debeti və 122, 123 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Satılmış hazır məhsul (mallar) 701, 731, 741 №-li hesabların debeti və 124 №-li hesabın krediti üzrə əks etdirilir.

13.17. 125 №-li «Satış məqsədilə saxlanılan digər aktivlər» hesabında təşkilat tərəfindən satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və ehtiyatlar əks etdirilir. Təşkilat tərəfindən uzunmüddətli aktivlər və ehtiyatlar satış üçün nəzərdə tutulduqda 125 №-li hesabın debeti uzunmüddətli aktivlərin və ehtiyatların müvafiq hesablarının krediti ilə müxabirləşir. Satılmış aktivlər üzrə hesablanmış gəlirlərdən xərclərin çıxılması 631 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların kreditində uçota alınır. Satılmış aktivlər üzrə xərclər tanındıqda 741, 742, 743 №-li hesabların debeti və 125 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Təşkilatın fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün istifadəsinə zərurət yaranmış satış məqsədi ilə saxlanılan aktivlər geri qaytarıldıqda uzunmüddətli aktivlərin və ehtiyatların müvafiq hesablarının debeti və 125 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.18. **126 №-li «Digər ehtiyatlar» hesabında** 121 №-li «Material ehtiyatları» hesabına daxil edilməyən sair ehtiyatların hərəkəti uçota alınır. Digər ehtiyatlar alındıqda 126 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti 301, 309 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Digər ehtiyatların silinməsi 122-3 №-li subhesabının debeti və 126 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

13.19. **127 №-li «Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər» hesabında** ehtiyatların dəyərdən düşməsi səbəbindən həmin ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin hərəkəti ilə bağlı əməliyyatlar əks etdirilir. Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər müəyyən edildikdə 127 №-li hesabın debeti, 121, 124, 125, 126 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Həmin düzəlişlər hesabat dövrünün xərclərinə aid edilərək 701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742, 743 №-li hesabların debeti və 127 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

14. Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu

14.1. Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu Hesablar Planının 13-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı verilmiş qısamüddətli borclar, digər qısamüddətli investisiyalar və sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

14.1.1. 131 №-li «Satış məqsədilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar»;

14.1.2. 132 №-li «Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar»;

14.1.3. 133 №-li «Verilmiş qısamüddətli borclar»;

14.1.4. 134 №-li «Digər qısamüddətli investisiyalar»;

14.1.5. 135 №-li «Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər».

14.2. 131 №-li «**Satış məqsədilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar**» sintetik hesabında təşkilat tərəfindən satış məqsədilə saxlanılan qiymətli kağızlar (digər təşkilatlara məxsus səhmlər, kapital alətləri) barədə hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Təşkilat tərəfindən satış məqsədilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar əldə edildikdə 131 №-li hesabın debeti və 301, 309 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Satış məqsədilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar satıldıqda 611-6 №-li hesabın debeti və 703 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, bu məbləğlər 703 №-li hesabın debeti və 131 №-li hesabların kreditində əks etdirilir.

14.3. 132 №-li «**Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar**» hesabında ödəmə tarixinədək təşkilatın dəqiq əldə edə biləcəyi, müəyyən edilən ödənişlərlə və təsbit edilmiş ödəmə tarixi olan qiymətli kağızlar (qısamüddətli maliyyə aktivləri) uçota alınır. Təşkilat tərəfindən ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar əldə edildikdə 132 №-li hesabın debeti, 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat

yazılışı verilir. Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyaların dəyəri ödənildikdə həmin məbləğlər 103 №-li hesabın debeti və 132 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

14.4. 133 №-li «Verilmiş qısamüddətli borclar» sintetik hesabında təşkilat tərəfindən verilmiş qısamüddətli borclar barədə hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Təşkilat tərəfindən verilmiş qısamüddətli borclar 133 №-li hesabın debeti, 101, 104 №-li hesabların və 103, 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

14.5. 134 №-li «Digər qısamüddətli investisiyalar» sintetik hesabında təşkilat tərəfindən verilmiş digər qısamüddətli investisiyalar barədə hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Təşkilat tərəfindən digər qısamüddətli investisiyalar verildikdə 134 №-li hesabın debeti, 101, 104 №-li hesabların və 103, 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

14.6. 135 №-li «Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər» sintetik hesabında təşkilatın sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərindən düşməsi səbəbindən həmin aktivlərin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin hərəkəti ilə bağlı əməliyyatlar əks etdirilir. Bu düzəlişlər müəyyən edildikdə 135 №-li hesabın debeti, 133, 134 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Həmin düzəlişlər hesabat dövrünün xərclərinə aid edilərək 701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742, 743 №-li hesabların debetində və 135 №-li hesabın kreditində uçota alınır.

14.7. Verilmiş qısamüddətli borcların, digər uzunmüddətli investisiyaların qaytarılması zamanı 101, 104 №-li hesabların və 103, 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti, 133, 134 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

15. Sair qısamüddətli aktivlərin uçotu

15.1. Sair qısamüddətli aktivlərin uçotu Hesablar Planının 14-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddə əvvəlki bölmələrdə nəzərə alınmayan digər qısamüddətli aktivlər barədə məlumatları ümumiləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

15.1.1. 143 №-li «Verilmiş qısamüddətli avanslar»;

15.1.2. 144 №-li «Təhtəlhəساب məbləğlər»;

15.1.3. 145 №-li «Digər qısamüddətli aktivlər».

15.2. **143 №-li «Verilmiş qısamüddətli avanslar» hesabında** sifarişçi tərəfindən hesabat dövrü ərzində aktivlərin (malların) alınması, eləcə də hissə-hissə qəbul edilən məhsul, iş və xidmətlərin hissə-hissə qəbul edilməsi ilə əlaqədar icraçıya əvvəlcədən ödənilmiş məbləğlərin hərəkəti uçota alınır. Sifarişçi tərəfindən verilmiş qısamüddətli avanslar 143 №-li hesabın debeti, 101, 104 №-li hesabların və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. İcraçının qismən və ya tam təqdim etdiyi məhsullar, işlər və xidmətlər sifarişçi tərəfindən qəbul edildikdən sonra 301, 302, 304, 305, 307, 308, 309 №-li hesabların debeti və 143 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat

yazılışı verilir. İcraçının təqdim etdiyi xidmətlərə (iş və məhsullara) görə sifarişçi tərəfindən həyata keçirilən artıq ödəmələr üzrə məbləğlərə ilin sonunda 301,302, 304, 305, 307, 308, 309 №-li hesabların kreditindən 143 №-li hesabın debetinə mühasibat yazılışı verilir.

15.3. **144 №-li «Təhtəlhəsab məbləğlər» hesabında** dəftərxana ləvazimatlarının, ezamiyyə xərclərinin və digər inzibati-təsərrüfat ehtiyaclarının ödənilməsi üçün təşkilatın işçilərinə verilmiş təhtəlhəsab məbləğlər üzrə hesablaşmalar haqqında məlumatların ümumiləşdirilmiş hərəkəti uçota alınır. Təhtəlhəsab şəxslərə hesablanmış təhtəlhəsab məbləğlər 144 №-li hesabın debeti və 101, 103 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Təhtəlhəsab şəxslər tərəfindən təhtəlhəsab məbləğlər üzrə hesabat təqdim olunduqda 121, 122, 126, 231, 234, 241, 251 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 144 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

15.4. **145 №-li «Digər qısamüddətli aktivlər» hesabında** əvvəlki sintetik hesablar qruplarında əks etdirilməyən sair qısamüddətli aktivlər uçota alınır. Digər qısamüddətli aktivlər alındıqda 145 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti, 301, 302, 309 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Digər qısamüddətli aktivlərin silinməsi 122-9 №-li subhesabın debeti və 145 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

Fəsil 7. Hesablar Planında Bölmə 2. «Uzunmüddətli aktivlər»ə daxil olan hesablar

16 Uzunmüddətli aktivlər

16.1. «Uzunmüddətli aktivlər» bölməsi təşkilat tərəfindən nəzarət edilən və gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə edilməsi gözlənilən xidmət (istehsal) prosesində bir ildən artıq müddətə istifadəsi müəyyən olunan aktivlər barədə məlumatların ümumiləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir.

16.1.1. 22 — «Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri»;

16.1.2. 23 — «Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlər»;

16.1.3. 24 — «Qeyri-maddi aktivlər»;

16.1.4. 25 — «Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri».

17. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu

17.1. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu Hesablar Planının 22-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı verilmiş uzunmüddətli borclar, digər uzunmüddətli investisiyalar və sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

17.1.1. 222 №-li «Verilmiş uzunmüddətli borclar»;

17.1.2. 223 №-li «Digər uzunmüddətli investisiyalar»;

17.1.3. 224 №-li «Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər».

17.2. 222 №-li «Verilmiş uzunmüddətli borclar» sintetik hesabında təşkilat tərəfindən verilmiş uzunmüddətli borclar barədə hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Təşkilat tərəfindən verilmiş uzunmüddətli borclar 222 №-li hesabın debeti və 103, 104, 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

17.3. 223 №-li «Digər uzunmüddətli investisiyalar» sintetik hesabında təşkilat tərəfindən verilmiş digər uzunmüddətli investisiyalar barədə hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Təşkilat tərəfindən digər uzunmüddətli investisiyalar verildikdə 223 №-li hesabın debeti və 103, 104, 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

17.4. 224 №-li «Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər» sintetik hesabında təşkilatın sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi səbəbindən həmin aktivlərin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin hərəkəti ilə bağlı əməliyyatlar əks etdirilir. Bu düzəlişlər müəyyən edildikdə 224 №-li hesabın debeti, 222, 223 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Həmin düzəlişlər hesabat dövrünün xərclərinə aid edilərək 701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742, 743 №-li hesabların debetində və 224 №-li hesabın kreditində uçota alınır.

17.5. Verilmiş uzunmüddətli borcların, digər uzunmüddətli investisiyaların qaytarılması zamanı 103, 104, 105 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti, 222, 223 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18. Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlərin uçotu

18.1. Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlərin uçotu Hesablar Planının 23-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı xidmət (istehsal) prosesində bir ildən artıq istifadəsi nəzərdə tutulan aktivlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

18.1.1. 231 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıq»;

18.1.2. 232 №-li «Torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası»;

18.1.3. 233 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər»;

18.1.4. 234 №-li «Bioloji aktivlər»;

18.1.5. 235 №-li «Bioloji aktivlərin amortizasiyası»;

18.1.6. 236 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyalar»;

18.1.7. 237 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyaların amortizasiyası»;

18.1.8. 238 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyalar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər».

18.2. 231 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıq» hesabında təşkilatın mülkiyyətindəki istismarda və ya ehtiyatda olan, müvəqqəti dayandırılan, yaxud icarəyə verilən (investisiya məqsədli daşınmaz əmlak istisna olmaqla) torpaq, tikili və avadanlıqların mövcudluğu və hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Torpaq, tikili və avadanlıqlar əldə edilən zaman 231 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 233, 301, 309 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Torpaq, tikili və avadanlıqlar əvəzsiz olaraq alındıqda digər əməliyyat gəliri kimi uçotda əks etdirilərək 231 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində göstərilir. Satış məqsədi ilə saxlanılan torpaq, tikili və avadanlıqlar «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər» hesabına keçirildikdə 125 №-li hesabın debeti və 231 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda, 232 №-li hesabın debeti 125 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir. Satış məqsədi ilə saxlanılan torpaq, tikili və avadanlıqların satılması və ya əvəzsiz verilməsi nəticəsində xərclərin tanınması 125 №-li hesabın krediti və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində uçota alınır. Satılmış və ya əvəzsiz verilmiş torpaq, tikili və avadanlıqlar üçün hesablanmış gəlirdən xərclər çıxıldıqda 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Tam aşılانmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş torpaq, tikili və avadanlıqlar silindikdə 231 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti və 232 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti ilə müxabirləşir. Aşılانmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş torpaq, tikili və avadanlıqlar xərcə silindikdə 231 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində əks etdirilir. Eyni zamanda, aşağıdakı mühasibat yazılışı verilir:

18.2.1. 232 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 741 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə;

18.2.2. 631-3 №-li subhesabın debeti və 741 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə;

18.2.3. 801 №-li hesabın debeti və 631-3 №-li subhesabın krediti üzrə.

18.3. Bu sintetik hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

18.3.1. 231-1 №-li «Torpaq»;

18.3.2. 231-2 №-li «Tikili və avadanlıq»;

18.3.3. 231-3 №-li «Nəqliyyat vasitəsi»;

18.3.4. 231-4 №-li «Sair torpaq, tikili və avadanlıq».

18.4. 231-1 №-li «Torpaq» subhesabında təşkilatın mülkiyyətində olan torpaq sahələri uçota alınır.

18.5. 231-2 №-li «Tikili və avadanlıq» subhesabında təşkilatın mülkiyyətində olan aşağıdakı aktivlərin uçotu aparılır:

18.5.1. «Binalar»;

18.5.2. «Qurğular (tikintilər)»;

18.5.3. «Ötürücü qurğular» ;

18.5.4. «Maşınlar və avadanlıqlar».

18.6. 231-3 №-li «Nəqliyyat vasitəsi» subhesabında təşkilatın mülkiyyətində olan bütün növ nəqliyyat vasitələri uçota alınır.

18.7. 231-4 №-li «Sair torpaq, tikili və avadanlıq» subhesabında 231-2 №-li subhesabın «Maşınlar və avadanlıqlar» qrupuna daxil edilməyən sair maşın və avadanlıqlar uçota alınır.

18.8. 232 №-li «Torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası» hesabında təşkilatın mülkiyyətində olan və icarəyə verilən əsas vəsaitlərin köhnəlməsi üzrə amortizasiya məbləğlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır. Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) torpaq, tikili və avadanlıq üzrə hesablanmış amortizasiya məbləği 122-5 №-li subhesabın debeti və 232 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir. Tikili və avadanlıqlar ləğv edildikdə, əvəzsiz verildikdə və ya digər xaricolma hallarında, onlara hesablanmış amortizasiya məbləği 232 №-li hesabdan azaldılır. Bu hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

18.8.1. 232-2 №-li «Tikili və avadanlığın amortizasiyası»;

18.8.2. 232-3 №-li «Nəqliyyat vasitəsinin amortizasiyası»;

18.8.3. 232-4 №-li «Sair torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası».

18.9. 232-2 №-li «Tikili və avadanlığın amortizasiyası» subhesabı tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiya ayırmalarının hərəkətini əks etdirir.

18.10. 232-3 №-li «Nəqliyyat vasitəsinin amortizasiyası» subhesabı nəqliyyat vasitələri üzrə amortizasiya ayırmalarının hərəkətini əks etdirir.

18.11. 232-4 №-li «Sair torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası» subhesabı sair torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə uçota amortizasiya ayırmalarının hərəkətini əks etdirir.

18.12. 233 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər» hesabında torpaq, tikili və avadanlıqların balans dəyərini artıran (kapitallaşdırılan) məsrəflər uçota alınır. Tikinti işləri podrat üsulu ilə aparıldıqda torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər 233 №-li hesabın debeti və 301, 305, 309 №-li hesabların kreditində əks etdirilir. Tikinti işləri təsərrüfat üsulu ilə həyata keçirildikdə torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər 233 №-li hesabın debeti və 121, 126, 301, 305, 307, 308, 309, 335 №-li hesabların kreditində uçota alınır. Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə hazırlanmış torpaq, tikili və avadanlıqlar sifarişçi tərəfindən uçota (balansa) alındıqda 231 №-li hesabın debeti və 233 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18.13. 234 №-li «Bioloji aktivlər» hesabında təşkilatın mülkiyyətindəki işçi və məhsuldar heyvanlar (südlük mal-qara), çoxillik əkmələr və sair bioloji aktivlərin, habelə onların balans dəyərini artıran (kapitallaşdırılan) məsrəflərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bioloji aktivlər əldə edilən zaman 234 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 234-3, 301, 309 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Bioloji aktivlər əvəzsiz olaraq alındıqda digər əməliyyat gəliri kimi uçotda əks etdirilərək 234 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində göstərilir. Bioloji aktivlər satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlərə keçirildikdə 125 №-li hesabın debeti və 234 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda, 235 №-li hesabın debeti 125 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir. Satış məqsədi ilə saxlanılan bioloji aktivlərin satılması, əvəzsiz verilməsi üzrə xərclər 125 №-li hesabın krediti və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində uçota alınır. Satılmış və ya əvəzsiz verilmiş bioloji aktivlər üçün hesablanmış gəlirlərdən xərclər çıxıldıqda 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Tələf olmuş bioloji aktivlər silindikdə 741, 742, 743 №-li hesabların debeti və 234 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, 235 №-li hesabın debeti 741, 742, 743 №-li hesabların krediti ilə müxabirləşir. Tələf olmuş bioloji aktivlər üzrə zərər 801 №-li hesabın debeti və 631-3 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

18.14. Bioloji aktivlərin kapitallaşdırılması podrat üsulu ilə aparıldıqda məsrəflər 234-3 №-li subhesabın debeti və 301, 309 №-li hesabların kreditində əks etdirilir. Bioloji aktivlərin kapitallaşdırılması təsərrüfat üsulu ilə həyata keçirildikdə məsrəflər 234-3 №-li subhesabın debeti və 121, 301, , 307, 308, 309, 335 №-li hesabların kreditində uçota alınır. Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə əldə olunmuş bioloji aktivlər sifarişçi tərəfindən uçota (balansa) alındıqda 234 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 234-3 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. 234 №-li sintetik hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

18.14.1. 234-1 №-li «Bitkilər»;

18.14.2. 234-2 №-li «Heyvanlar»;

18.14.3. 234-3 №-li «Bioloji aktivlər üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər».

18.15. 234-1 №-li «Bitkilər» subhesabında yaşından asılı olmayaraq mədəni çoxillik əkmələr, plantasiyada əkilmiş ağaclar, bütün növ meyvə və giləmeyvə çoxillik əkmələri (ağaclar və kollar), küçələrdə, meydanlarda, parklarda, bağlarda, müəssisələrin ərazi bağçalarında, yaşayış binalarının həyətlərində və bu kimi başqa yerlərdə tədqiqat və başqa məqsədlər üçün əkilən çoxillik əkmələr (eləcə də tinglikdə köçürmə məqsədilə əkilmiş çoxillik əkmələr) uçota alınır.

18.16. 234-2 №-li «Heyvanlar» subhesabında işçi (atlar, öküzlər, dəvələr, idman atları və başqa nəqliyyat heyvanları da daxil olmaqla) və məhsuldar heyvanlar (inəklər, dövlük buğalar, camışlar, döl kəlləri, döl aygırları, ilxıya qoşulmuş damazlıq madyanlar, damazlıq dəvələr, döl nərleri, ana marallar, döl üçün erkək marallar, döl qabanları, damazlıq donuzlar, damazlıq qoyunlar, damazlıq keçilər, dövlük təkələr və başqa məhsuldar heyvanlar), habelə qiymətindən asılı olmayaraq heyvanxanalarda və digər analoji təşkilatlarda olan dünya heyvanlarının eksponatları uçota alınır.

18.17. 234-3 №-li «Bioloji aktivlər üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər» subhesabında bioloji aktivlərin balans dəyərini artıran (kapitallaşdırılan) məsrəflərin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

18.18. 235 №-li «Bioloji aktivlərin amortizasiyası» hesabında bioloji aktivlər üzrə amortizasiya məbləğlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır. Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) bioloji aktivlər üzrə hesablanmış amortizasiya məbləği 122-5 №-li subhesabın debeti və 235 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir. Bioloji aktivlər tələf olduqda, əvəzsiz verildikdə və ya digər xaricolma hallarında, onlara hesablanmış amortizasiya məbləği 235 №-li hesabdan azaldılır. 235 №-li sintetik hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

18.18.1. 235-1 №-li «Bitkilərin amortizasiyası» subhesabında bitkiçilik aktivləri üzrə toplanmış amortizasiya məbləğləri öz əksini tapır.

18.18.2. 235-2 №-li «Heyvanların amortizasiyası» subhesabında işçi və məhsuldar, eləcə də digər heyvan növləri üzrə toplanmış amortizasiya ayırmaları əks etdirilir.

18.19. Aşağıdakı bioloji aktivlərə amortizasiya hesablanmır:

18.19.1. məhsuldar heyvanlara (damazlıq inəklərə, qoyunlara, keçilərə; döllük buğalara, kəllərə, ayğırlara, nərlərə, marallara, qabanlara, qoçlara, təkələrə və bunlar kimi digər məhsuldar heyvanlara);

18.19.2. heyvanxanalarda və digər analoji təşkilatlarda olan heyvanat aləminin eksponatlarına;

18.19.3. istismar vaxtı çatmayan çoxillik əkmələrə.

18.20. 236 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyalar» hesabında təşkilatın mülkiyyətində olan icarə ödənişlərinin əldə edilməsi və ya kapitalın artırılması, yaxud hər iki məqsəd üçün saxlanılan əmlaklar barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlak əldə edilən zaman 236 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 238, 301, 309 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlak əvəzsiz olaraq alındıqda digər əməliyyat gəliri kimi uçotda əks etdirilərək 236 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində göstərilir. İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlak satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlərə keçirildikdə 125 №-li hesabın debeti və 236 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda, 237 №-li hesabın debeti 125 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir. Satış məqsədi ilə saxlanılan investisiya məqsədli daşınmaz əmlakın satılması və ya əvəzsiz verilməsi ilə bağlı xərclər 125 №-li hesabın krediti və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində əks etdirilir. Satılmış və ya əvəzsiz verilmiş investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üçün hesablanmış gəlirdən xərclər çıxıldıqda 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlak silindikdə 236 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində mühasibat yazılışı aparılır. Eyni zamanda, 237 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti 741, 742, 743

№-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir. Silinmiş və əvəzsiz verilmiş investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üzrə zərər 801 №-li hesabın debeti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

18.21. 237 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyaların amortizasiyası» hesabında təşkilatın mülkiyyətində olan investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların köhnəlməsi üzrə amortizasiya məbləğlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır. Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üzrə hesablanmış amortizasiya məbləği 122-5 №-li subhesabın debeti və 237 №-li hesabın kreditində əks etdirilir. İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlak ləğv edildikdə, əvəzsiz verildikdə və ya digər xaricolma hallarında, onlara hesablanmış amortizasiya məbləği 237 №-li hesabdən azaldılır.

18.22. 238 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyalar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər» hesabında təşkilatın mülkiyyətində olan investisiya məqsədli daşınmaz əmlakın balans dəyərini artıran (kapitallaşdırılan) məsrəflər uçota alınır. Tikinti işləri podrat üsulu ilə aparıldıqda investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər 238 №-li hesabın debeti və 301, 309 №-li hesabların kreditində əks etdirilir. Tikinti işləri təsərrüfat üsulu ilə həyata keçirildikdə investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər 238 №-li hesabın debeti və 121, 126, 301, 305, 307, 308, 309, 335 №-li hesabların kreditində uçota alınır. Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə hazırlanmış investisiya məqsədli daşınmaz əmlak sifarişçi tərəfindən uçota (balansa) alındıqda 236 №-li hesabın debeti və 238 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19. Qeyri-maddi aktivlərin uçotu

19.1. Qeyri-maddi aktivlərin uçotu Hesablar Planının 24-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə uzun müddət istifadə edilən, fiziki formaya malik olmayan və müəyyən edilə bilən digər qeyri-pul (qeyri-monetar) aktivləri ilə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

19.1.1. 241 №-li «Qeyri-maddi aktivlər»;

19.1.2. 242 №-li «Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası»;

19.1.3. 243 №-li «Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı kapitallaşdırılmış məsrəflər».

19.2. 241 №-li «Qeyri-maddi aktivlər» hesabında təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üzrə uzun müddət istifadə edilən, fiziki formaya malik olmayan və müəyyən edilə bilən, gəlir gətirən torpaq sahələrindən, təbii ehtiyatlardan (sərvətlərdən) istifadə hüquqları, patentlər, lisenziyalar, proqram təminatı, ticarət markaları və digər qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlər əldə edildikdə 241 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 243, 301, 309 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Qeyri-maddi aktivlər əvəzsiz olaraq alındıqda 241 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlər satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlərə keçirildikdə 125 №-li hesabın debeti və 241 №-li hesabın müvafiq subhesablarının

kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda 242 №-li hesabın debeti 125 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir. Satış məqsədi ilə saxlanılan qeyri-maddi aktivlərin satılması və ya əvəzsiz verilməsi ilə bağlı xərclər 125 №-li hesabın krediti və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində uçota alınır. Satılmış və ya əvəzsiz verilmiş qeyri-maddi aktivlər üçün hesablanmış gəlirdən xərclər çıxıldıqda 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

19.3. Qeyri-maddi aktivlər silindikdə 241 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində və 741, 742, 743 №-li hesabların debetində mühasibat yazılışı aparılır. Eyni zamanda, 242 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti 741, 742, 743 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir. Silinmiş, əvəzsiz verilmiş qeyri-maddi aktivlər üzrə zərər 801 №-li hesabın debeti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. 241 №-li «Qeyri-maddi aktivlər» hesabına aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

19.3.1. 241-1 «Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işləri»;

19.3.2. 241-3 «Proqram təminatı» ;

19.3.3. 241-4 «Patentlər»;

19.3.4. 241-5 «Müəllif hüquqları»;

19.3.5. 241-6 «Lisensiyalar»;

19.3.6. 241-7 «Ticarət markaları»;

19.3.7. 241-8 «Digər qeyri-maddi aktivlər».

19.4. 241-1 №-li «Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işləri» subhesabında elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işləri üzrə yaradılmış qeyri-maddi aktivlərin dəyəri əks etdirilir.

19.5. 241-3 №-li «Proqram təminatı» subhesabında təşkilatın mülkiyyətində olan alınmış və ya yaradılmış proqram təminatlarının dəyəri əks etdirilir.

19.6. 241-4 №-li «Patentlər» subhesabında təşkilatın sahib olduğu patent hüquqlarının dəyəri əks etdirilir.

19.7. 241-5 №-li «Müəllif hüquqları» subhesabında təşkilat tərəfindən əldə edilmiş müəlliflik hüquqlarının dəyəri uçota alınır.

19.8. 241-6 №-li «Lisensiyalar» subhesabında təşkilatın hər hansı fəaliyyət növünün həyata keçirilməsi üzrə xüsusi razılığın əldə edilməsi dəyəri əks etdirilir.

19.9. 241-7 №-li «Ticarət markaları» subhesabında təşkilatın həyata keçirdiyi fəaliyyətlə bağlı ticarət markaları və əmtəə nişanlarının dəyəri əks etdirilir.

19.10. 241-8 №-li «Digər qeyri-maddi aktivlər» subhesabında yuxarıdakı subhesablarda göstərilməyən digər qeyri-maddi aktivlər, o cümlədən, fransızlar, titul və nəşriyyat hüquqları, sənaye mülkiyyəti üzrə hüquqlar uçota alınır.

19.11. 242 №-li «Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası» hesabında təşkilatın mülkiyyətində olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya məbləğlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

19.12. Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) qeyri-maddi aktivlər üzrə hesablanmış amortizasiya məbləği 122-5 №-li subhesabın debeti və 242 №-li hesabın kreditində əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlər ləğv edildikdə, əvəzsiz verildikdə və ya digər xaricolma hallarında, onlara hesablanmış amortizasiya məbləği 242 №-li hesabdən azaldılır. 242 №-li «Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası» hesabına aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

19.12.1. 242-1 №-li «Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin amortizasiyası»;

19.12.2. 242-3 №-li «Proqram təminatının amortizasiyası»;

19.12.3. 242-4 №-li «Patentlərin amortizasiyası»;

19.12.4. 242-5 №-li « Müəllif hüquqlarının amortizasiyası»;

19.12.5. 242-6 №-li «Lisensiyaların amortizasiyası»;

19.12.6. 242-7 №-li «Ticarət markalarının amortizasiyası»;

19.12.7. 242-8 №-li «Digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası».

19.13. 242-1 №-li «Elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin amortizasiyası» subhesabında elmi-tədqiqat və təcrübə konstruktor işləri nəticəsində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya məbləğləri əks etdirilir.

19.14. 242-3 №-li «Proqram təminatının amortizasiyası» subhesabında proqram təminatları üzrə amortizasiya məbləğləri uçota alınır.

19.15. 242-4 №-li «Patentlərin amortizasiyası» subhesabında təşkilatın sahib olduğu patentlərin amortizasiyası üzrə məbləğlər uçota alınır.

19.16. 242-5 №-li «Müəllif hüquqlarının amortizasiyası» subhesabında təşkilat tərəfindən əldə edilmiş müəlliflik hüquqlarının dəyəri üzrə amortizasiya ayırmaları uçota alınır.

19.17. 242-6 №-li «Lisensiyaların amortizasiyası» subhesabında təşkilatın hər hansı fəaliyyət növünün həyata keçirilməsi üzrə xüsusi razılığın amortizasiya ayırmaları əks etdirilir.

19.18. 242-7 №-li «Ticarət markalarının amortizasiyası» subhesabında ticarət markaları və əmtəə nişanlarının dəyəri üzrə amortizasiya ayırmaları əks etdirilir.

19.19. 242-8 №-li «Digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası» subhesabında təşkilatın mülkiyyətində olan digər qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya ayırmaları uçota alınır.

19.20. 243 №-li «Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı kapitallaşdırılmış məsrəflər» hesabında təşkilatın mülkiyyətində olan qeyri-maddi aktivlər üzrə yaradılan və ya balans dəyərini artıran (kapitallaşdırılan) məsrəflər uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması podrat üsulu ilə aparıldıqda 243 №-li hesabın debeti və 301, 309 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması təsərrüfat üsulu ilə həyata keçirildikdə həmin məsrəflər 243 №-li hesabın debeti və 301, 307, 308, 309, 335 №-li hesabların kreditində uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması üzrə işlər təşkilat tərəfindən uçota (balansa) alındıqda 241 №-li hesabın debeti və 243 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

20. Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin uçotu

20.1. Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin uçotu Hesablar Planının 25-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı xidmət (istehsal) prosesində bir ildən artıq istifadəsi nəzərdə tutulan və amortizasiya olunmayan sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə yalnız 251 №-li hesabda uçota alınmış sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatları əks etdirir. Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri əldə edildikdə 251 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 301, 309 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlərə keçirildikdə 125 №-li hesabın debeti və 251 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Satış məqsədi ilə saxlanılan sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin satılması və ya əvəzsiz verilməsi ilə bağlı xərclər 125 №-li hesabın krediti və 741, 742, 743 №-li hesabın debetində əks etdirilir. Satılmış və ya əvəzsiz verilmiş sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış gəlirlərdən xərclər çıxıldıqda 741, 742, 743 №-li hesabın krediti və 631 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

Fəsil 8. Hesablar Planında Bölmə 3. «Qısamüddətli öhdəliklər»ə daxil olan hesablar

21. Qısamüddətli öhdəliklər

21.1. «Qısamüddətli öhdəliklər» bölməsində təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları, qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəlikləri, qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəlikləri və sair qısamüddətli öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

21.1.1. 30 — «Qısamüddətli kreditor borcları»;

21.1.2. 31 — «Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər»;

21.1.3. 32 — «Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər»;

21.1.4. 33 — «Sair qısamüddətli öhdəliklər».

22. Qısamüddətli kreditor borclarının uçotu

22.1. Qısamüddətli kreditor borclarının uçotu Hesablar Planının 30-cu maddəsində əks etdirilir. «Qısamüddətli kreditor borcları» maddəsində 12 ay ərzində təşkilatın malsatan və podratçılara, törəmə (asılı) müəssisələrə, icarə və tikinti müqavilələri üzrə, faizlər üzrə, əməyin ödənişi üzrə, vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə, həmçinin digər yaranmış borcları üzrə məbləğlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar daxildir:

22.1.1. 301 №-li «Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditor borcları»;

22.1.2. 302 №-li «Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditor borcları»;

22.1.3. 304 №-li «İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları»;

22.1.4. 305 №-li «Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları»;

22.1.5. 306 №-li «Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları»;

22.1.6. 307 №-li «Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar»;

22.1.7. 308 №-li «Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər»;

22.1.8. 309 №-li «Digər qısamüddətli kreditor borcları».

22.2. Əldə olunmuş qısamüddətli və uzunmüddətli aktivlərə görə qısamüddətli kreditor borcları hesablandığında 121, 126, 231, 233, 234, 236, 238, 241, 251 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 301, 302, 305, 309 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Qısamüddətli kreditor borcları birbaşa məsrəflərə hesablandığında 122, 123 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

22.3. Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının faiz xərcləri hesablandığında 721-1 №-li subhesabın debeti və 306 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir.

22.4. Qısamüddətli kreditor borcları əmək haqqından tutulmalar şəklində hesablandığında 307 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 308 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

22.5. Ödənilmiş qısamüddətli kreditor borcları 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 101, 103, 104 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

22.6. 301 №-li «Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın alınmış mallara, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə malsatan və podratçılara 12 ay ərzində ödənilməli olan məbləğləri uçota alınır.

22.7. 302 №-li «Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın alınmış mallara, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə törəmə müəssisələrə 12 ay ərzində ödənilməli olan məbləğləri əks etdirilir.

22.8. 304 №-li «İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın əməliyyat icarəsi nəticəsində yaranan qısamüddətli öhdəlikləri uçota alınır.

22.9. 305 №-li «Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın tikinti müqaviləsi üzrə alınmış mallara, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə malsatan və podratçılara 12 ay ərzində ödənilməli olan məbləğləri uçota alınır.

22.10. 306 №-li «Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın 12 ay ərzində həyata keçirilməli olan faiz ödənişləri üzrə öhdəlikləri uçota alınır.

22.11. 307 №-li «Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar» hesabında təşkilatın əməyin ödənilməsi üzrə məbləğləri uçota alınır.

22.12. 308 №-li «Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər» hesabında təşkilatın vergi, sosial sığorta və təminat haqları, gömrük rüsumları və başqa məcburi ödənişlər üzrə məbləğləri uçota alınır. Bu sintetik hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

22.12.1. 308-1 №-li «Vergi öhdəlikləri»;

22.12.2. 308-2 №-li «Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər»;

22.12.3. 308-3 №-li «Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər».

22.13. 308-1 «Vergi öhdəlikləri» subhesabında təşkilatın hesabat dövründə büdcəyə ödənilməli olan vergilər üzrə məbləğlərinin hərəkəti göstərilir.

22.14. 308-2 «Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər» subhesabında təşkilatın hesabat dövründə Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənilməli olan məcburi sosial sığorta öhdəlikləri üzrə məbləğlərinin hərəkəti əks etdirilir.

22.15. 308-3 «Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər» subhesabında əvvəlki iki subhesabda nəzərdə tutulmayan təşkilatın hesabat dövründə büdcəyə ödənilməli olan məcburi ödənişlər üzrə məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır.

22.16. 309 №-li «Digər qısamüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın yuxarıda müvafiq hesablara aid edilməyən sair kreditor borcları üzrə məbləğlərinin hərəkəti əks etdirilir.

23. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu

23.1. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 31-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunan (qısamüddətli) bank kreditləri, işçilər üçün bank kreditləri, borclar və digər faiz xərcləri yaradan öhdəliklər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar daxildir:

23.1.1. 311 №-li «Qısamüddətli bank kreditləri»;

23.1.2. 312 №-li «İşçilər üçün bank kreditləri»;

23.1.3. 314 №-li «Qısamüddətli borclar»;

23.1.4. 317 №-li «Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər».

23.2. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər baş verdikdə 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 311, 312, 314, 317 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə faiz xərcləri hesablandıqda 721-1 №-li subhesabın debeti və 311, 312, 314, 317 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Ödənilmiş qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər 311, 312, 314, 317 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

23.3. 311 №-li «Qısamüddətli bank kreditləri» hesabında 12 ay ərzində ödənilməli olan bank kreditləri uçota alınır. Bu hesab üzrə 311-1 №-li «Bank overdraftı» subhesabı açılır.

23.4. 311-1 №-li «Bank overdraftı» subhesabında təşkilat müvafiq hesablaşma hesabında mövcud məbləğdən artıq məbləği istifadə etdiyi zaman, onun fəaliyyətinin fasiləsiz həyata keçirilməsi üçün bank tərəfindən bankın müştərisi olan həmin təşkilata müəyyən qısa müddət ərzində təqdim edilən qısamüddətli (faizli) kredit məbləğləri əks etdirilir.

23.5. 312 №-li «İşçilər üçün bank kreditləri» hesabında təşkilatın öz işçiləri üçün bankdan götürdüyü və 12 ay ərzində ödənilməsi nəzərdə tutulan məbləğlərin hərəkəti uçota alınır.

23.6. 314 №-li «Qısamüddətli borclar» hesabında təşkilat tərəfindən əldə olunan və 12 ay ərzində ödənilməli olan borclar üzrə məbləğlərin hərəkəti uçota alınır.

23.7. 317 №-li «Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər» hesabında yuxarıdakı hesablarda nəzərdə tutulmayan 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunan digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə məbləğlərin hərəkəti əks etdirilir.

24. Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin uçotu

24.1. Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 32-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın gələcəkdə yaranacaq məsrəflərinin ödəniş vaxtı və məbləği qeyri-müəyyən olan, lakin xidmət potensialını təcəssüm etdirən resursların xaric olması ehtimalı səbəbindən cari öhdəlik olduğu üçün etibarlı qiymətləndirilə bilən və öhdəlik kimi tanınan məbləğlərin hərəkəti uçota alınır. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar daxildir:

24.1.1. 321 №-li «İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər»;

24.1.2. 323 №-li «Qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri»;

24.1.3. 324 №-li «Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər».

24.2. Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər hesablandığında 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 321, 323, 324 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Ödənilmiş qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər 321, 323, 324 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

24.3. 321 №-li «İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər» hesabında təşkilatın işdən azad olunma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər üzrə məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır.

24.4. 323 №-li «Qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri» hesabında təşkilatın qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri ilə bağlı məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır.

24.5. 324 №-li «Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər» hesabında təşkilatın qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəlikləri ilə bağlı məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır.

25. Sair qısamüddətli öhdəliklərin uçotu

25.1. Sair qısamüddətli öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 33-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın 12 ay müddətində ödənilməsi nəzərdə tutulan pensiya öhdəlikləri, gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri, alınmış avanslar, məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar, habelə digər qısamüddətli öhdəliklər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar daxildir:

25.1.1. 331 №-li «Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri»;

25.1.2. 332 №-li «Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri»;

25.1.3. 333 №-li «Alınmış qısamüddətli avanslar»;

25.1.4. 334 №-li «Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar»;

25.1.5. 335 №-li «Digər qısamüddətli öhdəliklər».

25.2. Sair qısamüddətli öhdəliklər məsrəflərə hesablandığında 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 331, 335 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

25.3. Ödənilmiş qısamüddətli öhdəliklər 331, 335 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

25.4. Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri, alınmış qısamüddətli avanslar üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 332, 333 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır. Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri, alınmış qısamüddətli avanslar cari hesabat dövründə gəlir kimi tanındıqda 332 və 333 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

25.5. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən məqsədli maliyyələşmələrin açılması üçün sifariş verildikdə 111-10 №-li hesabın debeti 334 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir.

25.6. Cari hesabat dövründə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilata verilmiş məqsədli maliyyələşmələr üzrə məbləğlər gəlir kimi tanındıqda 334 №-li hesabların debeti 621 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti ilə müxabirləşir.

25.7. 331 №-li «Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri» hesabında təşkilat tərəfindən keçmiş işçiləri, onların təqaüdə çıxmasından sonra pensiya öhdəliyi qəbul edildikdə, həmin qısamüddətli öhdəliklərin dəyərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

25.8. 332 №-li «Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri» hesabında təşkilatın hesabat dövründən sonrakı dövrə aid edilən, lakin cari dövrdə əldə olunmuş gəlirlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatları uçotda əks etdirilir.

25.9. 333 №-li «Alınmış qısamüddətli avanslar» hesabında təşkilat tərəfindən satılacaq mallara, işlərə və ya xidmətlərə görə tam və ya qismən əvvəlcədən alınmış məbləğlər əks etdirilir.

25.10. 334 №-li «Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar» hesabında təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı dövlət büdcəsindən, büdcədən kənar fondlardan və digər büdcələrdən alınmış vəsaitlərin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

25.11. 335 №-li «Digər qısamüddətli öhdəliklər» hesabında yuxarıdakı hesablarda göstərilməyən digər qısamüddətli öhdəliklərin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

Fəsil 9. Hesablar Planında Bölmə 4. «Uzunmüddətli öhdəliklər»ə daxil olan hesablar

26. Uzunmüddətli öhdəliklər

26.1. Uzunmüddətli öhdəliklər bölməsində təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı uzunmüddətli kreditor borcları, uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəlikləri, uzunmüddətli (qiymətləndirilmiş) öhdəlikləri və sair uzunmüddətli öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

26.1.1. 40 — «Uzunmüddətli kreditor borcları»

26.1.2. 41 — «Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər»

26.1.3. 42 — «Uzunmüddətli (Qiymətləndirilmiş) öhdəliklər».

27. Uzunmüddətli kreditor borclarının uçotu

27.1. Uzunmüddətli kreditor borclarının uçotu Hesablar Planının 40-cı maddəsində əks etdirilir. «Uzunmüddətli kreditor borcları» maddəsində 12 aydan artıq müddətə təşkilatın malsatan və podratçılara, törəmə (asılı) müəssisələrə, tikinti müqavilələri üzrə, faizlər

üzrə, həmçinin digər yaranmış borclar üzrə ödənilməli olan məbləğləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar açılır:

27.1.1. 401 №-li «Malsatan və podratçılara uzunmüddətli kreditor borcları»;

27.1.2. 402 №-li «Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli kreditor borcları»;

27.1.3. 403 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditor borcları»;

27.1.4. 404 №-li «Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borcları»;

27.1.5. 405 №-li «Digər uzunmüddətli kreditor borcları».

27.2. Əldə olunmuş qısamüddətli və uzunmüddətli aktivlərə görə uzunmüddətli kreditor borcları hesablandığında 121, 122, 123, 126, 231, 233, 234, 236, 238, 241, 251 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 401, 402, 403, 405 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

27.3. Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borclarının faiz xərcləri hesabat dövründə hesablandığında 721-2 №-li subhesabın debeti və 404, 405 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

27.4. Ödənilmiş uzunmüddətli kreditor borcları 401, 402, 403, 404, 405 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 103 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

27.5. 401 №-li «Malsatan və podratçılara uzunmüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın alınmış mallara, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə malsatan və podratçılara 12 aydan artıq müddətə ödənilməli olan məbləğləri uçota alınır.

27.6. 402 №-li «Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın alınmış mallara, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə törəmə müəssisələrə 12 aydan artıq müddətə ödənilməli olan məbləğləri əks etdirilir.

27.7. 403 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın tikinti müqaviləsinə əsasən alınmış mallara, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə malsatan və podratçılara 12 aydan artıq müddətə ödənilməli olan məbləğləri uçota alınır.

27.8. 404 №-li «Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borcları» hesabında təşkilatın 12 aydan artıq müddətə ödənilməli olan faiz ödənişləri üzrə öhdəlikləri uçota alınır.

27.9. 405 №-li «Digər uzunmüddətli kreditor borcları» hesabında yuxarıdakı hesablarda göstərilməyən digər uzunmüddətli kreditor borcları üzrə məbləğlərin hərəkəti əks etdirilir.

28. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər

28.1. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 41-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə 12 aydan artıq müddətə ödənilməsi tələb olunan

(uzunmüddətli) bank kreditləri, işçilər üçün bank kreditləri, uzunmüddətli borclar və digər faiz xərcləri yaradan uzunmüddətli öhdəliklər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər baş verdikdə 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 411, 412, 414, 416, 418 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərə görə hesabat dövrü ərzində faiz xərcləri hesablandıqda 721-2 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 411, 412, 414, 416, 418 №-li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Ödənilmiş qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər 411, 412, 414, 416, 418 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

28.1.1. 411 №-li «Uzunmüddətli bank kreditləri»;

28.1.2. 412 №-li «İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri»;

28.1.3. 414 №-li «Uzunmüddətli borclar»;

28.1.4. 416 №-li «İcarə üzrə uzunmüddətli öhdəliklər»

28.1.5. 418 №-li «Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər».

28.2. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

28.2.1. 411 №-li «Uzunmüddətli bank kreditləri» hesabı 5 №-li Büdcə təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunmayan bank kreditlərini uçota almaq üçün nəzərdə tutulub. Burada müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq maddi-texniki bazanın təşkili, genişləndirilməsi və başqa məqsədlər üçün bank idarələrindən alınmış uzunmüddətli kredit məbləğləri uçota alınır.

28.2.2. 412 №-li «İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri» hesabında təşkilatın öz işçiləri üçün bankdan götürdüyü uzunmüddətli bank kreditləri üzrə banklara olan öhdəliklər barədə məlumatlar ümumiləşdirilir.

28.2.3. 414 №-li «Uzunmüddətli borclar» hesabında təşkilat tərəfindən əldə olunan və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunmayan borclar əks etdirilir.

28.2.4. 416 №-li «İcarə üzrə uzunmüddətli öhdəliklər» hesabında təşkilatın əməliyyat icarəsi üzrə yaranan uzunmüddətli öhdəlikləri uçota alınır.

28.2.5. 418 №-li «Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər» hesabında yuxarıdakı hesablarda göstərilməyən bütün digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

29. Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin uçotu

29.1. Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 42-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatın gələcəkdə yaranacaq məsrəflərinin

ödəniş vaxtı və məbləği qeyri-müəyyən olan, lakin xidmət potensialını təcəssüm etdirən resursların xaric olması ehtimalı səbəbindən cari öhdəlik olduğu üçün etibarlı qiymətləndirilə bilən və öhdəlik kimi tanınan məbləğlərin hərəkəti uçota alınır. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar daxildir:

29.1.1. 422 №-li «Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri»;

29.1.2. 424 №-li «Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər».

29.2. Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər hesablandığında 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 422, 424 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır. Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər üzrə məsrəflər hesabat dövründə xərcə aid edildikdə 701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742, 743 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı aparılır.

29.3. Ödənilmiş uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər 422, 424 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 103 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

29.4. 422 №-li «Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri» hesabında təşkilatın uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri ilə bağlı məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır.

29.5. 424 №-li «Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər» hesabında təşkilatın uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəlikləri ilə bağlı məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır.

Fəsil 10. Hesablar Planında Bölmə 5. «Xalis aktivlər/Kapital»a daxil olan hesablar

30. Xalis aktivlər/kapital

30.1. «Xalis aktivlər (kapital)» bölməsində təşkilatın kapital ehtiyatlarının və bölüşdürülməmiş mənfəətinin və ya ödənilməmiş zərərinin uçota alınmasına dair ümumiləşdirilmiş məlumatları əks etdirilir.

30.2. Təşkilatın xalis aktivləri (kapitalı) səhmdarların müəssisəyə yönəldilən investisiyalarının dəyərini artıran və ya azaldan, habelə bölüşdürülə bilən və ya bölüşdürülməyən müvafiq olaraq səhmdarlara ödənilməli olan kapital ehtiyatları və bölüşdürülməmiş mənfəətdən (ödənilməmiş zərərdən) ibarətdir.

30.3. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

30.3.1. 50 — «Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalı»;

30.3.2. 52 — «Geri alınmış kapital (səhmlər)»;

30.3.3. 53 — «Kapital Ehtiyatları»;

30.3.4. 54 — «Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)».

31. Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalının uçotu

31.1. Bu maddədə təşkilatın ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalının hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda nizamnamə (nominal) kapitalının yalnız ödənilmiş hissəsinin ümumi məbləği göstərilməlidir. Bu kapitalın ümumi dəyəri və ödənilməmiş hissəsi komponentləri barədə məlumat isə uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

31.1.1. 501 №-li «Nizamnamə (nominal) kapitalı»;

31.1.2. 502 №-li «Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi».

31.2. 501 №-li «Nizamnamə (nominal) kapitalı» hesabında təşkilatın nizamnamə (nominal) kapitalı barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Təşkilatın nizamnamə (nominal) kapitalının ümumi dəyəri müəyyən edildikdə 111-10 №-li hesabların debeti və 501 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Təsisçi (təşkilat) tərəfindən nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməsi üzrə məbləğlər 103-7 №-li hesabın debeti və 111-10 №-li hesabın kreditində uçota alınır.

31.3. 502 №-li «Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi» hesabında təşkilatın tərəfindən nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Təşkilatın nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi 502 №-li hesabın debeti və 111-10 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

32. Geri alınmış kapitalın (səhmlərin) uçotu

32.1. Bu maddədə təşkilatın geri alınmış kapitalının (səhmlərin) hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Geri alınmış kapital (səhmlər) barədə məlumat təşkilatın uçot siyasəti və izahlı qeydlərində açıqlanmalıdır. Bu maddə üzrə 521 №-li «Geri alınmış kapital (səhmlər)» hesabı açılır.

32.2. 521 №-li «Geri alınmış kapital (səhmlər)» hesabında təşkilatın kapitalının (səhmlərinin) geri alınması barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

32.3. Təşkilata məxsus olan kapital (səhmlər) geri alındıqda 105 №-li hesabın debeti və 521 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

33. Kapital ehtiyatlarının uçotu

33.1. Bu maddədə təşkilatın kapital ehtiyatları yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat, qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş ehtiyat fondundan və digər ehtiyat fondlarından ibarətdir.

33.2. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda kapital ehtiyatlarının yalnız ümumi məbləği göstərilməlidir. Bu ehtiyatların ayrı-ayrı komponentləri barədə məlumat isə uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır.

33.3. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

33.3.1. 531 №-li «Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat»;

33.3.2. 532 №-li «Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat fondları»;

33.3.3. 533 №-li «Qanunvericiliyə əsasən yaradılan ehtiyat fondları»;

33.3.4. 535 №-li «Digər ehtiyat fondları».

33.4. 531 №-li «Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat» hesabında ilkin tanınmadan sonrakı qiymətləndirmə nəticəsində təşkilat tərəfindən seçilmiş uçot siyasətinə əsasən aktivin ədalətli dəyərinin onun balans dəyərindən artıq olan hissəsi barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Aktivlərin ayrı-ayrı kateqoriyaları üzrə aparılmış yenidənqiymətləndirmənin nəticələrini tam əks etdirmək üçün 531 №-li hesab üzrə aşağıdakı subhesabları açmaq olar:

33.4.1. 531-1 №-li «Daşınmaz əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi»;

33.4.2. 531-2 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi»;

33.4.3. 531-3 №-li «Qeyri-maddi aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi».

33.5. Yenidən qiymətləndirmə nəticəsində yaranmış və aktivin ilkin dəyərindən artıq olan məbləğ 231, 234, 236, 241 №-li hesabların debetində və 631-2 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda, 631-2 №-li subhesabın debeti və 531 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Yenidən qiymətləndirilmiş aktiv üzrə yaranmış qiymətdəndüşmə zərəri əvvəlki dövrlərdə həmin aktivin yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində yaranmış artım məbləği qədər kapital ehtiyatlarının azalmasına, qalan məbləğ isə dövr üzrə xərclərə aid edilir. Bu zaman 531 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti, 631-2 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə zərər məbləğləri yaradılmış yenidən qiymətləndirmə üzrə kapital ehtiyatlarından artıq olduqda 70, 73, 74 №-li maddələrin müvafiq hesabının debeti və 631-2 №-li subhesabın kreditində əks etdirilir.

33.6. 532 №-li «Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat fondları» hesabında təşkilatın məzənnə fərqləri üzrə ehtiyatın hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Təşkilatın xarici valyutada əməliyyatlarının aparılması nəticəsində pul vəsaitlərinin manata çevrilməsi zamanı yaranmış gəlir (və ya zərər) həmin hesabın kreditinə (və ya debetinə) yazılmalıdır.

33.7. 533 №-li «Qanunvericiliyə əsasən yaradılan ehtiyat fondları» hesabında təşkilatın qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilmiş ehtiyat fondları üzrə vəsaitlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir. Belə fondlar yaradılarkən 801 №-li hesabın debeti 533 №-li hesabın kreditində uçota alınır. Fondların istifadəsi zamanı 533 №-li hesabın debeti və müvafiq hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

33.8. 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» hesabında təşkilat tərəfindən yaradılan sair ehtiyat fondları üzrə vəsaitlərin hərəkətinə dair ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman 801 №-li hesabın debeti, 535 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Fondların istifadəsi 535 №-li hesabın debeti və müvafiq hesabların kreditində əks etdirilir.

34. Bölüşdürülməmiş mənfəətin və ya ödənilməmiş zərərin uçotu

34.1. Bölüşdürülməmiş mənfəətin və ya ödənilməmiş zərərin uçotu Hesablar Planının 54-cü maddəsində əks olunur. Bu maddədə təşkilatın bölüşdürülməmiş mənfəəti və ya ödənilməmiş zərəri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Bu maddəyə aşağıdakı hesablar açılır:

34.1.1. 541 №-li «Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)»;

34.1.2. 542 №-li «Uçot siyasətində dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlər ilə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər»;

34.1.3. 543 №-li «Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)».

34.2. 541 №-li «Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)» hesabında təşkilatın hesabat dövründə həyata keçirdiyi birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı əldə edilmiş maliyyə nəticəsinin (mənfəətin və ya zərərin) hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Bu zaman 801 №-li hesabın debeti, 541 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Hesabat dövründə xalis mənfəət istifadə edildikdə 541 №-li hesabın debeti müvafiq hesabların kreditində əks etdirilir.

34.3. 542 №-li «Uçot siyasətində dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlər ilə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər» hesabında təşkilatın uçot siyasətinin dəyişdirilməsi və yeni uçot siyasətinin retrospektiv şəkildə tətbiq edilməsi nəticəsində hesabat dövrünün mənfəət və ya zərərinə tələb olunan dəyişikliklər əks etdirilir. Bu düzəlişlər 542 №-li hesabın debetində və ya kreditində əks etdirilir.

34.4. 543 №-li «Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)» hesabında təşkilatın keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəəti və ya ödənilməmiş zərəri uçota alınır. Hesabat dövrünün sonunda (31 dekabr daxil olmaqla) istifadə edilməmiş xalis mənfəət qalığı 541 №-li hesabın debeti, 543 №-li hesabın kreditində əks etdirilir. Təşkilatın keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəətdən istifadəsi zamanı 543 №-li hesabın debeti və müvafiq hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 11. Hesablar Planında Bölmə 6. «Gəlirlər»ə daxil olan hesablar

35. Gəlirlər

35.1. «Gəlirlər» bölməsində maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda təqdim edilməli olan gəlir növləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumat təqdim olunur.

35.2. Bu gəlirlər təşkilatın hesabat dövründə həyata keçirdiyi fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq olaraq aşağıdakı növlərə bölünür:

35.2.1. 61 — «Birja əməliyyatlarından gəlirlər»;

35.2.2. 62 — «Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlirlər»;

35.2.3. 63 — «Digər gəlirlər».

36. Birja əməliyyatlarından gəlirlərin uçotu

36.1. Birja əməliyyatlarından gəlirlərin uçotu Hesablar Planının 61-ci maddəsində aparılır. Bu maddədə əməliyyat gəliri olaraq dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın fəaliyyətindən əldə olunan əsas gəliri hesab edilmir və həmin maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

36.1.1. 611 №-li «Satış»;

36.1.2. 612 №-li «Satılmış malların qaytarılması»;

36.1.3. 613 №-li «Verilmiş güzəştlər».

36.2. 611 №-li «Satış» hesabında təşkilatın birja əməliyyatlarının həyata keçirilməsi nəticəsində əldə etdiyi gəlirlər uçota alınır. Birja əməliyyatları üzrə tanınmış gəlirlər 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 611 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Həmin gəlirlər üzrə xərclər tanındıqda 611 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 701, 702, 703, 721, 722, 725 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir. Bu əməliyyat üzrə əldə olunmuş mənfəət 611 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 801 №-li hesabın kreditində, zərər isə müvafiq olaraq 801 №-li hesabın debetində və 611 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Bu hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açıla bilər:

36.2.1. 611-1 №-li «Malların satışı»;

36.2.2. 611-2 №-li «Xidmətlərin göstərilməsi üzrə gəlir»;

36.2.3. 611-3 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə gəlir»;

36.2.4. 611-5 №-li «İcarə üzrə gəlir»;

36.2.5. 611-6 №-li «Sair satış».

36.3. 611-1 №-li «Malların satışı» subhesabında təşkilatın birja əməliyyatlarından gəlirləri əks etdirilir.

36.4. 611-2 №-li «Xidmətlərin göstərilməsi üzrə gəlir» subhesabında təşkilatın xidmətlərin göstərilməsindən gəlirləri uçota alınır.

36.5. 611-3 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə gəlir» subhesabında təşkilatın tikinti müqavilələri nəticəsində əldə edilmiş gəlirləri əks etdirilir.

36.6. 611-5 №-li «İcarə üzrə gəlir» subhesabında təşkilatın əməliyyat icarəsindən daxil olmuş gəlirləri göstərilir.

36.7. 631-6 №-li «Sair satış» subhesabında yuxarıdakı subhesablarda uçota alınmayan digər gəlirlər uçota alınır.

36.8. 612 №-li «Satılmış malların qaytarılması» hesabında təşkilatın satılmış malların geri qaytarılması ilə bağlı qaytarılan mallar üzrə məbləğlərinin hərəkəti uçota alınır. Satılmış malların qaytarılmasına görə əməliyyatlar üzrə məbləğlər 612 №-li hesabın debeti, 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

36.9. 613 №-li «Verilmiş güzəştlər» hesabında təşkilat tərəfindən alıcılar və sifarişçilərə mallara (xidmətlərə) görə verilmiş güzəştlər uçota alınır. Alıcılar və sifarişçilərə təşkilat tətbiq etdiyi güzəştlərə görə 613 №-li hesabın debeti və 111 №-li hesabın müvafiq subhesabının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

37. Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlirlərin uçotu

37.1. Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlirlərin uçotu Hesablar Planının 62-ci maddəsində aparılır. 62 «Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlirlər» maddəsində dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər, digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər və sair transferlərdən əldə edilən gəlirlər uçota alınır. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

37.1.1. 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər»;

37.1.2. 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər»;

37.1.3. 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr»;

37.1.4. 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr»;

37.1.5. 625 №-li «Sair gəlirlər».

37.2. 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər» hesabında dövlət büdcəsindən alınmış subsidiya, dotasiya, hökumət qrantları və digər əvəzsiz alınmış maliyyə yardımları üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qeyri-birja əməliyyatları üzrə tanınmış gəlirlər 334 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 621 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Həmin gəlirlər üzrə xərclər tanındıqda 621 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731. 732, 733, 721, 722, 725 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir. Bu əməliyyat üzrə əldə olunmuş mənfəət 621 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 801 №-li hesabın kreditində, zərər isə müvafiq olaraq 801 №-li hesabın debetində və 621 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

37.3. 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər» hesabında müvafiq normativ hüquqi aktlara əsasən dövlətə məxsus olan, lakin dövlət büdcəsinə daxil olmayan büdcədənkenar fondlardan daxil olmuş əvəzsiz maliyyə yardımları uçota alınır. Digər büdcələr hesabına ayrı-ayrı tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün ayrılmış maliyyələşmə məbləğləri 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 334 №-li hesabın kreditində əks etdirilir. Digər büdcələr hesabına ayrı-ayrı tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə tanınmış gəlirlər 334 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 622 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Həmin gəlirlər üzrə xərclər tanındıqda 622 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731. 732, 733, 721, 722, 725 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

37.4. 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr» hesabında təşkilatın xalis aktivini (kapitalını) artırmayan köçürmələr əks etdirilir. Bu mənbələr hesabına əldə edilmiş gəlirlər 111 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 623 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

37.5. 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr» hesabında xarici və daxili mənbələr hesabına alınmış qrantlar və digər təşkilatlardan köçürmələr əks etdirilir. Bu mənbələr hesabına əldə edilmiş gəlirlər 111 №-li hesabın debetində və 624 №-li hesabın kreditində uçota alınır.

37.6. 625 №-li «Sair gəlirlər» hesabında yuxarıdakı qruplara daxil edilməyən digər qeyri-birja əməliyyatları üzrə gəlirlər əks etdirilir. Belə gəlirlər 111 №-li hesabın debetində və 625 №-li hesabın kreditində əks etdirilir.

38. Digər gəlirlərin uçotu

38.1. Sair əməliyyatlardan gəlirlərin uçotu Hesablar Planının 63-cü maddəsində aparılır. Belə gəlirlər həm birja əməliyyatlarından, həm də qeyri-birja əməliyyatlarından əldə oluna bilər. 63 «Digər gəlirlər» maddəsində təşkilatın adi fəaliyyətlərindən əldə olunan, lakin əsas əməliyyat gəliri kimi təsnifləşdirilməyən və ya təşkilatın adi fəaliyyətində mütəmadi yaranmayan gəlirlər üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

38.1.1. 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri»;

38.1.2. 632 №-li «Fəaliyyətin dayandırılmasından qazanclar»;

38.1.3. 633 №-li «Maliyyə gəlirləri».

38.2. 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri» hesabında digər əməliyyat gəlirlərinə aid edilən uzunmüddətli aktivlərin silinməsi, onların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə əvvəlki yenidənqiymətləndirmə azalmasını artıran məbləğlər, cərimələr, əvvəlki illərin gəliri, silinmiş ümidsiz borcların və uyğun olaraq silinmiş material ehtiyatlarının bərpa olunması üzrə məbləğlər, habelə əldə olunmuş bunlara oxşar digər gəlirlər uçota alınır. Hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

38.2.1. 631-1 №-li «Torpaq, tikili, avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər»;

38.2.2. 631-2 №-li «Yenidən qiymətləndirilmədən gəlirlər»;

38.2.3. 631-3 №-li «Əvəzsiz olaraq alınmış aktivlər»;

38.2.4. 631-4 №-li «Cərimələr və digər oxşar ödənişlər»;

38.2.5. 631-5 №-li «Keçmiş illər üzrə gəlirlər»;

38.2.6. 631-6 №-li «Ümidsiz borcların bərpası»;

38.2.7. 631-7 №-li «Silinmiş ehtiyatların bərpası»;

38.2.8. 631-8 №-li «Məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər».

38.3. 631-1 №-li «Torpaq, tikili, avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər» subhesabında birja əməliyyatları üzrə torpaq, tikili və avadanlıqların və digər

uzunmüddətli aktivlərin xaricolmasından gəlirlər əks etdirilir. Belə gəlirlər birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilir. Bu zaman, 111 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti və 631-1 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.4. 631-2 №-li «Yenidən qiymətləndirilmədən gəlirlər» subhesabında birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş torpaq, tikili və avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə əvvəlki yenidən qiymətləndirmə nəticəsində maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda tanınmış azalmasını artıran məbləğlər uçota alınır. Belə gəlirlər həm birja, həm də qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilə bilər. Bu zaman 121, 126, 231, 234, 236, 241, 251 №-li hesabın debeti, 631-2 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.5. 631-3 №-li «Əvəzsiz olaraq alınmış aktivlər» subhesabında natural formada alınmış məhsul və xidmətlərin, mirasların, hədiyyələrin dəyəri uçota alınır. Belə gəlirlər qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilir. Bu zaman 121, 126, 231, 234, 236, 241, 251 №-li hesabın debeti, 631-3 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.6. 631-4 №-li «Cərimələr və digər oxşar ödənişlər» subhesabı müqavilə ilə müəyyənləşdirilən, öhdəliyin icra edilmədiyi və ya lazımınca icra edilmədiyi, o cümlədən, icranın gecikdirildiyi halda borclunun kreditora ödəməli olduğu pul məbləğlərini uçota almaq üçün nəzərdə tutulmuşdur. Belə gəlirlər qeyri-birja əməliyyatlarından əldə olunmuş gəlirlərə aid edilir. Bu zaman, 111 №-li hesabın müvafiq subhesabının debeti, 631-4 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.7. 631-5 №-li «Keçmiş illər üzrə gəlirlər» subhesabında əvvəlki illərə aid edilən, lakin həmin dövrdə gəlir kimi tanınmayan məbləğlər uçota alınır. Belə gəlirlər həm birja, həm də qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilə bilər. Bu zaman 333, 334, 335 №-li hesabın debeti, 631-5 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.8. 631-6 №-li «Ümidsiz borcların bərpası» subhesabında əvvəllər ümidsiz borc kimi silinmiş debitorlar tərəfindən borcların qaytarılması şəklində əldə edilən gəlirlər əks etdirilir. Belə gəlirlər həm birja, həm də qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilə bilər. Bu zaman 111 №-li hesabın debeti, 631-6 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, 631-6 №-li hesabın debeti 801 №-li hesabın krediti ilə müxabirləşir.

38.9. 631-7 №-li «Silinmiş ehtiyatların bərpası» subhesabında ehtiyatların qiymətində düzəlişlər edilməsi ilə əlaqədar azaldılmış dəyərin bərpa edilməsi şəklində gəlirlər uçota alınır. Belə gəlirlər həm birja, həm də qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilə bilər. Belə əməliyyatlar üzrə 121, 124, 126 №-li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 127 №-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, 127 №-li hesabın debeti 631-7 №-li subhesabın krediti ilə müxabirləşir.

38.10. 631-8 №-li «Məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər» subhesabı xarici valyuta məzənnələrində yaranan dəyişikliklərdən əldə edilən gəlirləri uçota alır. Belə gəlirlər həm birja, həm də qeyri-birja əməliyyatlarından əldə olunmuş gəlirlərə aid edilir. Bu zaman,

103-8 №-li subhesabın debeti, 631-8 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.11. 632 №-li «Fəaliyyətin dayandırılmasından qazanclar» hesabında təşkilatın fəaliyyətinin bir hissəsinin satılması nəticəsində əldə edilən gəlir məbləği əks etdirilir. Belə gəlirlər birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirlərə aid edilir. Bu zaman 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 632№-li hesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.12. 633 №-li «maliyyə gəlirləri» hesabında təşkilatın maliyyə fəaliyyətindən əldə edilən gəlir məbləği əks etdirilir. Belə gəlirlər birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə olunmuş gəlirlərə aid edilir. Bu hesab üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

38.12.1. 633-1 №-li «Faiz gəliri»;

38.12.2. 633-2 №-li «Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri»;

38.12.3. 633-3 №-li «Dividend üzrə gəlir».

38.13. 633-1 №-li «Faiz gəliri» subhesabında təşkilatın faiz gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı gəlir məbləği əks etdirilir.

38.14. 633-2 №-li «Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri» subhesabında təşkilatın qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı gəlir məbləği uçota alınır.

38.15. 633-3 №-li «Dividend üzrə gəlir» subhesabında təşkilatın digər təşkilatlardan, onlara məxsus səhmlər üzrə əldə edilmiş dividendlərə görə gəlir məbləği uçota alınır. Bu zaman 111 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 633-3 №-li subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 12. Hesablar Planında Bölmə 7. «Xərclər»ə daxil olan hesablar

39. Xərclər

39.1. «Xərclər» bölməsində maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda əks etdirilən xərclər üzrə məlumatlar ümumiləşdirilir. Bu bölmə aşağıdakı maddələri özündə birləşdirir:

39.1.1. 70 — «Birja gəlirləri üzrə xərclər»;

39.1.2. 72 — «Maliyyə xərcləri»;

39.1.3. 73 — «Qeyri-birja gəlirləri üzrə xərclər»;

39.1.4. 74 — «Sair mənbələr hesabına xərclər».

40. Birja əməliyyatları üzrə xərclərin uçotu

40.1. Birja əməliyyatları üzrə xərclərin uçotu Hesablar Planının 70-ci maddəsində aparılır. Bu maddədə təşkilatın məhsulun (iş və xidmətin) satışından gəlirin əldə olunması üçün onlara sərf olunmuş xərclər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatları göstərilir. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

40.1.1. 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri»;

40.1.2. 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri»;

40.1.3. 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri».

40.2. Hesabat dövründə birja əməliyyatları üzrə tanınmış xərclər 701, 702, 703 №-li hesabların debetində və 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda bu məbləğlər üzrə 611 №-li hesabın debeti və 701, 702, 703 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

40.3. 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri» hesabında təşkilatın birja fəaliyyəti ilə bağlı satılmış məhsul üzrə tanınmış məbləğlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

40.4. 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri» hesabında təşkilatın birja fəaliyyəti ilə bağlı satılmış işlərə görə tanınmış məbləğlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

40.5. 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» hesabında təşkilatın birja fəaliyyəti ilə bağlı satılmış xidmətlərlə bağlı tanınmış məbləğlərinin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

41. Maliyyə xərclərinin uçotu

41.1. Maliyyə xərclərinin uçotu Hesablar Planının 72-ci maddəsində aparılır. Bu maddədə təşkilatın hesabat dövründə çəkilmiş və həmin dövrə aid olan maliyyə xərcləri uçota alınır. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

41.1.1. 721 №-li «Faiz xərcləri»;

41.1.2. 722 №-li «İşçilər üçün bank kreditləri üzrə faiz xərcləri»;

41.1.3. 725 №-li «Digər maliyyə xərcləri».

41.2. Maliyyə xərclərinin uçotu təşkilatın bilavasitə gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı olmadığı üçün həmin tanınmış xərclər üzrə 721, 722, 725 №-li hesabların debeti və 309, 335 №-li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda bu məbləğlər 633 №-li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 721, 722, 725 №-li hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

41.3. 721 №-li «Faiz xərcləri» hesabında təşkilatın hesabat dövründə müəyyən edilmiş qısamüddətli və uzunmüddətli bank kreditləri üzrə faiz xərcləri uçota alınır.

41.4. 722 №-li «İşçilər üçün bank kreditləri üzrə faiz xərcləri» hesabında işçilər üçün qısamüddətli və uzunmüddətli bank kreditləri üzrə faiz xərcləri əks etdirilir.

41.5. 725 №-li «Digər maliyyə xərcləri» hesabında yuxarıdakı hesablarda nəzərdə tutulmayan digər maliyyə xərcləri uçota alınır.

42. Qeyri-birja gəlirləri üzrə xərclərin uçotu

42.1. Qeyri-birja gəlirləri üzrə xərclərin uçotu Hesablar Planının 73-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təşkilatlar tərəfindən smetalar üzrə nəzərdə tutulmuş tədbirlərə, digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər üzrə çəkilən faktiki xərclər əks etdirilir. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

42.1.1. 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların dəyəri» hesabı;

42.1.2. 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri» hesabı;

42.1.3. 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» hesabı.

42.2. Hesabat dövründə qeyri-birja əməliyyatları üzrə tanınmış xərclər 731, 732, 733 №-li hesabların debetində və 122 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda bu məbləğlər üzrə 621, 622, 623, 624, 625 №-li hesabların debeti və 731, 732, 733 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43. Sair mənbələr hesabına xərclərin uçotu

43.1. Sair mənbələr hesabına xərclərin uçotu Hesablar Planının 74-cü maddəsində aparılır. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı sair mənbələr hesabına gəlirləri üzrə xərcləri uçota alınır. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

43.1.1. 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların dəyəri»;

43.1.2. 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri»;

43.1.3. 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri».

43.2. Hesabat dövründə qeyri-birja əməliyyatları üzrə sair mənbələr hesabına tanınmış xərclər 741, 742, 743 №-li hesabların debeti və 122, 125 №-li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda bu məbləğlər üzrə 631 №-li hesabların debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.3. Eyni zamanda, bu xərclər 631 №-li hesabların debeti və 741, 742, 743 №-li hesabların krediti üzrə əks etdirilir.

Fəsil 13. Hesablar Planında Bölmə 8. «Mənfəət (zərər)»ə daxil olan hesablar

44. Mənfəət (zərər)

44.1. «Mənfəət (zərər)» bölməsində maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda təqdim edilməli olan ümumi mənfəət (zərər) barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

44.2. Bu bölmə 80 №-li «Mənfəət (zərər)» adlı maddədən ibarətdir.

45. Mənfəətin (zərərin) uçotu

45.1. Mənfəətin (zərərin) uçotu Hesablar Planının 80-ci maddəsində aparılır. Bu maddədə təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətindən əldə edilmiş mənfəət və ya zərər üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu maddə 801 №-li hesabdan ibarətdir.

45.2. 801 №-li hesabda təşkilatın birja və qeyri-birja fəaliyyətinin həyata keçirilməsi nəticəsində uçota alınmış mənfəət və ya zərər barədə ümumiləşdirilmiş məbləğlərinin hərəkəti əks etdirilir.

45.3. Təşkilatın hesabat dövründə əldə olunmuş mənfəəti 611, 621, 622, 623, 624, 625, 631, 632, 633 №-li hesabların debeti, 801 №-li hesabın kreditində uçota alınır.

45.4. Təşkilatın hesabat dövründə yaranmış zərər məbləğlərinə 801 №-li hesabın debeti 611, 621, 622, 623, 624, 625, 631, 632, 633 №-li hesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

III bölmə. Maliyyə hesabatları və onların tərtibi qaydaları

Fəsil 14. Maliyyə hesabatlarının tərkib hissələri və onların məzmunu

46. Maliyyə hesabatlarının tərkib hissələri

46.1. Maliyyə hesabatlarının məqsədi müxtəlif istifadəçilər tərəfindən resursların bölüşdürülməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi və maliyyə elementlərinin qiymətləndirilməsi zamanı təşkilatın maliyyə vəziyyəti, maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında informasiyanın təmin edilməsidir.

46.2. Maliyyə hesabatları, həmçinin, fasiləsiz əməliyyatlar üçün tələb edilən ehtiyatların və fasiləsiz əməliyyatlar vasitəsilə yaradıla bilən resursların həcmnin, eləcə də, müvafiq risklərin və qeyri-müəyyənliklərin miqyasının proqnozlaşdırılması zamanı faydalı olan məlumatların təmin edilməsi vasitəsilə proqnozlaşdırıcı rola malik ola bilər. Xüsusilə də, təşkilatların maliyyə hesabatları istifadəçiləri aşağıdakı məlumatlarla təmin edir:

46.2.1. təşkilatın müəyyən edilmiş büdcəsinə uyğun olaraq resursların qəbul edilib-edilməməsinə dair məlumat;

46.2.2. təşkilatın qanunvericiliyin və müqavilələrin tələblərinə, o cümlədən, müvafiq qanunverici orqan tərəfindən müəyyən edilən maliyyə limitlərinə uyğun olaraq əldə edilmiş resurslarının istifadə edilib-edilməməsinə dair məlumat.

46.3. Bu məqsədə nail olmaq üçün dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat maliyyə hesabatlarında aşağıda qeyd olunan maddələr üzrə informasiyanı təqdim etməlidir:

46.3.1. aktivlər;

46.3.2. öhdəliklər;

46.3.3. xalis aktivlər(kapital);

46.3.4. gəlir;

46.3.5. xərclər;

46.3.6. xalis aktivlərdə(kapitalda) digər dəyişikliklər;

46.3.7. pul vəsaitlərinin hərəkəti.

46.4. Maliyyə hesabatlarının tərkibi aşağıdakılardan ibarətdir:

46.4.1. maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;

46.4.2. maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat;

46.4.3. xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər haqqında hesabat ;

46.4.4. pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat;

46.4.5. əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər.

46.5. Maliyyə hesabatlarının başlıq hissələri aşağıdakı qaydada doldurulur:

46.5.1. «Müəssisə, təşkilat» rekvizitində — dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın tam adı göstərilir (mövcud qaydalarda qeydə alınmış təsis sənədlərinə uyğun olaraq).

46.6. Təşkilatlar üçün hesabat ili 01 yanvardan 31 dekabr da daxil olmaqla olan dövr sayılır. İl ərzində yeni yaradılan təşkilatlar üçün birinci hesabat ili onların hüquqi şəxs statusuna malik olduğu tarixdən 31 dekabr da daxil olmaqla olan dövr, 01 oktyabrdan sonra yeni yaradılmış (ləğv edilmiş, yenidən qurulmuş təşkilatlar və onların struktur bölmələrinin bazası əsasında olmayan) müəssisələr üçün isə növbəti ilin 31 dekabr tarixi də daxil olmaqla olan dövr sayılır.

46.7. Maliyyə hesabatlarındakı məlumatlar sintetik və analitik uçot məlumatlarına əsaslanır.

46.8. Maliyyə hesabatları tərtib edilənə qədər ilin sonuna dövrü balansının illik dövrüyyələri və qalıqları həmin dövr üzrə analitik uçot registrlərinin dövrüyyə və qalıqları ilə mütləq üzləşdirilib yoxlanılmalıdır.

46.9. Maliyyə hesabatları təşkilatın rəhbəri və baş mühasibi və ya bu vəzifələr həvalə edilmiş səlahiyyətli şəxslər tərəfindən imzalanaraq möhürlə təsdiq edilir.

46.10. Maliyyə hesabatlarında heç bir pozuntu və qaralamalara yol verilməməli, səhvlərə düzəlişlər edilən hallarda isə müvafiq qeydlər edilməli və düzəlişin tarixi göstərilməklə maliyyə hesabatlarını imzalayan şəxs (rəhbər, baş mühasib və ya bu vəzifələr həvalə edilmiş səlahiyyətli şəxs) tərəfindən təsdiq edilməlidir.

46.11. Həm cari, həm də keçən ilin hesabat məlumatlarında aşkar edilmiş səhvlər (onların təsdiqindən sonra) hesabat dövrü üçün tərtib edilmiş hesabatda düzəldilməli və bu düzəliş hesabat dövrünün məlumatlarına daxil edilməlidir. Saxtalaşdırma və təhrifin baş vermə dövrü müəyyən edilməyən hallarda hesabat məlumatlarındakı düzəlişlər, saxtalaşdırma və təhrif müəyyən edilən dövrdən sonrakı ilk hesabatda aparılmalıdır. Hesabat məlumatlarının düzəlişləri haqqında göstərilən qaydalar yoxlama və inventarizasiyalar zamanı həm təşkilatın özü, həm də başqa orqanlar tərəfindən məlumatlarda təhrif edilmə və saxtalaşdırma aşkar edilən hallarda tətbiq edilir.

Fəsil 15. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

47. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın məzmunu

47.1. «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın forması Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 13 yanvar 2009-cu il tarixli İ-05 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Bütçə Təşkilatları üçün «Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə» 1 №-li Milli Mühasibat uçotu Standartı ilə müəyyən edilmişdir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda təqdim edilməli olan informasiya aşağıdakı bölmələr üzrə qruplaşdırılır:

47.1.1. Qısamüddətli aktivlər;

47.1.2. Uzunmüddətli aktivlər;

47.1.3. Qısamüddətli öhdəliklər;

47.1.4. Uzunmüddətli öhdəliklər;

47.1.5. Xalis aktivlər (kapital).

48. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə bölmə 1. Qısamüddətli aktivlər

48.1. Aktivlər aşağıdakı hallarda qısamüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilir:

48.1.1. təşkilatın adi əməliyyat dövründə istifadə üçün saxlanıldıqda və ya satılması ehtimal olunduqda;

48.1.2. əsasən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlandıqda;

48.1.3. hesabat tarixindən sonra 12 ay müddətində satılması ehtimal olunduqda; və ya

48.1.4. hesabat tarixindən sonra ən azı 12 ay müddətində mübadiləsinə və ya istifadəsinə məhdudiyyət qoyulmayan pul vəsaitləri və ya onun ekvivalentləri olduqda.

48.2. Bütün digər hallarda aktivlər uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilməlidir.

48.3. Qısamüddətli aktivlər aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatları əhatə edir:

48.3.1. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri;

48.3.2. Qısamüddətli debitor borcları;

48.3.3. Ehtiyatlar;

48.3.4. Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri;

48.3.5. Sair qısamüddətli aktivlər.

48.4. **«Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri» maddəsində** 101 №-li «Kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir.

48.5. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

48.6. 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» sintetik hesablarında uçota alınan qalıq məbləğləri bu hesablar üzrə açılmış müvafiq subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

48.7. **«Qısamüddətli debitor borcları» maddəsində** 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları» sintetik hesabında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir.

48.8. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir. Bu sintetik hesabda uçota alınan qalıq məbləğləri həmin hesab üzrə açılmış subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

48.8. **«Ehtiyatlar» maddəsində** 121 №-li «Material ehtiyatları», 122 №-li «İstifadə olunmuş məsrəflər», 123 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işləri», 124 №-li «Hazır məhsul», 125 №-li «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər», 126 №-li «Digər ehtiyatlar», 127 №-li «Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir.

48.9. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

48.10. 121 №-li «Material ehtiyatları», 122 №-li «İstifadə olunmuş məsrəflər» sintetik hesablarında uçota alınan qalıq məbləğləri həmin hesablar üzrə açılmış subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

48.11. **«Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri» maddəsində** 131 №-li «Satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar», 132 №-li «Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar» (Hesablar Planında yoxdur), 133 №-li «Verilmiş qısamüddətli investisiyalar», 134 №-li «Digər qısamüddətli investisiyalar», 135 №-li «Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir.

48.12. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

48.13. «Sair qısamüddətli aktivlər» maddəsində 143 №-li «Verilmiş qısamüddətli avanslar», 144 №-li «Təhtəlhəsab məbləğlər», 145 №-li «Digər qısamüddətli aktivlər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir.

48.14. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

48.15. **Cəmi qısamüddətli aktivlər** sətiri üzrə yekun məbləğlər «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının müvafiq olaraq 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

49. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə bölmə 2. Uzunmüddətli aktivlər

49.1. Uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatları əhatə edir:

49.1.1. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri;

49.1.2. Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlər;

49.1.3. Qeyri-maddi aktivlər;

49.1.4. Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri.

49.2. **«Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri» maddəsində** 222 №-li «Verilmiş uzunmüddətli borclar», 223 №-li «Digər uzunmüddətli investisiyalar», 224 №-li «Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

49.3. **«Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlər» maddəsində** 231 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıq», 233 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıq üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər», 234 №-li «Bioloji aktivlər», 236 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyalar», 238 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyalar üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər» sintetik hesablarında əks etdirilən məbləğlərdən 232 №-li «Torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası», 235 №-li «Bioloji aktivlərin amortizasiyası», 237 №-li «Daşınmaz əmlaka investisiyaların amortizasiyası» sintetik hesablarında uçota alınan məbləğlər çıxılmaqla hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna təqdim olunan

ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir. 231 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıq», 232 №-li «Torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası» 234 №-li «Bioloji aktivlər», 235 №-li «Bioloji aktivlərin amortizasiyası» sintetik hesablarında uçota alınan qalıq məbləğləri həmin hesablar üzrə açılmış müvafiq subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

49.4. **«Qeyri-maddi aktivlər» maddəsində** 241 №-li «Qeyri-maddi aktivlər», 243 №-li «Qeyri-maddi aktivlər üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər» sintetik hesablarında əks etdirilən məbləğlərdən 242 №-li «Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası» sintetik hesabında uçota alınan məbləğlər çıxılmaqla hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna təqdim olunan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir. 241 №-li «Qeyri-maddi aktivlər», 242 №-li «Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası» sintetik hesablarında uçota alınan qalıq məbləğləri həmin hesablar üzrə açılmış müvafiq subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

49.5. **«Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri» maddəsində** 251 №-li «Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri» sintetik hesabında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

49.6. **Cəmi uzunmüddətli aktivlər** sətri üzrə yekun məbləğlər «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının müvafiq olaraq 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

49.7. **Cəmi aktivlər** sətri üzrə yekun məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

50. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə bölmə 3. Qısamüddətli öhdəliklər

50.1. Öhdəliklər aşağıdakı hallarda qısamüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir:

50.1.1. təşkilatın adi əməliyyat dövründə öhdəliklərin ödənilməsi nəzərdə tutulduqda;

50.1.2. hesabat tarixindən sonra 12 ay müddətində öhdəlik ödənilməli olduqda;

50.1.3. təşkilat öhdəliyin yerinə yetirilməsini hesabat tarixindən sonra ən azı 12 ay müddətində uzatmaq kimi müstəsna hüquqa malik olmadıqda.

50.2. Bütün digər hallarda öhdəliklər uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilməlidir.

50.3. Qısamüddətli öhdəliklər aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatları əhatə edir:

50.3.1. Qısamüddətli kreditör borcları;

50.3.2. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər;

50.3.3. Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər;

50.3.4. Sair qısamüddətli öhdəliklər.

50.4. **«Qısamüddətli kreditör borcları» maddəsində** 301 №-li «Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditör borcları», 302 №-li «Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditör borcları», 304 №-li «İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditör borcları», 305 №-li «Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditör borcları», 306 №-li «Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditör borcları», 307 №-li «Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar», 308 №-li «Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər», 309 №-li «Digər qısamüddətli kreditör borcları» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir. 308 №-li «Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər» sintetik hesabında uçota alınan qalıq məbləğləri bu hesab üzrə açılmış müvafiq subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

50.5. **«Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər» maddəsində** 311 №-li «Qısamüddətli bank kreditləri», 312 №-li «İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri», 314 №-li «Qısamüddətli borclar», 317 №-li «Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir. Bu sintetik hesabda uçota alınan qalıq məbləğləri həmin hesab üzrə açılmış subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir. 311 №-li «Qısamüddətli bank kreditləri» sintetik hesabında uçota alınan qalıq məbləğləri həmin hesab üzrə açılmış subhesabların qalıq məbləğlərinin cəmindən ibarətdir.

50.6. **«Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər» maddəsində** 321 №-li «İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər», 323 №-li «Qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri», 324 №-li «Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

50.7. **«Sair qısamüddətli öhdəliklər» maddəsində** 331 №-li «Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri», 332 №-li «Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri», 333 №-li «Alınmış qısamüddətli avanslar», 334 №-li «Qısamüddətli maliyyələşmələr və daxilolmalar», 335 №-li «Digər qısamüddətli öhdəliklər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

50.8. **Cəmi qısamüddətli öhdəliklər** sətri üzrə yekun məbləğlər «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının müvafiq olaraq 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

51. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə bölmə 4. Uzunmüddətli öhdəliklər

51.1. Uzunmüddətli öhdəliklər aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatları əhatə edir;

51.1.1. «Uzunmüddətli kreditör borcları»;

51.1.2. «Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər»;

51.1.3. «Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər»;

51.2. **«Uzunmüddətli kreditör borclar» maddəsində** 401 №-li «Malsatan və podratçılara uzunmüddətli kreditör borcları», 402 №-li «Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli kreditör borcları», 403 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditör borcları», 404 №-li «Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditör borcları», 405 №-li «Digər uzunmüddətli kreditör borcları» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

51.3. **«Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər» maddəsində** 411 №-li «Uzunmüddətli bank kreditləri», 412 №-li «İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri», 414 №-li «Uzunmüddətli borclar», 416 №-li «İcarə üzrə uzunmüddətli öhdəliklər», 418 №-li «Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

51.4. **«Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər» maddəsində** 422 №-li «Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri», 424 №-li «Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

51.5. **Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər** sətri üzrə yekun məbləğlər «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının müvafiq olaraq 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

51.6. **Cəmi öhdəliklər** sətri üzrə yekun məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

52. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə bölmə 5. Xalis aktivlər (kapital)

52.1. Xalis aktivlər (kapital) aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatları əhatə edir:

52.1.1. «Ödənilmiş nominal (nizamnamə) kapitalı»;

52.1.2. «Geri alınmış kapital (səhmlər)»;

52.1.3. «Kapital ehtiyatları»;

52.1.4. «Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş) zərər».

52.2. «**Ödənilmiş nominal (nizamnamə) kapital**» maddəsində 501 №-li «Nizamnamə (nominal) kapital» sintetik hesabında əks etdirilən məbləğdən 502 №-li «Nominal (nizamnamə) kapitalın ödənilməmiş hissəsi» sintetik hesabında uçota alınan məbləğ çıxılmaqla hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna təqdim olunan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

52.3. «**Geri alınmış kapital (səhmlər)**» maddəsində 521 №-li «Geri alınmış kapital (səhmlər)» sintetik hesabında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğləri göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat»ın 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

52.4. «**Kapital ehtiyatları**» maddəsində 531 №-li «Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat», 532 №-li «Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat fondları», 533 №-li «Qanunvericiliyə əsasən yaradılan ehtiyat fondları», 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

52.5. «**Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş) zərər**» maddəsində 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)», 542 №-li «Uçot siyasətində dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlərlə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər», 543 №-li «Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş) zərər» sintetik hesablarında hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

52.6. **Cəmi xalis aktivlər (kapital)** sətri üzrə yekun məbləğlər «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının müvafiq olaraq 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

52.7. **Cəmi xalis aktivlər (kapital) və öhdəliklər** sətri üzrə yekun məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

Fəsil 16. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat

53. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın məzmunu

53.1. «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat»ın forması Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 13 yanvar 2009-cu il tarixli İ-05 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Bütçə Təşkilatları üçün «Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə» 1 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartı ilə müəyyən edilmişdir.

53.2. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən hesabat dövrü ərzində tanınmış bütün gəlir, xərc və mənfəət (zərər) haqqında informasiya «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabatda əks olunmaqla aşağıdakı bölmələr üzrə qruplaşdırılır:

53.2.1. Gəlirlər;

53.2.2. Xərclər;

53.2.3. Ümumi mənfəət (zərər).

53.3. Təşkilat «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabatı daha etibarlı və Standartın tələblərinə uyğun tərtib etmək üçün həmin hesabatda informasiyanı xərclərin xarakteri metodu əsasında təqdim etməlidir.

54. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat üzrə bölmə 1. Gəlirlər

54.1. «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabatda gəlirlər aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilir:

54.1.1. qeyri-birja əməliyyatlarından gəlir;

54.1.2. birja əməliyyatlarından gəlir;

54.1.3. sair əməliyyat gəliri.

54.2. **«Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlir» maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları»nın müvafiq subhesabları və ya 334 №-li «Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar» hesabının debeti və 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» sintetik hesablarının krediti üzrə uçota alınmış məbləğlərinin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

54.3. **«Birja əməliyyatlarından gəlir» maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları»nın müvafiq subhesablarının debeti və 611 №-li «Satış» sintetik hesabının krediti üzrə uçota alınmış məbləğlərdən 612 №-li «Satılmış malların qaytarılması», 613 №-li «Verilmiş güzəştlər» sintetik hesablarının kreditində əks etdirilmiş məbləğlər çıxılmaqla ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

54.4. **«Satış» sintetik hesabında** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları»nın müvafiq subhesablarının debeti və 611-1 №-li «Xidmətlərin göstərilməsi üzrə gəlir», 611-3 №-li «Tikinti müqavilələri üzrə gəlir», 611-5 №-li «İcarə üzrə gəlir», 611-6 №-li «Sair satış» sintetik hesablarının krediti üzrə uçota alınmış məbləğlərin cəmi göstərilir.

54.5. **«Sair əməliyyat gəlirləri» maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları»nın müvafiq subhesabları və ya 334 №-li «Qısamüddətli maliyyələşmələr və daxilolmalar» hesabının debeti və 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 632 №-li «Fəaliyyətin dayandırılmasından qazanclar», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» sintetik hesablarının kreditində əks etdirilmiş məbləğlərin cəmi göstərilir. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabat formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

54.6. **«Digər əməliyyat gəlirləri» sintetik hesabında** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları»nın müvafiq subhesabları və ya 334 №-li «Qısamüddətli maliyyələşmələr və daxilolmalar» hesabının debeti və 631-1 №-li «Torpaq, tikili, avadanlığın və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər», 631-2 №-li «Yenidənqıymətləndirmədən gəlirlər», 631-3 №-li «Əvəzsiz olaraq alınmış aktivlər», 631-4 №-li «Cərimələr və digər oxşar ödənişlər», 631-5 №-li «Keçmiş illər üzrə gəlirlər», 631-6 №-li «Ümitsiz borcların bərpası», 631-7 №-li «Silinmiş ehtiyatların bərpası», 631-8 №-li «Məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər» sintetik hesablarının krediti üzrə uçota alınmış məbləğlərin cəmi göstərilir.

54.7. **«Maliyyə gəlirləri» sintetik hesabında** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə 111 №-li «Qısamüddətli debitor borcları»nın müvafiq subhesabları və ya 334 №-li «Qısamüddətli maliyyələşmələr və daxilolmalar» hesabının debeti və «633-1 №-li «Faiz gəliri», 633-2 №-li «Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri», 633-3 №-li «Dividend üzrə gəlir» sintetik hesablarının krediti üzrə uçota alınmış məbləğlərin cəmi göstərilir.

54.8. **Cəmi gəlirlər sətri üzrə** məbləğlər «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilmiş gəlir məbləğlərinin cəmindən ibarət olmaqla müvafiq olaraq həmin formanın 5-ci və 7-ci sütunlarında göstərilir.

55. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat üzrə bölmə 2. Xərclər

55.1. «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabatda xərclər aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilir:

55.1.1. əmək haqqı xərcləri və dövlət sosial sığorta ayırmaları;

55.1.2 sərf edilmiş materialların dəyəri;

55.1.3 amortizasiya xərcləri;

55.1.4. sair əməliyyat xərcləri;

55.1.5. maliyyə xərcləri.

55.2. **«Əmək haqqı xərcləri və dövlət sosial sığorta ayırmaları» maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirləri üzrə tanınmış əmək haqqı və dövlət sosial sığorta ayırmaları xərcləri əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.2.1. **birja əməliyyatı üzrə** 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-4 №-li «İşçi heyətinə məsrəflər» sintetik hesabının krediti;

55.2.1.1. Eyni zamanda, 611 №-li «Satış» hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702

№-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti;

55.2.2. qeyri-birja əməliyyatı üzrə 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-4 №-li «İşçi heyətinə məsrəflər» sintetik hesabının krediti;

55.2.2.1. Eyni zamanda, 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti;

55.2.3. sair gəlirlər əməliyyatı üzrə 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-4 №-li «İşçi heyətinə məsrəflər» sintetik hesabının krediti;

55.2.3.1. Eyni zamanda, 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.3. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabat formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

55.4. «**Sərf edilmiş materialların dəyəri**» maddəsində təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirləri üzrə tanınmış material ehtiyatları xərcləri əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.4.1. birja əməliyyatı üzrə 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-3 №-li «İstifadə olunmuş materiallar» sintetik hesabının krediti;

55.4.1.1. Eyni zamanda, 611 №-li «Satış» hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti;

55.4.2. qeyri-birja əməliyyatı üzrə 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-3 №-li «İstifadə olunmuş materiallar» sintetik hesabının krediti;

55.4.2.1. Eyni zamanda, 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.4.3. **sair gəlirlər əməliyyatı üzrə** 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-3 №-li «İstifadə olunmuş materiallar» sintetik hesabının krediti;

55.4.3.1. Eyni zamanda, 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.5. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

55.6. «**Amortizasiya xərcləri**» **maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirləri üzrə tanınmış amortizasiya xərcləri əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.6.1. **birja əməliyyatı üzrə** 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-5 №-li «Aktivlərin amortizasiyası» sintetik hesabının krediti;

55.6.1.1. Eyni zamanda, 611 №-li «Satış» hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.6.2. **qeyri-birja əməliyyatı üzrə** 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-5 №-li «Aktivlərin amortizasiyası» sintetik hesabının krediti;

55.6.2.1. Eyni zamanda, 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.6.3. sair gəlirlər əməliyyatı üzrə 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-5 №-li «Aktivlərin amortizasiyası» sintetik hesabının krediti;

55.6.3.1. Eyni zamanda, 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.7. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabat formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

55.8. «**Sair əməliyyat xərcləri**» maddəsində təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirləri üzrə tanınmış sair əməliyyat xərcləri əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.8.1. birja əməliyyatı üzrə 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-9 №-li «Sair məsrəflər» sintetik hesabının krediti;

55.8.1.1. Eyni zamanda, 611 №-li «Satış» hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 701 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 702 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 703 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.8.2. qeyri-birja əməliyyatı üzrə 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının debeti və 122-9 №-li «Sair məsrəflər» sintetik hesabının krediti;

55.8.2.1. Eyni zamanda, 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər hökumət təşkilatlarından köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 731 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 732 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 733 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri» sintetik hesablarının krediti.

55.8.3. sair gəlirlər əməliyyatı üzrə 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri», 744 №-li «Digər xərclər» sintetik hesablarının debeti və 122-9 №-li «Sair məsrəflər» sintetik hesabının krediti;

55.8.3.1. Eyni zamanda, 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 741 №-li «İstehsal olunmuş məhsulların (məmulatların) dəyəri», 742 №-li «Yerinə yetirilmiş işlərin

dəyəri», 743 №-li «Göstərilmiş xidmətlərin dəyəri», 744 №-li «Digər xərclər» sintetik hesablarının krediti.

55.9. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabat formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

55.10. **«Maliyyə xərcləri» maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja və qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilmiş gəlirləri üzrə maliyyə xərcləri əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.10.1. 721 №-li «Faiz xərcləri», 722 №-li «İşçilər üçün bank kreditləri üzrə faiz xərcləri», 725 №-li «Digər maliyyə xərcləri» sintetik hesablarının debeti və müvafiq hesabların krediti;

55.10.1.1. Eyni zamanda, 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 721 №-li «Faiz xərcləri», 722 №-li «İşçilər üçün bank kreditləri üzrə faiz xərcləri», 725 №-li «Digər maliyyə xərcləri» sintetik hesablarının krediti.

55.11. Həmin məbləğlər müvafiq olaraq «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilir.

55.12. **Cəmi xərclər sətri üzrə** məbləğlər «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 4-cü və 6-cı sütunlarında əks etdirilmiş xərc məbləğlərinin cəmindən ibarət olmaqla müvafiq olaraq həmin formanın 5-ci və 7-ci sütunlarında göstərilir.

56. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat üzrə bölmə 3. Ümumi mənfəət (zərər)

56.1. «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında» hesabatda mənfəət (zərər) aşağıdakı maddələr üzrə ümumiləşdirilir:

56.1.1. ümumi mənfəət; o cümlədən:

56.1.1.1. əmlakın əvəzsiz verilməsindən (alınmasından) itkilər (qazanc);

56.1.1.2. kapital ehtiyatları;

56.1.1.3. xalis mənfəət(zərər).

56.2. **Ümumi mənfəət (zərər) maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlarından əldə edilmiş cəmi gəlirlərdən cəmi xərclər çıxılmaqla ümumi mənfəətin (zərərin) məbləği «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir.

56.3. Mənfəətin (zərərin) uçota alınması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

56.3.1. **birja əməliyyatı üzrə mənfəət əldə edildikdə** 611 №-li «Satış» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 801 №-li «ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının krediti, zərər əldə edildikdə isə müvafiq olaraq 801 №-li

«ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının debeti və 611 №-li «Satış» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının krediti;

56.3.2. **qeyri-birja əməliyyatı üzrə mənfəət əldə edildikdə** «621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» sintetik hesablarının debeti və 801 №-li «ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının krediti, zərər əldə edildikdə isə müvafiq olaraq 801 №-li «ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının debeti və 621 №-li «Dövlət büdcəsindən alınmış vəsaitlər», 622 №-li «Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlər», 623 №-li «Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələr», 624 №-li «Digər təşkilatlardan köçürmələr», 625 №-li «Sair gəlirlər» sintetik hesablarının krediti;

56.3.3. **sair gəlirlər əməliyyatı üzrə mənfəət əldə edildikdə** 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 632 №-li «Fəaliyyətin dayandırılmasından qazanclar», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» sintetik hesablarının debeti və 801 №-li «ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının krediti, zərər əldə edildikdə isə müvafiq olaraq 801 №-li «ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının debeti və 631 №-li «Digər əməliyyat gəlirləri», 632 №-li «Fəaliyyətin dayandırılmasından qazanclar», 633 №-li «Maliyyə gəlirləri» sintetik hesablarının krediti.

56.4. Eyni zamanda ümumi mənfəət aşağıdakı maddələrin cəmindən ibarətdir:

56.4.1. **Əmlakın əvəzsiz verilməsindən (alınmasından) itkilər (qazanc) maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə əmlakın əvəzsiz verilməsindən və alınmasından əldə etdiyi itkilər və qazanc məbləğlərinin cəmindən müvafiq xərclər çıxılmaqla məbləğlər «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir;

56.4.2. **Əmlakın əvəzsiz verilməsindən itkilər** 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 231 №-li «Torpaq, tikili və avadanlıq» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının kreditində, eyni zamanda 232 №-li «Torpaq, tikili və avadanlığın amortizasiyası» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının debeti və 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir;

56.4.3. **Əmlakın əvəzsiz alınmasından qazanc** 801 №-li «Ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının debetində və 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir;

56.4.4. **Kapital ehtiyatları maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə aktivlərin (əmlakın) alınmasından əldə etdiyi məbləğlərinin cəmindən müvafiq xərclər çıxılmaqla xalis aktivlərin dəyəri «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir;

56.4.5. **Təşkilatın vəsaiti hesabına alınmış xalis aktivlərin dəyəri** 801 №-li «Ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının debetində və 535№-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir;

56.4.6. **Xalis mənfəət (zərər) maddəsində** təşkilatın hesabat dövründə və əvvəlki hesabat dövründə birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlarından əldə edilmiş ümumi mənfəət (zərər) məbləğindən əmlakın əvəzsiz verilməsindən (alınmasından) və təşkilatın vəsaiti hesabına alınmış kapital ehtiyatları (xalis aktivlərin dəyəri) çıxılmaqla qalan mənfəətin (zərərin) məbləği «Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat» formasının 5-ci və 7-ci sütunlarında əks etdirilir;

56.4.7. **Təşkilatın xalis mənfəəti** 801 №-li «Ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının debetində və 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının kreditində, zərər isə müvafiq olaraq 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)» sintetik hesabının müvafiq subhesablarının debetində və 801 №-li «Ümumi mənfəət (zərər)» sintetik hesabının kreditində əks etdirilir.

Fəsil 17. Xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər haqqında hesabat

57. Xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər haqqında hesabatın məzmunu

57.1. «Xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər haqqında hesabat»ın forması Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 13 yanvar 2009-cu il tarixli İ-05 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Bütçə Təşkilatları üçün «Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə» 1 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartı ilə müəyyən edilmişdir.

57.2. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən əvvəlki və cari hesabat dövrü ərzində «Xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər haqqında hesabat» da xalis aktivlərin (kapitalın) aşağıdakı tərkib hissələri üzrə informasiya qruplaşdırılmaqla təqdim olunur:

57.2.1. Ödənilmiş səhmdar kapital;

57.2.2. Digər ehtiyat fondları;

57.2.3. Məzənnə fərqləri üzrə fondlar;

57.2.4. Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər).

57.3. Xalis aktivlərin (kapitalın) tərkib hissələri haqqında informasiya dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın əvvəlki və cari hesabat dövrü ərzində aşağıdakı ardıcılıqla ümumiləşdirilərək təqdim olunmalıdır:

57.3.1. Əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə balans sətri üzrə:

57.3.1.1. **ödənilmiş səhmdar kapital sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə 501 №-li «Nizamnamə (nominal) kapitalı» sintetik hesabında əks etdirilən məbləğdən 502 №-li «Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi» sintetik hesabında uçota alınan

məbləğ çıxılmaqla təqdim olunan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləği;

57.3.1.2. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə 531 №-li «Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat», 533 №-li «Qanunvericiliyə əsasən yaradılan ehtiyat fondları», 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesablarında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi;

57.3.1.3. **məzənnə fərqləri üzrə fondlar sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləği;

57.3.1.4. **bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər) sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)», 543 №-li «Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)», 544 №-li «Elan edilmiş dividendlər» sintetik hesablarında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir.

57.3.2. Uçot siyasətində dəyişikliklər sətri üzrə:

57.3.2.1. **bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər) sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə 542 №-li «Uçot siyasətində dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlər ilə bağlı mənfəət (ödənilməmiş zərər) üzrə düzəlişlər» sintetik hesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar üzrə qalıq məbləği göstərilir.

57.3.3. Əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə düzəliş edilmiş balans sətri üzrə:

57.3.3.1. əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə balans və uçot siyasətində dəyişikliklər sətrlərinə uyğun olaraq müvafiq sütunlarda əks olunmuş ümumiləşdirilmiş məlumatların qalıq məbləğlərinin cəmi göstərilir.

57.3.4. Əvvəlki hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər

57.3.4.1. Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər sətri üzrə:

57.3.4.1.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesablarında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.4.2. Əmlakın əvəzsiz verilməsindən qazanc və itkilər sətri üzrə:

57.3.4.2.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.4.3. İnvestisiyaların yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər sətri üzrə:

57.3.4.3.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.4.4. Xarici ölkələrdə aparılan fəaliyyətlərdən yaranan məzənnə fərqi sətri üzrə:

57.3.4.4.1. **məzənnə fərqləri üzrə fondlar sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət(zərər)» sintetik hesabının müvafiq subhesablarında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.4.5. Xalis aktivlərdə (kapitalda) tanınan gəlir sətri üzrə:

57.3.4.5.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar;

57.3.4.5.2. **məzənnə fərqləri üzrə fondlar sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.4.6. Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər) sətri üzrə:

57.3.4.6.1. **bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər) sütununda** təşkilatın əvvəlki hesabat dövrü üzrə 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət(zərər)» sintetik hesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.4.7. Dövrə aid cəmi tanınan gəlirlər və xərclər sətri üzrə:

57.3.4.7.1. əvvəlki hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklərə aid olan sətirlərinə uyğun olaraq müvafiq sütunlarda əks olunmuş ümumiləşdirilmiş məlumatların cəmi göstərilir.

57.3.4.8. Əvvəlki hesabat dövrünün sonuna balans sətri üzrə:

57.3.4.8.1. əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə düzəliş edilmiş balans və dövrə aid cəmi tanınan gəlirlər və xərclər sətirlərinə uyğun olaraq müvafiq sütunlarda əks olunmuş ümumiləşdirilmiş məlumatların cəmi göstərilir.

57.3.5. Hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər

57.3.5.1. Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər sətri üzrə:

57.3.5.1.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.5.2. Əmlakın əvəzsiz verilməsindən qazanc və itkilər sətri üzrə:

57.3.5.2.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.5.3. İnvestisiyaların yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər sətri üzrə:

57.3.5.3.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.5.4. Xarici ölkələrdə aparılan fəaliyyətlərindən yaranan məzənnə fərqi sətri üzrə:

57.3.5.4.1. **məzənnə fərqləri üzrə fondlar sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.5.5. Xalis aktivlərdə (kapitalda) tanınan gəlir sətri üzrə:

57.3.5.5.1. **digər ehtiyat fondları sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 535 №-li «Digər ehtiyat fondları» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar;

57.3.5.5.2. **məzənnə fərqləri üzrə fondlar sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət(zərər)» sintetik hesabının müvafiq subhesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.5.6. Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər) sətri üzrə:

57.3.5.6.1. **bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər) sütununda** təşkilatın hesabat dövrü üzrə 541 №-li «Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)» sintetik hesabında uçota alınan ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilir.

57.3.5.7. Dövrə aid cəmi tanınan gəlirlər və xərclər sətri üzrə:

57.3.5.7.1. hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklərə aid olan sətirlərinə uyğun olaraq müvafiq sütunlarda əks olunmuş ümumiləşdirilmiş məlumatların cəmi göstərilir.

57.3.5.8. Hesabat dövrünün sonuna balans sətri üzrə:

57.3.5.8.1. əvvəlki hesabat dövrünün sonuna balans və dövrə aid cəmi tanınan gəlirlər və xərclər sətirlərinə uyğun olaraq müvafiq sütunlarda əks olunmuş ümumiləşdirilmiş məlumatların cəmi göstərilir.

Fəsil 18. Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

58. Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın məzmunu

58.1. «Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat»ın forması Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 13 yanvar 2009-cu il tarixli İ-05 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Bütçə Təşkilatları üçün «Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat» 2№-li Milli Mühəsibat uçotu Standartı ilə müəyyən edilmişdir.

58.2. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən əvvəlki və cari hesabat dövrü ərzində «Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat»da pul vəsaitlərinin hərəkəti aşağıdakı kimi qruplaşdırılmaqla təqdim olunur:

Əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti;

İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti;

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti;

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması).

58.3. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatı xalis pul vəsaitlərinin daxilolmaları və xaricolmalarının əsas növləri haqqında informasiyanı açıqlayan birbaşa metoddan istifadə etməklə hazırlamalıdır.

58.4. Birbaşa metodun istifadəsi zamanı pul vəsaitlərinin xalis daxilolmaları və xaricolmalarının əsas növləri barədə informasiya dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatın uçot sənədlərindən əldə edilə bilər.

59. Əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti

59.1. Əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində aşağıdakı sətirlər üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərilməlidir:

59.1.1. Vergilər, rüsumlar və cərimələr nəticəsində yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları;

59.1.2. Mal və xidmətlərin qiymətləri üzrə yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları;

59.1.3. Qrantlar və ya transfertlər və bütçə təşkilatı tərəfindən həyata keçirilən digər vəsaitlər və bütçə ayırmaları nəticəsində yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları;

59.1.4. Royalti, haqlar, komisyon yığımları və digər gəlirlərdən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları.

59.2. Birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlara aid edilən əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları 101 №-li «kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesablarının debetində əks etdirilir. Cəmi daxilolmalar sətirində təşkilatın hesabat dövrü və əvvəlki dövr üzrə yuxarıda göstərilən sətirlər üzrə daxilolmalarının cəmi əks etdirilir.

59.3. Əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində aşağıdakı sətirlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricolmaları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərməlidir:

59.3.1. Fəaliyyətin maliyyələşdirilməsi üçün büdcə təşkilatının digər təsərrüfat subyektlərinə pul vəsaitlərinin ödənilməsi (kreditlər istisna olmaqla);

59.3.2. Mallar və xidmətlərə görə təchizatçılara pul vəsaitlərinin ödənişləri;

59.3.3. İşçilərə və onların adından pul vəsaitlərinin ödənişləri;

59.3.4. Sığorta şirkətinin sığorta müqafatları və ya iddialar, annuitetlər və digər müavinət siyasətləri üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları və ödənişləri;

59.3.5. Əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar olan müvafiq vergilərin, tədiyələrin ödənilməsi ilə bağlı pul vəsaitlərinin ödənişləri;

59.3.6. Məhkəmə prosesləri ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin ödənişləri;

59.3.7. Büdcəyə qaytarılan vəsait.

59.4. Birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlara aid edilən əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xaricolmaları 101 №-li «kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesablarının kreditində əks etdirilir.

59.5. Cəmi xaricolmalar sətirində təşkilatın hesabat dövrü və əvvəlki dövr üzrə yuxarıda göstərilən sətirlər üzrə xaricolmalarının cəmi əks etdirilir.

59.6. Əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti sətirində cəmi daxilolmalar sətirində göstərilmiş məbləğdən cəmi xaricolmalar sətirində göstərilmiş məbləğlər çıxılmaqla alınan məlumat əks etdirilir.

60. İnvestisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti

60.1. İnvestisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində aşağıdakı sətirlər üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərməlidir:

60.1.1. torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi və digər uzunmüddətli aktivlərin satılmasından əldə olunan pul vəsaitləri;

60.1.2. digər tərəflərə təqdim edilmiş avansların və kreditlərin qaytarılmasından pul vəsaitlərinin daxilolmaları (maliyyə institutlarının avans və kreditləri istisna olmaqla);

60.1.3. investisiyanın satılmasından gəlirlər.

60.2. Birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlara aid edilən investisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları 101 №-li «kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesablarının debetində əks etdirilir.

60.3. Cəmi daxilolmalar sətrində təşkilatın hesabat dövrü və əvvəlki dövr üzrə yuxarıda göstərilən sətirlər üzrə daxilolmalarının cəmi əks etdirilir.

60.4. İnvestisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində aşağıdakı sətirlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricolmaları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərməlidir:

60.4.1. torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi və digər uzunmüddətli aktivlərin əldə edilməsi məqsədilə pul vəsaitlərinin ödənişləri. Bu ödənişlər təsərrüfat subyekti tərəfindən öz gücünə inşa edilmiş torpaq, tikili və avadanlıqlar, habelə layihələr üzrə kapitallaşdırılan xərclərə aid ödənişləri daxil edir;

60.4.2. digər tərəflərə təqdim edilən avanslar və borc vəsaitləri (dövlət maliyyə qurumlarına təqdim edilən avanslar və borc vəsaitləri istisna olmaqla);

60.4.3. xarici valyutada qiymətli kağızların alınması.

60.5. Birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlara aid edilən investisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xaricolmaları 101 №-li «kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən digər bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesablarının kreditində əks etdirilir.

60.6. Cəmi xaricolmalar sətrində təşkilatın hesabat dövrü və əvvəlki dövr üzrə yuxarıda göstərilən sətirlər üzrə xaricolmalarının cəmi əks etdirilir.

60.7. İnvestisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti sətrində cəmi daxilolmalar sətrində göstərilmiş məbləğdən cəmi xaricolmalar sətrində göstərilmiş məbləğlər çıxılmaqla alınan məlumat əks etdirilir.

61. Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti

61.1. Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində aşağıdakı sətirlər üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərməlidir:

61.1.1. istiqrazların, borc sənədlərinin, veksellərin, istiqraz vərəqələrinin, girov (ipoteka) kağızlarının və digər qısamüddətli və uzunmüddətli istiqrazların buraxılmasından yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları;

61.1.2. alınmış faizlər şəklində pul vəsaitlərinin daxilolmaları.

61.2. Birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlara aid edilən maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları 101 №-li «kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesablarının debetində əks etdirilir.

61.3. Cəmi daxilolmalar sətrində təşkilatın hesabat dövrü və əvvəlki dövr üzrə yuxarıda göstərilən sətirlər üzrə daxilolmalarının cəmi əks etdirilir.

61.4. Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində aşağıdakı sətirlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricolmaları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərməlidir:

61.4.1. hökumətə və ya onun adından müvafiq səlahiyyətləri həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanına verilən dividendlər, bölüşdürmələr;

61.4.2. maliyyə icarəsi üzrə yerinə yetirilməmiş öhdəliyin qalıq məbləğinin azaldılması üçün icarəyə götürən tərəfindən pul vəsaitlərinin ödənişləri;

61.4.3. borc şəklində alınmış məbləğlərin geri qaytarılmasına görə pul vəsaitlərinin xaricolmaları.

61.5. Birja, qeyri-birja və sair əməliyyatlara aid edilən maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xaricolmaları 101 №-li «kassa», 103 №-li «Bankda olan hesablaşma hesabları», 104 №-li «Tələblərə əsasən verilən bank hesabları», 105 №-li «Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri» hesablarının kreditində əks etdirilir.

61.6. Cəmi xaricolmalar sətrində təşkilatın hesabat dövrü və əvvəlki dövr üzrə yuxarıda göstərilən sətirlər üzrə xaricolmalarının cəmi əks etdirilir.

61.7. Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti sətrində cəmi daxilolmalar sətrində göstərilmiş məbləğdən cəmi xaricolmalar sətrində göstərilmiş məbləğlər çıxılmaqla alınan məlumat əks etdirilir.

62. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması)

62.1. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması) bölməsində pul vəsaitlərinin hərəkəti barədə aşağıdakı sətirlər üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar göstərməlidir:

62.1.1. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması);

62.1.2. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin əvvəlinə olan qalıq;

62.1.3. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin sonuna olan qalıq.

62.2. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması) sətrində təşkilatın hesabat dövrü üzrə və əvvəlki dövr üzrə əməliyyat fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti, investisiya fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti və maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti sətirlərində göstərilən məbləğlərin cəmi əks etdirilir.

62.3. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin əvvəlinə olan qalıq sətrində təşkilatın hesabat dövrü üzrə və əvvəlki dövr üzrə ilin əvvəlinə «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasına əsasən 10 №-li «Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri» maddəsi üzrə qalıq məbləği əks etdirilir.

62.4. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin sonuna olan qalıq sətrində təşkilatın hesabat dövrü üzrə və əvvəlki dövr üzrə ilin sonuna «Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat» formasına əsasən 10 №-li «Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri» maddəsi üzrə qalıq məbləği əks etdirilir.

62.5. İlin sonuna qalıq məbləği pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması) və pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin əvvəlinə olan qalıq sətirlərində əks olunan məbləğlərin cəminə bərabər olmalıdır.

Fəsil 19. Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər

63. Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlərin məzmunu

63.1. Maliyyə hesabatlarının əsas tərkib hissələrindən biri olan «Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər» tərtibi üzrə tələblər Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 13 yanvar 2009-cu il tarixli, İ-05 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Büdcə Təşkilatları üçün müvafiq Milli Mühəsibat uçotu Standartları ilə müəyyən edilmişdir.

63.2. Maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri və bu hesabatların anlaşıla bilməsi və onların digər təşkilatların maliyyə hesabatları ilə müqayisə edilə bilməsi üçün «Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər» göstərilən informasiya aşağıdakı kimi təqdim olunmalıdır:

63.2.1. Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğunluğun açıqlanması;

63.2.2. tətbiq edilmiş əhəmiyyətli uçot siyasətinin xülasəsi;

63.2.3. maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın və bu hesabatlarda hər bir maddənin təqdim edilməsi qaydasında əks etdirilən maddələr üzrə köməkçi informasiya;

63.2.4. müvafiq standartlarla tələb olunan digər açıqlamalar.

63.3. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat tərəfindən hesabat dövrü ərzində maliyyə hesabatlarının tərtib olunması zamanı «Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər»in quruluşu aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

63.3.1. maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə edilmiş uçot siyasəti haqqında informasiya təqdim edilməlidir;

63.3.2. maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda göstərilməyən, lakin Bütçə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartları ilə tələb olunan informasiya açıqlanmalıdır;

63.3.3. maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda göstərilməyən, lakin bu hesabatların hər birinin anlaşılma bilməsi üçün zəruri olan əlavə informasiya təqdim edilməlidir.

64. Uçot siyasətinin təqdim edilməsi

64.1. Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı uçot siyasətinin konkret aspektləri haqqında məlumat maliyyə hesabatlarının ayrıca komponenti kimi təqdim edilir. Təşkilatın təqdim etdiyi uçot siyasətində aşağıdakılar əks etdirilməlidir:

64.1.1. maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə olunmuş qiymətləndirmənin əsasları;

64.1.2. maliyyə hesabatlarında bir necə qiymətləndirmə əsası istifadə edildikdə, qiymətləndirmə əsasına müvafiq olaraq aktivlərin və öhdəliklərin kateqoriyasının göstərilməsi kifayətdir.

64.1.3. maliyyə hesabatlarının düzgün anlaşılması üçün zəruri hesab olunan uçot siyasəti.

64.2. Bütçə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarının xüsusi olaraq tələb etmədiyi, lakin «Uçot siyasəti, Uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər» adlı Bütçə Təşkilatları üçün 3 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına uyğun olaraq seçilən və tətbiq edilən hər bir əhəmiyyətli uçot siyasətinin açıqlanması tələb edilir.

64.3. Təşkilat uçot siyasətində qiymətləndirmələrdən əlavə maliyyə hesabatlarına görə məsul olan şəxslərin qəbul etdiyi və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən qərarları açıqlamalıdır.

64.3.1. təşkilatın hüquqi ünvanı və hüquqi forması, eləcə də, onun fəaliyyət göstərdiyi hüquq müstəvisi;

64.3.2. təşkilatın əməliyyatlarının və fəaliyyətinin əsas növlərinin xarakterinin təsviri;

64.3.3. qrupun bilavasitə və son nəticədə təbə olduğu əsas təşkilatların adları;

64.3.4. hesabat dövrü ərzində işçilərin orta sayı.

65. Maliyyə hesabatlarında göstərilməyən, lakin Bütçə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartları ilə tələb olunan informasiyanın açıqlanması;

65.1. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla bağlı təqdim edilməli olan informasiya:

65.1.1. Təşkilat maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər bir təqdim edilən maddəni onun uçot siyasəti və izahlı qeydlərində təşkilatın əməliyyatlarına müvafiq olaraq yarımşiniflərə bölməlidir. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə Maliyyə vəziyyətinə dair hesabatdakı məlumatların təfərrüatı ilə açıqlanması Bütçə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarının tələblərindən və göstərilən maddələrin xarakterindən, funksiyasından və onların məbləğlərinin həcmindən asılıdır. Təşkilat səhm kapitalına malik olmadıqda, maliyyə vəziyyətinə dair hesabatda göstərilən xalis aktivləri (kapitalı) uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə aşağıdakı kimi ayrı-ayrılıqda açıqlamalıdır:

65.1.1.1. Təşkilata məxsus nizamnamə kapitalının nominal dəyərindən onun ödənilməmiş hissəsi çıxılmaqla müəyyən edilən ödənilmiş nizamnamə kapitalı;

65.1.1.2. Ehtiyat fondları, o cümlədən xalis aktivlər/kapital çərçivəsində hər bir ehtiyat fondunun xüsusiyyəti və məqsədinin təsviri;

65.1.1.3. Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər).

65.1.2. Təşkilat səhm kapitalına malik olduğu zaman uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə aşağıdakı informasiyanı açıqlamalıdır:

65.1.2.1. hər bir sinif üzrə səhm kapitalının dəyəri;

65.1.2.2. buraxılacaq səhmlərin sayı;

65.1.2.3. buraxıldıqdan sonra tam ödənilmiş və tam ödənilməmiş səhmlərin sayı;

65.1.2.4. səhmin nominal dəyəri və ya səhmlərin nominal dəyərə malik olmadığına açıqlanması;

65.1.2.5. hesabat dövrünün əvvəlində və sonunda dövriyyədə olan səhmlərin sayının üzləşdirilməsi;

65.1.2.6. müvafiq sinfə aid hüquqlar, imtiyazlar və məhdudiyyətlər, həmçinin dividendlərin bölüşdürülməsi və kapitalın geri qaytarılmasına dair məhdudiyyətlər;

65.1.2.7. təşkilatın həmin təşkilat, onun törəmə və ya asılı müəssisələri tərəfindən saxlanılan səhmləri.

65.1.3. Təşkilatın xalis aktivlər (kapital) çərçivəsində hər bir kapital ehtiyatının xüsusiyyətləri və məqsədi açıqlanmalıdır.

65.2. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatla bağlı təqdim edilməli olan informasiya:

65.2.1. Gəlir və xərc maddələri əhəmiyyətli olduqda, onların xüsusiyyətləri və məbləğləri ayrıca açıqlanmalıdır.

65.2.2. Təşkilat uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda göstərilmiş təsnifləşdirilmiş məcmu gəliri yarım-maddələrə bölməklə təqdim etməlidir.

65.2.3. Təşkilat uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda göstərilmiş məcmu xərclərin xarakterinə görə təsnifatı əsasında təhlilini təqdim etməlidir.

65.2.4. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda xərclər xarakterinə görə aşağıdakı kimi təsnifləşdirilməklə əks etdirilir:

65.2.4.1 istifadə edilmiş materialların dəyəri;

65.2.4.2. tikili və avadanlıqların amortizasiyası;

65.2.4.3. əmək haqqı və sosial sığorta xərcləri;

65.2.4.4. sair xərclər.

65.2.5. Xarakterinə görə təsnifləşdirilmiş xərclərin təhlili maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda göstərilmiş xərclərin hər bir maddəsi üzrə ayrı-ayrılıqda aparılır.

65.3. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatla bağlı təqdim edilməli olan informasiya:

65.3.1. Təşkilat uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda göstərilən məlumatları aşağıdakı kimi açıqlamalıdır:

65.3.1.1. Mülkiyyətçilərin statusu çərçivəsində fəaliyyət göstərən mülkiyyətçilərə edilən bölüşdürmələri ayrıca açıqlamaqla, onlarla aparılan əməliyyatların məbləğləri;

65.3.1.2. Hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna yığılmış mənfəət və ya zərər və dövr ərzində dəyişikliklər;

65.3.1.3. Hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna olan xalis aktivlərin/kapitalın komponentinin balans dəyəri və dövr ərzində dəyişikliklər.

65.3.2. Xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda uçot siyasətinin dəyişdirilməsi və səhvlərin düzəldilməsi nəticəsində xalis aktivlər/kapitalın hər bir komponentinə edilən ümumi düzəlişlər ayrıca açıqlanmalıdır;

65.3.3. Göstərilən dəyişikliklərin həyata keçirilməsi üçün retrospektiv düzəlişlər tələb edildikdə və ya bölüşdürülməmiş mənfəətin (ödənilməmiş zərərin) qalıqları üçün retrospektiv düzəlişlərə və retrospektiv yenidən təqdim etmələrə ehtiyac yarandıqda bu düzəlişlər təqdim olunan hər keçmiş dövr və hesabat dövrünün əvvəli üçün açıqlanmalıdır.

65.4. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin komponentləri haqqında hesabatla bağlı təqdim edilməli olan informasiya:

65.4.1. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə təşkilat, pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin komponentlərini açıqlamalı və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda təqdim edilmiş məbləğlərin balans hesabatında göstərilmiş ekvivalent məbləğlərlə uyğunluğu açıqlanmalıdır;

65.4.2. Bu məqsədə nail olmaq üçün təşkilat «Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat forması»nda təqdim edilmiş aşağıdakı maddələri açıqlamalıdır:

65.4.2.1. bank overdraftları çıxılmaqla pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ilin əvvəlinə olan məbləği;

65.4.2.2. il ərzində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin məbləğinin xalis, o cümlədən fəaliyyətlər üzrə artması (azalması);

65.4.2.3. xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri;

65.4.2.4. bank overdraftları çıxılmaqla pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ilin sonuna olan məbləği.

66. Maliyyə hesabatlarında göstərməyən, lakin Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartları ilə tələb olunan bu hesabatların hər birinin anlaşıla bilməsi üçün zəruri hesab edilən əlavə informasiyanın açıqlanması:

66.1. Uçot siyasəti və uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər:

66.1.1. Uçot siyasəti. Məlumatın açıqlanması:

66.1.1.1. Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartının ilkin olaraq tətbiq edilməsi cari hesabat dövrünə və ya hər hansı keçmiş hesabat dövrünə təsir göstərdikdə və yaxud gələcək hesabat dövrlərinə təsir göstərə biləcəyi halda, düzəlişin məbləğini müəyyənləşdirmək mümkün olmadığı hal istisna olmaqla, aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.1.1.1.1. Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartının adı;

66.1.1.1.2. Uçot siyasətində dəyişikliyin xarakteri;

66.1.1.1.3. cari dövr və təqdim edilmiş hər əvvəlki dövr üçün mümkün olan dərəcədə maliyyə hesabatlarının təsirə məruz qalmış hər maddəsi üzrə düzəlişlərin məbləği;

66.1.1.1.4. düzəlişlərin təqdim edilmiş dövrlərdən əvvəlki dövrlərə aid məbləği.

66.1.2. Uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər. Məlumatın açıqlanması:

66.1.2.1. Dəyişikliyin təsirini qiymətləndirmək qeyri-mümkün olduğu hallar istisna olmaqla, təşkilat, cari hesabat dövrünə təsir göstərmiş və ya gələcək hesabat dövrlərinə təsir göstərəcəyi ehtimal edilən uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliyin mahiyyətini və məbləğini açıqlamalıdır.

66.2. Səhvlər:

66.2.1. Səhvlər maliyyə hesabatları elementlərinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və ya açıqlanması üzrə yarana bilər. Təşkilatın maliyyə vəziyyətinin, maliyyə fəaliyyətinin və ya pul vəsaitləri hərəkətinin müəyyən şəkildə təqdimatına nail olmaq üçün maliyyə hesabatlarında qəsdən əhəmiyyətli və ya əhəmiyyətsiz səhvlər buraxıldıqda, bu maliyyə hesabatları Bütçə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartına uyğun hesab edilmir. Cari hesabat dövründə aşkar edilmiş bu dövrün ehtimal edilən səhvləri maliyyə hesabatı dərc olunmaq üçün təsdiq edilənədək düzəldilməlidir;

66.2.2. Əhəmiyyətli səhvlər növbəti hesabat dövrünədək aşkar edilmədiyindən, bu səhvlər növbəti hesabat dövrünün maliyyə hesabatlarında təqdim edilmiş müqayisəli məlumatlarda düzəldilməlidir;

66.2.3. Təşkilatın keçmiş hesabat dövrünün əhəmiyyətli səhvləri aşkar edildikdən sonra təşkilat tərtib edilmiş maliyyə hesabatlarında bu səhvləri düzəltməklə müqayisəli informasiyanı yenidən təqdim etməlidir.

66.3. Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri. Məlumatın açıqlanması:

66.3.1. Təşkilat aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:

66.3.1.1. «Maliyyə alətləri: maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda ədalətli dəyərle qiymətləndirilən maliyyə alətləri üzrə yaranan məzənnə fərqləri istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınan məzənnə fərqlərinin məbləğini;

66.3.1.2. kapitalın ayrıca komponenti kimi təsnifləşdirilən xalis məzənnə fərqləri və belə məzənnə fərqlərinin dövrün əvvəlinə və dövrün sonuna olan məbləğlərinin açıqlanması.

66.3.2. Hesabat verən təşkilatın və ya əhəmiyyətli xarici əməliyyatın əməliyyat valyutasında dəyişiklik olarsa, bu fakt və həmin dəyişikliyin səbəbi açıqlanmalıdır.

66.4. Borclara aid edilən xərclər üzrə məlumatın açıqlanması:

66.4.1. Maliyyə hesabatlarında borclar üzrə aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.4.1.1. borclar üzrə məsrəflərlə bağlı qəbul edilən uçot siyasətində yanaşmalar;

66.4.1.2. dövr ərzində kapitallaşdırılan borclar üzrə məsrəflərin məbləği.

66.5. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) və fərdi maliyyə hesabatlarında məlumatın açıqlanması:

66.5.1. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarında aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.5.1.1. Nəzarət edilən təşkilatların siyahısı;

66.5.1.2. Nəzarətin mövcud olmasına dair izahat;

66.5.1.3. Nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatları birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün istifadə olunduqda və o, nəzarət edən təşkilatın maliyyə hesabatlarından fərqli tarixə və ya fərqli dövr üzrə tərtib olunduqda, nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının hesabat tarixi, eləcə də fərqli hesabat dövrünün və hesabat tarixinin istifadə edilməsinin səbəblərini;

66.5.1.4. Nəzarət edilən təşkilatın vəsaitləri nəzarət edən təşkilata nağd pul dividendləri şəklində köçürməsi, kreditlərin və ya avansların ödənilməsi ilə bağlı hər hansı əhəmiyyətli məhdudiyyətlərin xüsusiyyəti.

66.6. Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinə, birgə müəssisələrə investisiyaların uçotunda məlumatın açıqlanması:

66.6.1. Aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.6.1.1. asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinə (təşkilatlara) investisiyaların ədalətli dəyəri;

66.6.1.2. asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinin nağd dividendlər ya da borc və ya avansların ödənişi şəklində vəsaitləri investora köçürməsi ilə bağlı hər hansı əhəmiyyətli məhdudiyyətlərin xüsusiyyəti;

66.6.1.3. İnvestorun asılı təsərrüfat cəmiyyətinin xalis aktivlərində/kapitalında birbaşa olaraq tanınan dəyişikliklərdəki payı investor tərəfindən birbaşa olaraq xalis aktivlərdə/kapitalda tanınmalı və bu dəyişikliklər izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır.

66.7. Birja əməliyyatları üzrə gəlirin açıqlanması:

66.7.1. Təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

66.7.1.1. Gəlirin tanınması üçün qəbul olunmuş uçot siyasətini, o cümlədən xidmətlərin göstərilməsi üzrə aparılan əməliyyatlar zamanı yekunlaşma mərhələsini müəyyənləşdirmək üçün gəlirin hesablanması metodları;

66.7.1.2. Dövr ərzində tanınmış gəlirin hər bir mühüm kateqoriyası üzrə məbləğ, eləcə də aşağıdakı əməliyyatlardan yaranan gəlir:

66.7.1.2.1. xidmətlərin göstərilməsi;

66.7.1.2.2. malların satışı;

66.7.1.2.3. faizlər

66.7.1.2.4. royaltilər

66.7.1.2.5. dividendlər və ya onların ekvivalentləri; və

66.7.1.2.6. Gəlirin hər bir mühüm kateqoriyasına daxil olan malların və ya xidmətlərin mübadiləsindən yaranan gəlir məbləği.

66.8. Hiperinflasiya Şəraitində Maliyyə Hesabatları üzrə məlumatın açıqlanması:

66.8.1. Aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.8.1.1. maliyyə hesabatlarının və əvvəlki dövrlər üzrə müvafiq rəqəmlərin, əməliyyat valyutasının ümumi alıcılıq qabiliyyətində dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, yenidən hesablandığı və beləliklə hesabat tarixində qüvvədə olan qiymətləndirmə vahidləri ilə təqdim olunduğu faktı;

66.8.1.2. hesabat tarixində qiymət indeksinin adını və səviyyəsini və cari və əvvəlki hesabat dövrləri ərzində indeksdə baş verən dəyişikliklər.

66.9. Tikinti müqavilələri üzrə məlumatın açıqlanması:

66.9.1. Təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

66.9.1.1. tikinti müqaviləsi üzrə gəlirin hesabat dövründə gəlir kimi tanınmış məbləği;

66.9.1.2. tikinti müqaviləsi üzrə gəlirin hesabat dövründə tanınmış məbləğinin müəyyənləşdirilməsində istifadə edilmiş metodlar;

66.9.1.3. başa çatdırılmamış, yəni yerinə yetirilmə prosesində olan tikinti müqavilələrinin tamamlanma mərhələsinin müəyyənləşdirilməsi üçün istifadə olunan metodlar.

66.9.2. Hesabat tarixində başa çatdırılmamış, yəni yerinə yetirilmə prosesində olan tikinti müqavilələri üzrə təşkilat aşağıdakıların hər birini açıqlamalıdır:

66.9.2.1. hesabat tarixinə çəkilməmiş xərclərin və tanınmış mənfəətin (tanınmış zərərlər çıxılmaqla) ümumi məbləğini;

66.9.2.2. alınmış avansların məbləğini.

66.9.3. Təşkilat aşağıda qeyd olunanları təqdim etməlidir:

66.9.3.1. aktiv kimi — tikinti müqaviləsi üzrə nəzərdə tutulmuş işlərə görə sifarişçilərdən alınmalı olan ümumi məbləği; və

66.9.3.2. öhdəlik kimi — tikinti müqaviləsi üzrə nəzərdə tutulmuş işlərə görə sifarişçilərə ödənilməli olan ümumi məbləği.

66.10. Ehtiyatlar üzrə məlumatın açıqlanması:

66.10.1. Maliyyə hesabatlarının qeydlərində aşağıdakılar haqqında məlumat açıqlanmalıdır:

66.10.1.1. qəbul edilmiş uçot siyasətində ehtiyatların dəyərinin hesablanması üçün istifadə edilən üsullar (metodlar);

66.10.1.2. ehtiyatların ümumi balans dəyəri, o cümlədən ehtiyatlar maddəsinin ayrı-ayrı hesabları və subhesabları üzrə balans dəyəri;

66.10.1.3. satış üzrə xərclər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri ilə uçota alınmış ehtiyatların balans dəyəri;

66.10.1.4. hesabat dövrü ərzində ehtiyatların xərc kimi tanınmış məbləği;

66.10.1.5. hesabat dövrü ərzində ehtiyatların xərc kimi tanınaraq silinmiş məbləği;

66.10.1.6. hesabat dövrü ərzində ehtiyatların xərc kimi tanınmış məbləğinin azalması kimi tanınan hər hansı bərpa edilən məbləğ;

66.10.1.7. ehtiyatların silinməsinin bərpasına gətirib çıxaran hadisələr və ya səbəblər;

66.10.1.8. öhdəliklər üzrə girov qoyulmuş ehtiyatların balans dəyəri.

66.11. İcarə:

66.11.1. Maliyyə icarəsi:

66.11.1.1. İcarəçi maliyyə icarəsi üçün aşağıdakı açıqlamaları təqdim etməlidir:

66.11.1.1.1. aşağıdakı dövrlərdən hər biri üçün ləğv edilməyən əməliyyat icarəsi üzrə gələcək minimal icarə ödənişlərinin cəmi:

66.11.1.1.1.1. bir ildən artıq olmayan dövr;

66.11.1.1.1.2. bir ildən çox, lakin beş ildən artıq olmayan dövr;

66.11.1.1.1.3. beş ildən artıq olan dövr.

66.11.1.1.2. hesabat tarixində ləğv edilməyən subicarə üzrə alınması gözlənilən gələcək minimal subicarə ödənişlərinin cəmi;

66.11.1.1.3. minimal icarə ödənişləri və subicarə ödənişləri üçün ayrı-ayrı məbləğləri göstərərək, xərc kimi tanınan icarə və subicarə ödənişləri;

66.11.1.1.4. icarəçi tərəfindən bağlanan əhəmiyyətli icarə müqavilələrinin aşağıdakı şəkildə ümumi təsviri;

66.11.1.1.4.1. icarə ödənişlərinin müəyyən edilməsinin əsası;

66.11.1.1.4.2. icarə müqavilələri ilə xalis mənfəət üzrə daxilolmalara, kapital qoyuluşları üzrə daxilolmalara, dividendlərə, əlavə borca, təkrar icarəyə qoyulan məhdudiyyətlər.

66.11.1.1.5. İcarəyə verən subyektlər maliyyə icarəsi üçün aşağıdakı açıqlamaları təqdim etməlidir:

66.11.1.1.5.1. aşağıda qeyd edilən dövrlərdən hər biri üçün icarəyə qoyulmuş ümumi investisiyanın və minimal icarə ödənişləri üzrə debitor borclarının hesabat tarixində olan diskontlaşdırılmış dəyərlərini:

66.11.1.5.1.1.1. bir ildən artıq olmayan dövr;

66.11.1.5.1.1.2. bir ildən çox, lakin beş ildən artıq olmayan dövr;

66.11.1.5.1.1.3. beş ildən artıq dövr.

66.11.1.1.5.2. qazanılmamış maliyyə gəlirini;

66.11.1.1.5.3. icarəyə verən subyektin xeyrinə yığılmış zəmanətsiz qalıq dəyərlərini;

66.11.1.1.5.4. minimal icarə ödənişləri üzrə ödənilməyən debitor borclarının təmin edilməsi məqsədilə yaradılan yığılmış ehtiyat fondunu;

66.11.1.1.5.5. maliyyə hesabatlarında xərc kimi tanınan şərti icarə haqlarını;

66.11.1.1.5.6. icarəyə verən subyektin bağladığı əhəmiyyətli icarə müqavilələrinin ümumi təsvirini.

66.11.2. Əməliyyat icarəsi:

66.11.2.1. İcarəyə verən (icarəyə götürən) subyektlər əməliyyat icarəsi üçün aşağıdakı açıqlamaları təqdim etməlidir:

66.11.2.1.1. icarəyə verilmiş (götürülmüş) torpaq, tikili və avadanlıqların adı;

66.11.2.1.2. icarəyə götürülmüş (verilmiş) torpaq, tikili və avadanlıqların mülkiyyətçilərinin adı;

66.11.2.1.3. dövr üzrə müqavilə ilə müəyyən edilmiş minimal icarə haqqı;

66.11.2.1.4. dövr üzrə maliyyə fəaliyyətinə dair hesabatda tanınmış ümumi icarə haqqı;

66.11.2.1.5. icarə müqavilələrinin ümumi təsviri.

66.11.2.2. icarəyə götürülmüş torpaq, tikili və avadanlıqların analitik uçotu əmlakın (qiymətlilərin) uçot kartı forma №1Q-də icarədarlar tərəfindən aparılır.

66.12. Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr:

66.12.1. Balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr aşağıdakı açıqlamaları tələb edir:

66.12.1.1. maliyyə hesabatları fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmadığı halda xüsusi açıqlamaları. Bu zaman, maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmaması faktı və onun səbəbləri açıqlanmalıdır;

66.12.1.2. Dərc olunmaq üçün təsdiq edilmə tarixinin açıqlanmasını. Təşkilat maliyyə hesabatlarının dərc olunması üçün bu hesabatların nə vaxt və kim tərəfindən təsdiq edildiyini açıqlamalıdır. Əgər digər qurumun maliyyə hesabatlarına onların dərc olunmasından sonra düzəliş etmək səlahiyyəti varsa, təşkilat bu faktı açıqlamalıdır;

66.12.1.3. Hesabat tarixinə olan şərtlər haqqında açıqlamanın dəqiqləşdirilməsi. Əgər təşkilat hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının dərc olunması üçün hesabatların təsdiq edilmə tarixindən əvvəl mövcud olan şərtlər haqqında məlumat almışdırsa, təşkilat yeni məlumatlar əsasında həmin şərtlərlə bağlı açıqlamaları dəqiqləşdirməlidir;

66.12.1.4. Maliyyə hesabatlarına düzəliş edilməsini tələb etməyən hesabat tarixindən sonrakı hadisələrin açıqlanmasını. Təşkilat düzəliş edilməsini nəzərdə tutmayan balans hesabatı tarixindən sonrakı hadisələrin hər əhəmiyyətli kateqoriyası üzrə aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:

66.12.1.4.1. hadisənin xarakterini;

66.12.1.4.2. hadisənin maliyyə təsirinin qiymətləndirilməsi haqqında və ya belə bir qiymətləndirmənin mümkünsüzlüyü haqqında bəyanat.

66.13. Maliyyə Alətləri: Məlumatın Açıqlanması və Təqdim edilməsi:

66.13.1. Məlumatın Açıqlanması:

66.13.1.1. Təşkilat tərəfindən tanınan və tanınmayan maliyyə alətləri ilə bağlı risklərin miqyasının qiymətləndirilməsi baxımından aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.13.1.1.1. **Qiymət riski** — valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və bazar riskindən ibarətdir:

66.13.1.1.1.1. Valyuta riski — xarici valyuta məzənnəsində baş verən dəyişikliklər səbəbindən maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi riskidir.

66.13.1.1.1.2. Faiz dərəcəsi riski — bazarda mövcud olan faiz dərəcələrində baş verən dəyişikliklər səbəbindən maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi riskidir.

66.13.1.1.1.3. Bazar riski — fərdi qiymətli kağızlar və ya onların emitentləri üçün xarakterik olan və ya bazarda alınıb və satılan bütün qiymətli kağızlara təsir edən amillər səbəbindən yaranıb-yaranmamasından asılı olmayaraq bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən maliyyə alətinin dəyərinin dəyişilməsi riskidir. Qiymət riski termini zərər və mənfəət ehtimalını ifadə edir.

66.13.1.1.2. **Kredit riski** — maliyyə alətinin bir tərəfin öhdəliyi yerinə yetirə bilməməsi və digər tərəf üçün maliyyə itkiləri yaratması riskidir;

66.13.1.1.3. **Likvidlik riski** — maliyyələşdirmə riski kimi də adlandırılan likvidlik riski təşkilatın maliyyə alətləri ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün vəsait əldə etməsi istiqamətində çətinliklərlə üzləşməsi riskidir;

66.13.1.1.4. **Pul vəsaitinin hərəkəti riski** — monetar maliyyə alətləri ilə bağlı olan gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinin dəyişilməsi riskidir.

66.13.2. Riskin idarə edilməsi siyasətinin açıqlanması:

66.13.2.1. Təşkilat özünün maliyyə riskinin idarə edilməsi məqsədlərini və siyasətini təsvir etməlidir;

66.13.2.2. Təşkilat alətlərin xüsusiyyətlərini, onların tanınıb-tanınmaması və tanındığı təqdirdə tətbiq edilən ölçülmə tələblərini və bu kimi məsələləri nəzərə almaqla məlumatların açıqlanması tələblərinə uyğun olaraq maliyyə alətlərini siniflər üzrə qruplaşdırmalıdır.

66.13.3. Şərtlər, şərait və uçot siyasətləri:

66.13.3.1. Təşkilat həm tanınan, həm də tanınmayan maliyyə aktivlərinin, maliyyə öhdəliklərinin və kapital alətinin hər bir sinfi üçün aşağıdakıları açıqlamalıdır:

66.13.3.1.1. Maliyyə alətlərinin miqyasına və xüsusiyyətinə, o cümlədən pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətinə kəmiyyət, zaman və yəqinlik baxımından təsir edə bilən əhəmiyyətli şərtlərə və şəraitə dair məlumat;

66.13.3.1.2. Qəbul olunan uçot siyasəti, o cümlədən tətbiq edilən tanınma və ölçülmə meyarları.

66.13.3.2. Təşkilat tərəfindən fərdi qaydada və ya sinif şəklində saxlanılan və ya buraxılan maliyyə alətləri potensial əhəmiyyətli risk təhlükəsi yaradan zaman aşağıdakı şərtlər və şəraitlər açıqlanmalıdır:

66.13.3.2.1. Əsas, bəyan edilən nominal və gələcək ödənişlərin əsaslandığı digər oxşar dəyərlər;

66.13.3.2.2. Ödəniş, yekun və icra tarixləri;

66.13.3.2.3. Alətin əsas məbləği üzrə daxil olan və ya ödənilən pul vəsaitlərinin həcmi və tarixi;

66.13.3.2.4. Kreditin əsas məbləği üzrə faiz dərəcəsinin, dividendin və ya dövrü gəlirlərin bəyan edilən nisbəti və ya məbləği;

66.13.3.2.5. Maliyyə aktivini üçün saxlanılan zəmanət və ya maliyyə öhdəliyi üçün saxlanılan girov;

66.13.3.2.6. Dəyişilən alət əvəzində əldə edilən alət üçün (a)-(d) maddələrində göstərilən informasiya.

66.13.3.3. Maliyyə vəziyyətinə dair hesabatda təqdim olunan maliyyə aləti alətin hüquqi formasından fərqləndiyi təqdirdə, təşkilat qeydlərdə alətin xüsusiyyətini izah etməlidir;

66.13.3.4. Maliyyə alətləri baxımından aşağıdakılara açıqlamalar verilməlidir:

66.13.3.4.1. Maliyyə vəziyyətinə dair hesabatda maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin nə vaxt tanınmasına və tanınmanın nə vaxt dayandırılmasına dair tətbiq edilən meyarlar;

66.13.3.4.2. Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin həm ilkin, həm də sonrakı tanınması zamanı tətbiq olunan qiymətləndirmə bazası və metodu; və

66.13.3.4.3. Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri üzrə yaranan gəlir və xərclərin tanınması və ölçülməsi bazası.

66.13.3.5. Təşkilat ədalətli dəyər əsasında köçürülən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərinin təyin edilmiş bazar qiymətləri, müstəqil qiymətləndirmə, diskont edilmiş pul vəsaitlərinin təhlili və ya digər başqa münasib metod əsasında müəyyən edilməsini, eləcə də sözügedən metodların tətbiqi ilə bağlı edilən istənilən əhəmiyyətli ehtimalları açıqlamalıdır;

66.13.3.6. Təşkilat maliyyə hesabatlarında reallaşdırılan və reallaşdırılmayan mənfəət və zərərə, iştirak payına və maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı maddələri açıqlamalıdır;

66.13.3.7. Təşkilat, hətta, maliyyə vəziyyətinə dair hesabatda əks olunan müvafiq maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəz edilmədiyinə baxmayaraq gəlir və xərc maddələrinin xalis əsasda təqdim edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli məlumatları açıqlamalıdır.

66.13.4. Ədalətli dəyər:

66.13.4.1. Təşkilat həm tanınan, həm də tanınmayan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin hər bir sinfi üçün ədalətli dəyər barədə məlumatı açıqlamalıdır. Maliyyə aktivinin və ya maliyyə öhdəliyinin ədalətli dəyərini kifayət qədər etibarlı şəkildə müəyyən etmək mümkün olmadıqda, bu fakt və müvafiq maliyyə alətinin ədalətli dəyəri ilə bağlı əsas xüsusiyyətlərə dair məlumat açıqlanmalıdır.

66.13.5. Ədalətli dəyərdən yüksək məbləğlə köçürülən maliyyə aktivləri:

66.13.5.1. Təşkilat bir və daha çox maliyyə aktivini onun ədalətli dəyərindən yüksək qiymətdə köçürən zaman aşağıdakıları açıqlamalıdır:

66.13.5.1.1. Fərdi aktivlərin və ya bu aktivlərin münasib qruplarının hər hansı birinin balans dəyərini və ədalətli dəyərini;

66.13.5.1.2. Balans dəyərinin azaldılmamasının səbəblərini, o cümlədən rəhbərliyin aktivin balans dəyərinin bərpa olunacağı qənaətinə gəlməsi üçün dəlillərin mahiyyətini.

66.13.6. Digər açıqlamalar:

66.13.6.1. Maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinin maliyyə alətləri ilə bağlı anlayışını artırma ilə əlavə açıqlamaların verilməsi tələb olunur. Əhəmiyyətli olduğu təqdirdə təşkilat aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:

66.13.6.1.1. hesabat dövründə gəlir və xərc kimi tanınmış maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliyin ümumi məbləği.

66.14. Daşınmaz əmlaka investisiyalar. Məlumatın açıqlanması. Ədalətli dəyər və ilkin dəyər modelləri:

66.14.1. Aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.14.1.1. İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlakını maliyyə icarəsi şərtləri ilə əldə edən təşkilat bu icarə haqqında məlumatı;

66.14.1.2. İnvestisiya mülkiyyətini əməliyyat icarəsi şərtləri ilə verən təşkilat bu icarə haqqında məlumatı;

66.14.1.3. tətbiq etdiyi ədalətli dəyər modelini və ya ilkin dəyər modelini;

66.14.1.4. aşağıda göstərilənlər üzrə mənfəət və zərərdə tanınmış məbləğləri:

66.14.1.4.1. investisiya məqsədli daşınmaz əmlakın icarəyə verilməsindən gəliri;

66.14.1.4.2. dövr ərzində icarədən gəlir gətirmiş investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üzrə birbaşa əməliyyat xərclərini (təmir və saxlanılma xərcləri daxil olmaqla);

66.14.1.4.3. dövr ərzində icarə gəliri gətirməmiş investisiya məqsədli daşınmaz əmlak üzrə birbaşa əməliyyat xərclərini (təmir və saxlanılma xərcləri daxil olmaqla).

66.14.1.5. məbləği göstərməklə investisiya məqsədli daşınmaz əmlakın satılmasının mümkünlüyünə və ya xaric olmadan gəlir və daxilolmaların köçürülməsinə məhdudiyyətlərin mövcudluğu;

66.14.1.6. investisiya məqsədli daşınmaz əmlakın alışı, tikilməsi və ya hazırlanması və ya təmir olunması, saxlanması və ya təkmilləşdirilməsi üzrə müqavilə öhdəliklərini.

66.15. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə məlumatın açıqlanması:

66.15.1. Maliyyə hesabatlarında torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir sinfi üzrə aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

66.15.1.1. ümumi balans dəyərinin müəyyən edilməsində istifadə olunan qiymətləndirmə əsasları;

66.15.1.2. tətbiq edilən amortizasiya metodları;

66.15.1.3. tətbiq edilən faydalı istifadə müddətləri və ya amortizasiya dərəcələri;

66.15.1.4. dövrün əvvəlinə və sonuna olan ümumi balans dəyəri və yığılmış amortizasiya;

66.15.1.5. aşağıdakıları əks etdirmək üçün dövrün əvvəlinə və sonuna olan balans dəyərinin yoxlanılması:

66.15.1.5.1. artım fərqləri;

66.15.1.5.2. xaricəlmələr;

66.15.1.5.3. müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə etmələr;

66.15.1.5.4. tanınan qiymətdən düşmə zərərləri;

66.15.1.5.5. hesabat verən təşkilatın xarici fəaliyyətinin təqdimat valyutasına keçməsi daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının əməliyyat valyutasından təqdimat valyutasına yenidən hesablanması nəticəsində yaranan xalis məzənnə fərqləri.

66.15.2. Torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir sinfi üçün maliyyə hesabatlarında əlavə olaraq həmçinin aşağıdakılar açıqlanmalıdır:

66.15.2.1. mülkiyyət hüquqları məhdud olan aktivlərin mövcud olması və onların balans dəyərləri və həmçinin öhdəliklər üzrə təminat şəklində girov qoyulan torpaq, tikili və avadanlıqlara aid aktivlərin balans dəyərləri;

66.15.2.2. torpaq, tikili və avadanlıqların inşası müddəti ərzində onların balans dəyərində tanınan məsrəflərin həcmi;

66.15.2.3. torpaq, tikili və avadanlıqların əldə edilməsi üzrə müqavilə öhdəliklərinin həcmi;

66.15.2.4. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda daxil edilmiş qiymətdən düşmüş, itirilmiş və ya imtina edilmiş torpaq, tikili və avadanlıq obyektləri üzrə üçüncü tərəflərdən əldə olunmuş kompensasiyanın məbləği.

66.15.3. Əgər torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektini yenidən qiymətləndirmə dəyəri ilə təqdim edilərsə, bu zaman aşağıdakılar açıqlanmalıdır:

66.15.3.1. yenidən qiymətləndirmənin keçirilməsi tarixi;

66.15.3.2. müstəqil qiymətkoyma mütəxəssisinin cəlb edilib-edilməməsi;

66.15.3.3. aktivin ədalətli dəyərinin birbaşa olaraq fəal bazarda və ya əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan, yaxşı məlumatlandırılmış və bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında ən son əməliyyatlarda müşahidə oluna bilən bazar qiymətlərinə ya da digər qiymətləndirmə üsullarına istinadən müəyyənləşdirilmə dərəcəsi;

66.15.3.4. dövr ərzində baş vermiş dəyişiklikləri və səhmdarlar və ya digər iştirak payı sahibləri arasında qalıqın bölüşdürülməsi üzrə hər hansı məhdudiyyətləri göstərərək yenidən qiymətləndirmə artımının məbləği;

66.15.3.5. Müvafiq sinfə daxil olan torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir maddələri üzrə bütün yenidən qiymətləndirilən mənfəətin məbləği; və

66.15.3.6. Müvafiq sinfə daxil olan torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir maddələri üzrə bütün yenidən qiymətləndirilən zərərin məbləği.

66.16. Seqment Hesabatları:

66.16.1. Məlumatın açıqlanması:

66.16.1.1. Təşkilat hər bir seqment üçün seqment gəlirini və seqment xərcini açıqlamalıdır. Büdcə ayırmaları və ya oxşar bölüşdürmələrdən, kənar mənbələrdən və digər seqmentlərlə əməliyyatlardan əldə olunan seqment gəliri hər biri ayrı-ayrılıqda təqdim edilməlidir;

66.16.1.2. Təşkilat seqment aktivlərinin ümumi balans dəyərini hər bir seqment üçün açıqlamalıdır;

66.16.1.3. Təşkilat seqment öhdəliklərinin ümumi balans dəyərini hər bir seqment üçün açıqlamalıdır;

66.16.1.4. Seqment nəticəsinin açıqlanması tələb edilmir.

66.16.2. Seqment üzrə əlavə məlumat:

66.16.2.1. Uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə həm xidmət, həm də coğrafi seqmentlər üzrə aşağıdakı minimum məlumatın açıqlanması tələb olunur:

66.16.2.1.1. hər bir təqdim edilmiş xidmət seqmentinə daxil edilmiş mal və xidmətlərin növlərini;

66.16.2.1.2. hər bir coğrafi hesabat seqmentinin tərkibini;

66.16.2.1.3. xidmət və ya coğrafi seqmentlərin qəbul edilmədiyi halda onların xüsusiyyətini.

66.16.2.2. Təşkilat hər bir coğrafi seqment və xidmət seqmenti üzrə aşağıdakı məlumatlarını açıqlamalıdır:

66.16.2.2.1. Seqment xərclərini;

66.16.2.2.2. seqment aktivlərinin ümumi balans dəyərini;

66.16.2.2.3. Bir neçə dövr ərzində istifadə edilməsi nəzərdə tutulan seqment aktivlərinin əldə edilməsi üçün müvafiq dövr üzrə ümumi xərclər (torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər).

66.16.2.3. Seqmentlərarası qiymətdəyişmə, köçürmələrin və onlarda baş verən istənilən dəyişikliyin əsası uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır.

66.17. Pul vəsaitləri yaratmayan aktivlərin qiymətdən düşməsi barədə məlumatın açıqlanması:

66.17.1. Təşkilat aktivlərin hər bir sinfi üzrə aşağıdakıları açıqlamalıdır:

66.17.1.1. dövr ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınmış qiymətdəndüşmə zərərlərinin məbləğini və həmin zərərlərin əks olunduğu maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın müvafiq maddələrini;

66.17.1.2. dövr ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınmış qiymətdəndüşmə zərərlərinin «storno» edilmiş məbləğini və həmin zərərlərin «storno» olunduğu maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın müvafiq maddələrini.

66.17.2. Təşkilat, dövr ərzində tanınmış və ya «storno» edilmiş hər əhəmiyyətli qiymətdəndüşmə zərəri üzrə aşağıdakı informasiyanı açıqlamalıdır:

66.17.2.1. qiymətdəndüşmə zərərinin tanınmasına və yaxud «storno» edilməsinə səbəb olan hadisə və şərtləri;

66.17.2.2. tanınmış və yaxud «storno» edilmiş qiymətdəndüşmə zərərinin məbləğini;

66.18. Ümumi Dövlət Sektoru haqqında Maliyyə Məlumatının Açıqlanması:

66.18.1. Açıqlamalar:

66.18.1.1. Ümumi dövlət sektoru üzrə təqdim edilən açıqlamalar aşağıdakıları əhatə etməlidir:

66.18.1.1.1. Digər sektorlar üzrə investisiyaları ayrıca göstərməklə əsas siniflər üzrə aktivlər;

66.18.1.1.2. Əsas siniflər üzrə öhdəliklər;

66.18.1.1.3. Xalis aktiv/kapital;

66.18.1.1.4. Yenidən qiymətləndirmə üzrə ümumi artımlar və azalmalar, eləcə də, birbaşa olaraq xalis aktivlərdə/kapitalda tanınan digər gəlir və xərc maddələri;

66.18.1.1.5. Əsas siniflər üzrə gəlirlər;

66.18.1.1.6. Əsas siniflər üzrə xərclər;

66.18.1.1.7. Mənfəət və ya zərər;

66.18.1.1.8. Əsas sinif üzrə pul vəsaitləri hərəkətləri.

66.18.2. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları ilə uzlaşdırma:

66.18.2.1. Ümumi dövlət sektorunun açıqlamaları hökumətin birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları ilə uzlaşdırılmalı və bu zaman, müvafiq maliyyə hesabatlarında hər bir ekvivalent maddə üzrə uzlaşdırılan məbləğ ayrıca göstərilməlidir;

66.18.2.2. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarında verilən ümumi dövlət sektoru üzrə açıqlamaların maliyyə hesabatlarının statistik bazası çərçivəsində təqdim edilən ümumi dövlət sektoru üzrə açıqlamalar ilə uzlaşdırılması tələb edilmir.

66.19. Qeyri-birja əməliyyatları üzrə gəlirlərin açıqlanması:

66.19.1. Təşkilat müvafiq uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə aşağıdakıları açıqlamalıdır:

66.19.1.1. Əsas siniflər üzrə ayrıca göstərməklə hesabat dövründə tanınan qeyri-birja əməliyyatları üzrə gəlirlərin məbləğini;

66.19.1.2. Qeyri-birja gəlirləri üzrə tanınan debitor borcların həcmi;

66.19.1.3. Şəraitin təsirinə məruz qalan aktivlər üzrə tanınan öhdəliklərin həcmi;

66.19.1.4. Məhdudiyyətlərin təsirinə məruz qalan tanınan aktivlərin həcmi və müvafiq məhdudiyyətlərin xüsusiyyətlərini;

66.19.1.5. Qeyri-birja əməliyyatları üzrə qabaqcadan alınmanın mövcudluğu və həcmi;

66.19.1.6. Silinən öhdəliklərin həcmi.

66.20. Maliyyə hesabatlarında Büdcə məlumatlarının təqdimatı. Büdcə və faktiki məbləğlərin müqayisəsinin təqdim edilməsi:

66.20.1. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilat təqdim edilən maliyyə hesabatlarında ayrıca büdcə məbləğləri ilə faktiki məbləğlər arasında müqayisəni təqdim etməlidir:

66.20.1.1. Büdcə və faktiki məbləğlərin müqayisəsi aşağıdakı kimi ayrıca təqdim edilməlidir:

66.20.1.1.1. İlk və yekun büdcə məbləğləri;

66.20.1.1.2. Müqayisə əsaslı faktiki məbləğlər;

66.20.1.1.3. Maliyyə hesabatları ilə birgə hazırlanan digər ictimai sənədlərə daxil olmadığı təqdirdə, təşkilatın büdcə ilə faktiki məbləğlər arasında əhəmiyyətli fərqlərin açıqlanması.

66.21. Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlərdə sair açıqlamalar:

66.21.1. **Məsuliyyətli mühafizəyə qəbul edilmiş aktivlər üzrə** dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar tərəfindən aşağıdakı məsuliyyətli mühafizəyə qəbul edilmiş aktivlərə dair:

66.21.1.1. müsadirə edilmiş, sahibsiz qalmış, vərəsəlik hüququ əsasında dövlət mülkiyyətinə keçən əmlakların və dəfinələrin uçotu, qiymətləndirilməsi, saxlanması, istifadəsi və satışı məqsədi ilə;

66.21.1.2. emal edilmək məqsədi ilə;

66.21.1.3. müqavilələr üzrə elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvəqqəti alınmış xüsusi avadanlıqlar;

66.21.1.4. digər məqsədlər üçün qəbul olunmuş və qaytarılmış aktivlər.

66.21.2. Məsuliyyətli mühafizəyə qəbul edilmiş mal-material qiymətlilərin analitik uçotu mal-material dəyərlilərin növləri və saxlanılma yerləri, müqavilə və ya onların alınma qiymətləri üzrə ayrı-ayrılıqda əmlakın (qiymətlilərin) uçot kartı forma №1 Q-də aparılır.

66.21.3. Ciddi hesabat sənədləri üzrə müəyyən olunmuş qaydada təsdiq edilmiş, saxlanılan və hesabat üçün istifadəyə verilən attestatlar, diplomlar, əmək kitabçaları və ciddi hesabat sənədlərinə dair məlumatlar açıqlanmaqla onların analitik uçotu əmlakın (qiymətlilərin) uçot kartı forma №1 Q-də aparılır.

66.21.4. Ümitsiz debitor borcların silinməsi üzrə ödənilməsi mümkün olmayan ümitsiz debitor borcları (5 il müddətinə) açıqlanır. Ümitsiz borcların ödənişi üçün alınmış məbləğlər müvafiq büdcə gəlirlərinə aid edilməklə analitik uçotu əmlakın (qiymətlilərin) uçot kartı forma №1 Q-də aparılır.

*«Dövlət büdcəsindən maliyyələşən
təşkilatlarda Büdcə təşkilatları üçün
Milli Mühəsibat Uçotu*

Standartlarına uyğun olaraq
mühasibat uçotunun təşkili və
aparılmasına dair Təlimat»a
1 nömrəli əlavə
Forma № 1

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 20__ il tarixə

VÖEN										
------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Müəssisə, təşkilat _____

—

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyətin növü _____

Ünvan

Ölçü vahidi: manat

Bölmə/ maddə	Bölmə/Maddələrin adı	Qeydlər	Hesabat dövrü üzrə		Əvvəlki dövr üzrə	
1	2	3	4	5	6	7
	AKTİVLƏR					
1	Qısamüddətli aktivlər					
10	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri					
11	Qısamüddətli debitor borcları					
12	Ehtiyatlar					
13	Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri					
14	Sair qısamüddətli aktivlər					

	Cəmi qısamüddətli aktivlər					
2	Uzunmüddətli aktivlər					
22	Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri					
23	Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlər					
24	Qeyri-maddi aktivlər					
25	Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri					
	Cəmi uzunmüddətli aktivlər					
	CƏMİ AKTİVLƏR					
	ÖHDƏLİKLƏR					
3	Qısamüddətli öhdəliklər					
30	Qısamüddətli kreditör borcları					
31	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər					
32	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər					
33	Sair qısamüddətli öhdəliklər					
	Cəmi qısamüddətli öhdəliklər					
4	Uzunmüddətli öhdəliklər					
40	Uzunmüddətli kreditör borcları					
41	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər					
42	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər					

	Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər					
	Cəmi öhdəliklər					
5	Xalis Aktivlər (Kapital)					
50	Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalı					
52	Geri alınmış kapital (səhmlər)					
53	Kapital ehtiyatları					
54	Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)					
	Cəmi xalis aktivlər (kapital)					
	Cəmi xalis aktivlər (kapital) və öhdəliklər					

Rəhbər

Baş mühasib

«__» _____ 20__ il

«Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda Büdcə təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun təşkili və aparılmasına dair Təlimat»a 2 nömrəli əlavə

Forma № 2

Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat (xərclərin xüsusiyyəti üzrə)

31 dekabr 20__ il tarixə

VÖEN									
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Müəssisə, təşkilat _____

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyətin növü _____

Ünvan _____

Ölçü vahidi: manat

Bölmə/ maddə	Bölmə/Maddələrin adı	Qeydlərə istinad	Hesabat dövrü üzrə		Əvvəlki dövr üzrə	
1	2	3	4	5	6	7
1	Gəlirlər					
	Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlir					
	Birja əməliyyatlarından gəlir					
	Sair əməliyyat gəlirləri					
	Cəmi gəlirlər					
2	Xərclər					
	Əmək haqqı xərcləri və dövlət sosial sığorta ayırmaları					
	Maliyyə yardımları və sair transfer ödənişləri					
	Sərf edilmiş materialların dəyəri					
	Amortizasiya xərcləri					
	Sair əməliyyat xərcləri					

	Maliyyə xərcləri					
	Cəmi Xərclər					
3	Ümumi mənfəət (zərər)					
	Əmlakın əvəzsiz verilməsindən (alınmasından) itkilər (qazanc)					
	Kapital Ehtiyatları					
	Xalis mənfəət (zərər)					

Rəhbər

Baş mühasib

«__» _____ 20__ il

*«Dövlət büdcəsindən maliyyələşən
təşkilatlarda Büdcə təşkilatları üçün
Milli Mühasibat Uçotu
Standartlarına uyğun olaraq
mühasibat uçotunun təşkili və
aparılmasına dair Təlimat»a
3 nömrəli əlavə*

Forma № 3

Xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 20__ il tarixə

VÖEN										
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Müəssisə, təşkilat _____

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyətin növü _____

Ünvan

	Qeydlər	Əsas Təşkilatın Mülkiyyətçilərinə aid edilə bilən	Azlıqların n payı	Cəmi Xalis Aktivlər/Kapi
--	----------------	--	------------------------------	-------------------------------------

	istinad						tal	
		Ödənilmiş İş Səhmdar kapital			Bölüşdürülməmiş mənfəət/ (ödənilməmiş zərər)	Cəmi		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə balans								
Uçot siyasətində dəyişikliklər								
Əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə düzəliş edilmiş balans								
Əvvəlki hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər								
Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər								
Əmlakın əvəzsiz verilməsindən (alınmasından) qazanc (itkilər)								
İnvestisiyaların yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər								
Xarici ölkələrdə aparılan fəaliyyətlərindən yaranan məzənnə fərqi								

Xalis Aktivlərdə (kapitalda) tanınan gəlir							
Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)							
Dövrə aid cəmi tanınan gəlirlər və xərclər							
Əvvəlki hesabat dövrünün sonuna balans							
Hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər							
Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər							
Əmlakın əvəzsiz verilməsindən (alınmasından) qazanc (itkilər)							
İnvestisiyaların yenidən qiymətləndirilməsindən qazanc və itkilər							
Xarici ölkələrdə aparılan fəaliyyətlərindən yaranan məzənnə fərqi							
Xalis aktivlərdə (kapitalda) tanınan gəlir							

Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət (zərər)							
Dövrə aid cəmi tanınan gəlirlər və xərclər							
Hesabat dövrünün sonuna balans							

Rəhbər

Baş mühasib

«__» _____ 20__ il

«Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda Bütçə təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun təşkili və aparılmasına dair Təlimat»a 4 nömrəli əlavə

Forma № 4

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (birbaşa metod)

31 dekabr 20__ il tarixə

VÖEN										
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Müəssisə, təşkilat _____

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyətin növü _____

Ünvan

Ölçü vahidi: manat

	Qeydlər	Hesabat dövrü üzrə	Əvvəlki dövr üzrə
1	2	3	4
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Pul daxilolmaları:			
Vergilər, rüsumlar və cərimələr nəticəsində yaranan pul vəsaiti daxilolmaları			
Mal və xidmətlərin qiymətləri üzrə yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
Qrantlar və ya transfertlər və büdcə təşkilatı tərəfindən həyata keçirilən digər vəsaitlər və büdcə ayırmaları nəticəsində yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
Royalti, haqlar, komissiyon yığımları və digər gəlirlərdən yaranan pul vəsaitlərinin daxil olması			
CƏMI DAXİLOLMALAR			
Pul xaricolmaları:			
Fəaliyyətin maliyyələşdirilməsi üçün büdcə təşkilatının digər təsərrüfat subyektlərinə pul vəsaitlərinin ödənilməsi (kreditlər istisna olmaqla)			
Mallara və xidmətlərə görə təchizatçılara pul vəsaitlərinin ödənişləri			
İşçilərə və onların adından pul vəsaitlərinin ödənişləri			
Sığorta şirkətinin sığorta mükafatları və ya iddialar, annuitetlər və digər müavinət siyasətləri üzrə pul vəsaitlərinin ödənişləri			
Əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar olan müvafiq vergilərin, tədiyələrin ödənilməsi ilə bağlı pul vəsaitlərinin ödənişləri			

Məhkəmə prosesləri ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin ödənişləri			
Büdcəyə qaytarılan vəsait			
CƏMİ XARİCOLMALAR			
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Pul daxilolmaları:			
Torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi və digər uzunmüddətli aktivlərin satılmasından əldə olunan pul vəsaitləri			
Digər tərəflərə təqdim edilmiş avansların və kreditlərin qaytarılmasından pul vəsaitlərinin daxilolmaları (maliyyə institutlarının avans və kreditləri istisna olmaqla)			
İnvestisiyaların satılmasından gəlirlər			
CƏMİ DAXİLOLMALAR			
Pul xaricolmaları:			
Torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi və digər uzunmüddətli aktivlərin əldə edilməsi məqsədilə pul vəsaitlərinin ödənişləri. Bu ödənişlər təsərrüfat subyekti tərəfindən öz gücünə inşa edilmiş tikili və avadanlıqlar, habelə, layihələr üzrə kapitallaşdırılan xərclərə aid ödənişləri daxil edir.			
Digər tərəflərə təqdim edilən avanslar və borc vəsaitləri (dövlət maliyyə qurumlarına təqdim edilən avanslar və borc vəsaitləri istisna olmaqla)			
Xarici valyutada qiymətli kağızların alınması			
CƏMİ XARİCOLMALAR			

İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Pul daxilolmaları			
İstiqrazların, borc sənədlərinin, veksellərin, istiqraz vərəqələrinin, girov (ipoteka) kağızlarının və digər qısamüddətli və uzunmüddətli istiqrazların buraxılmasından pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
Alınmış faizlər şəklində pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
CƏMİ DAXİLOLMALAR			
Pul xaricolmaları			
Hökumətə və ya onun adından müvafiq səlahiyyətləri həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanına verilən dividendlər, bölüşdürmələr			
Maliyyə icarəsi üzrə yerinə yetirilməmiş öhdəliyin qalıq məbləğinin azaldılması üçün icarəyə götürən tərəfindən pul vəsaitlərinin ödənişləri			
Borc şəklində alınmış məbləğlərin geri qaytarılmasına görə pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
CƏMİ XARİCOLMALAR			
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis artması (azalması)			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin əvvəlinə olan qalıq			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə ilin sonuna olan qalıq			

Rəhbər

Baş mühasib

«__» _____ 20__ il

*«Dövlət büdcəsindən maliyyələşən
təşkilatlarda Büdcə təşkilatları üçün
Milli Mühasibat Uçotu
Standartlarına uyğun olaraq
mühasibat uçotunun təşkili və
aparılmasına dair Təlimat»a
5 nömrəli əlavə*

**Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda Büdcə
təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına
uyğun olaraq mühasibat uçotunun aparılması üzrə
mühasibat yazılışları**

Sıra №-si	Əməliyyatın məzmunu	Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına əsasən	
		Subhesabların	
		Debeti	Kredit
1. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin uçotu			
1.	Pul vəsaitləri kassaya daxil olduqda:		
1.1.	Əmək haqqının və digər ödənişlərin aparılması üzrə;	101	103, 104 №-li hesabların müvafiq subhesabları
1.2	Göstərilmiş xidmətlərə (görülmüş işlərə, təqdim olunmuş mallara) görə debitor borclarının ödənilməsi üzrə;	101	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları
1.3.	İşçi heyəti üzrə qısamüddətli debitor borclarının işçi tərəfindən təşkilata ödənilməsi üzrə;	101	111-8
1.4	Digər qısamüddətli debitor borclarının ödənilməsi üzrə;	101	111 -10

1.5	İstifadə olunmamış təhtəlhəsab məbləğlər üzrə.	101	144
2. Kassa hesabından pul vəsaitləri verildikdə:			
2.1	Əmək haqqının deponentləşdirilməsi və digər əməliyyatlar nəticəsində kassada yığılmış məbləğlər üzrə;	103, 104 №-li hesabların müvafiq subhesabları	101
2.2.	Təşkilat tərəfindən işçilərə ssudanın verilməsi üzrə;	111-8	101
2.3.	Təhtəlhəsab məbləğlər üzrə;	144 №-li hesabın müvafiq subhesabları	101
2.4.	Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	301	101
2.5.	Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	302	101
2.6.	İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	304	101
2.7.	Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	305	101
2.8.	Faizlər üzrə qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	306	101
2.9.	Əmək haqlarının ödənişinə görə işçi heyətinə olan borclar üzrə;	307 №-li hesabın müvafiq subhesabları	101
2.10.	Vergi və sair məcburi ödənişlərə görə öhdəliklər üzrə;	308 №-li hesabın müvafiq subhesabları	101
2.11.	Digər qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	309	101
2.12.	İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər üzrə;	321	101
2.13	Qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri üzrə;	323	101

2.14.	Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər üzrə;	324	101
2.15.	Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri üzrə;	331	101
2.16.	Alınmış qısamüddətli avanslar üzrə;	333	101
2.17.	Digər qısamüddətli öhdəliklər üzrə;	335	101
2.18.	Təşkilatın fond hesablarında olan məbləğlərin istifadə edilməsi üzrə;	533, 535, 541	101
3. Pul vəsaitləri hesablara daxil olduqda:			
3.1	Göstərilmiş xidmətlərə (görülmüş işlərə, təqdim olunmuş mallara) görə debitor borcların ödənilməsi üzrə;	103, 104 №-li hesabların müvafiq subhesabları	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları
3.2.	İşçi heyəti üzrə qısamüddətli debitor borclarının işçi tərəfindən təşkilata ödənilməsi üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	111 -8
3.3.	Dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərinin ödənilməsi üçün baş təxsisat sərəncamçılarından alınmış vəsaitlər üzrə;	103-1, 103-9	111-10
3.4.	Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin ödənilməsi üçün baş təxsisat sərəncamçılarından alınmış vəsaitlər üzrə;	103-2. 103-10	111-10
3.5.	Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələrə görə başqa (sair) büdcələrdən alınmış vəsaitlər üzrə;	103-3	111-2
3.6.	Digər təşkilatlardan köçürmələrə görə başqa (sair) büdcələrdən alınmış vəsaitlər üzrə;	103-3	111-2
3.7.	Başqa (sair) büdcələrdən alınmış vəsaitlər üzrə;	103-3	111-2
3.8.	Təşkilatın göstərdiyi pullu xidmətlərə görə tapşırıqlar üzrə məbləğlərin hesaba daxil	103-4	111-2

	edilməsi üzrə;		
3.9.	Malların satışına görə xüsusi vəsaitlər hesabına daxil olmuş məbləğlər üzrə;	103-5	111-1
3.10.	Tikinti işlərinin aparılmasına görə xüsusi vəsaitlər hesabına daxil olmuş məbləğlər üzrə;	103-5	111-3
3.11.	Əməliyyat icarəsinə görə xüsusi vəsaitlər hesabına daxil olmuş məbləğlər üzrə;	103-5	111-6
3.12.	Təşkilatın adi birja fəaliyyətinə aid olunan sair işlərin görülməsinə görə xüsusi vəsaitlər hesabına daxil olmuş məbləğlər üzrə;	103-5	111-10
3.13.	Təşkilatın digər xidmətlərin göstərilməsinə görə xüsusi vəsaitlər hesabına daxil olmuş məbləğlər üzrə;	103-5	111-2
3.14.	Təşkilatın hesabına digər təşkilatlar tərəfindən ödənilmiş vergilər, rüsumlar və cərimələr üzrə;	103-6	111-7
3.15.	Təşkilatın adi qeyri-birja fəaliyyətinə aid olunmaqla sair gəlirlər kimi uçota alınan büdcədənkanar fondlar hesabına məbləğlərin ödənilməsi üzrə;	103-7	111-10
3.16.	Təşkilatın hesabına valyutaların daxil olması üzrə;	103-8	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları
3.17.	Təşkilat tərəfindən valyutaların alınması üzrə;	103-8	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
3.20.	Qısamüddətli bank kreditlərinin alınması üzrə (yaranmış öhdəliklərin ödənilməsi üçün verilmiş bank overdraftı) üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	311, 311-1
3.21.	İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditlərinin alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	312
3.22.	Qısamüddətli borclarının alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq	314

		subhesabları	
3.23.	Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	317
3.24.	Alınmış qısamüddətli avanslar üzrə	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	333
3.25.	Uzunmüddətli bank kreditlərinin alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	411
3.26.	İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditlərinin alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	412
3.27.	Uzunmüddətli borclarının alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	414
3.28.	Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin alınması üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	418
3.29.	Valyuta hesabındakı qalığa əsasən yaranmış müsbət məzənnə fərqi üzrə;	103-8	631-8
3.30.	Qısamüddətli və uzunmüddətli kreditor borclarına və öhdəliklərinə görə artıq ödənilmiş məbləğin geri qaytarılması üzrə.	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	Müvafiq hesabların subhesabları
4. Təşkilatın hesablarından pul vəsaitləri verildikdə:			
4.1.	Baş təxsisatçılar tərəfindən dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş və ya yerli xərclərdən maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə;	111-10	103-1, 103-9
4.2.	Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə;	334	111-10
4.3.	Baş kredit sərəncamçısından tabeliyində olan büdcə təşkilatına maliyyələşmənin açılması üzrə;	111-10	103-1, 103-9

4.4.	Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə;	334	111-10
4.5.	Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin ödənilməsi üçün pul vəsaitlərinin baş təxsisatçılar tərəfindən geri çağırılması üzrə;	111-10	103-2, 103-10
4.6.	Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə;	334	111-10
4.7.	Digər büdcələrdən alınmış məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-2	103-3
4.8.	Eyni zamanda, maliyyələşmələrin geri çağırılması üzrə;	622	111-2
4.9.	Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələrin geri qaytarılması üzrə;	111-2	103-3
4.10.	Eyni zamanda, kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələrin geri çağırılması üzrə;	623	111-2
4.11.	Digər təşkilatlardan köçürmələrin geri qaytarılması üzrə;	111-2	103-3
4.12.	Eyni zamanda, digər təşkilatlardan köçürmələrin geri çağırılması üzrə;	624	111-2
4.13.	Təşkilatın göstərdiyi sair qeyri-birja xidmətlərinə əsasən məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-10	103-3
4.14.	Eyni zamanda, sair qeyri-birja xidmətlərinə görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	625	111-10
4.15.	Təşkilatın göstərdiyi pullu xidmətlərə əsasən tapşırıqlara görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-2	103-4
4.16.	Eyni zamanda, göstərilmiş pullu xidmətlərə əsasən tapşırıqlara görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	611-2	111-2
4.17.	Malların satışına görə xüsusi vəsaitlər	111-1	103-5

	hesabından məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;		
4.18.	Eyni zamanda, malların satışına görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	611-1	111-1
4.19.	Tikinti işlərinin aparılmasına görə xüsusi vəsaitlər hesabından məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-3	103-5
4.20.	Eyni zamanda, tikinti işlərinin aparılmasına görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	611-3	111-3
4.21.	Əməliyyat icarəsinə görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-6	103-5
4.22.	Eyni zamanda, əməliyyat icarəsinə görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	611-5	111-6
4.23.	Təşkilatın adi birja fəaliyyətinə aid olunan sair işlərin görülməsinə görə xüsusi vəsaitlər hesabından məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-10	103-5
4.24.	Eyni zamanda, təşkilatın adi birja fəaliyyətinə aid olan sair işlərin görülməsinə görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	611-6	111-10
4.25.	Digər xidmətlərin göstərilməsinə görə xüsusi vəsaitlər hesabından məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	111-2	103-5
4.26.	Eyni zamanda, digər xidmətlərin göstərilməsinə görə məbləğlərin geri qaytarılması üzrə;	611-2	111-2
4.27.	Ödənilmiş vergilərin, rüsumların və cərimələrin geri qaytarılması üzrə;	111-7	103-6
4.28.	Eyni zamanda, ödənilmiş cərimələrin geri qaytarılması üzrə;	631-4	111-7
4.29.	Büdcədən kənar fondların istifadə edilməmiş məbləğlərinin geri qaytarılması üzrə;	111-10	103-7
4.30.	Eyni zamanda, büdcədən kənar fondlar üzrə məbləğlərin geri qaytarılmasına görə;	334	111-10

4.31.	Təşkilat tərəfindən işçilərə ssudanın verilməsi üzrə;	111-8	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.32.	Təhtəlihesab məbləğlər üzrə;	144	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.33.	Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	301	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.34.	Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	302	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.36.	İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	304	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.37.	Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	305	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.38.	Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	306	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.39.	Əmək haqlarının ödənişinə görə işçi heyətinə olan borclar üzrə;	307 №-li hesabın müvafiq subhesabları	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.40.	Vergi və sair məcburi ödənişlərə görə öhdəliklər üzrə;	308 №-li hesabın müvafiq subhesabları	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.41.	Təşkilat tərəfindən vergilərin, rüsumların və cərimələrin ödənilməsi üzrə;	308 №-li hesabın müvafiq subhesabları	103-6
4.42.	Digər qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	309	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.43.	Qısamüddətli bank kreditlərinin (Bank overdraftının) qaytarılması üzrə;	311, 311-1	103 №-li hesabın müvafiq

			subhesabları
4.44.	İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditlərinin qaytarılması üzrə;	312	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.45.	Qısamüddətli borcların qaytarılması üzrə;	314	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.46.	Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	317	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.46.	İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	321	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.46.	Qısamüddətli zəmanət öhdəliklərinin ödənilməsi üzrə;	323	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.47.	Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	324	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.48.	Qısamüddətli pensiya öhdəliklərinin ödənilməsi üzrə;	331	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.49.	Alınmış avansların qaytarılması üzrə;	333	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.50.	Digər qısamüddətli öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	335	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.51.	Malsatan və podratçılara uzunmüddətli kreditör borclarının ödənilməsi üzrə;	401	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.52.	Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli kreditör borclarının ödənilməsi üzrə;	402	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları

4.53.	Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditör borclarının ödənilməsinə görə;	403	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.54.	Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditör borclarının ödənilməsinə görə;	404	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.55.	Digər uzunmüddətli kreditör borclarının ödənilməsi üzrə;	405	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.56.	Uzunmüddətli bank kreditlərinin ödənilməsi üzrə;	411	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.57.	İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditlərinin ödənilməsi üzrə;	412	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.58.	Uzunmüddətli borcların ödənilməsi üzrə;	414	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.59.	İcarə üzrə uzunmüddətli öhdəliklərin ödənilməsinə görə;	416	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.60.	Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	418	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.61.	Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri üzrə;	422	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.62.	Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər üzrə;	424	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.63.	Təşkilatın fond hesablarında olan məbləğlərin istifadə edilməsi üzrə;	533, 535, 541	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.64.	Təşkilatın fond hesablarında istifadə edilməmiş qalıqları üzrə;	533, 535, 541	103 №-li hesabın müvafiq

			subhesabları
4.65.	Valyuta hesabındaki qalığa əsasən yaranmış mənfi məzənnə fərqi üzrə;	631-8	103-8
4.66.	Qısamüddətli və uzunmüddətli debitor borclarına görə artıq ödənilmiş məbləğin geri qaytarılması üzrə;	111 №-li hesabların müvafiq subhesabları	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
4.67.	Eyni zamanda, qısamüddətli və uzunmüddətli debitor borclarına görə artıq ödənilmiş məbləğin geri qaytarılması üzrə.	611, 621, 622, 623, 624, 625, 631, 633 №-li hesabların müvafiq subhesabları	111 №-li hesabların müvafiq subhesabları
5. Tələblərə əsasən verilən digər hesablara pul vəsaitləri daxil olduqda:			
5.1.	Satılmış material qiymətlilərinə, görülmüş işlərə və göstərilmiş xidmətlərə görə malsatanlarla müqavilələr üzrə;	104	111 №-li hesabların müvafiq subhesabları
5.2	Müvəqqəti olaraq büdcə təşkilatlarının sərəncamına daxil olan və müəyyən şərtlərə əsasən qaytarılması depozit məbləğlər üzrə;	104	111-10
5.3.	Müəyyən olunmuş proqnozdan artıq kadr hazırlığı və ixtisasartırma məqsədi ilə texniki-peşə tədris müəssisələrinə daxil olan məbləğlər üzrə	104	111-10
5.4	Xüsusi geyim formaları üçün hesablaşmalara görə daxil olmuş məbləğlər üzrə;	104	111-10
5.5	Qısamüddətli kreditor borclarına və öhdəliklərinə görə artıq ödənilmiş məbləğin geri qaytarılması üzrə.	104	Müvafiq hesabların subhesabları
6. Tələblərə əsasən verilən digər hesablardan pul vəsaitləri verildikdə:			
6.1	Təşkilatın bağlanmış müqavilələrə əsasən alınmış məbləğlərinin qaytarılması üzrə;	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları	104
6.2	Eyni zamanda, təşkilatın bağlanmış	611, 631 №-li	111 №-li hesabın

	müqavilələrə əsasən alınmış məbləğlərinin qaytarılması üzrə;	hesabın müvafiq subhesabları	müvafiq subhesabları
6.3.	Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	301	104
6.4.	Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	302	104
6.5.	İcarə ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	304	104
6.6.	Tikinti müqavilələri ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	305	104
6.7.	Faizlər ilə bağlı qısamüddətli kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	306	104
6.8.	Əmək haqlarının ödənişinə görə işçi heyətinə olan borclar üzrə;	307 №-li hesabın müvafiq subhesabları	104
6.9.	Vergi və sair məcburi ödənişlərə görə öhdəliklər üzrə;	308 №-li hesabın müvafiq subhesabları	104
6.10.	Digər qısamüddətli kreditor borclarının və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	309	104
6.11.	Qısamüddətli bank kreditlərinin (bank overdraftının) qaytarılması üzrə;	311, 311-1	104
6.12.	İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditlərinin qaytarılması üzrə;	312	104
6.13.	Qısamüddətli borcların qaytarılması üzrə;	314	104
6.14.	Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	317	104
6.15.	İşdən azadolma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	321	104
6.16.	Qısamüddətli zəmanət öhdəliklərinin	323	104

	ödənilməsi üzrə;		
6.17.	Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	324	104
6.18.	Qısamüddətli pensiya öhdəliklərinin ödənilməsi üzrə;	331	104
6.19.	Alınmış avansların qaytarılması üzrə;	333	104
6.20.	Digər qısamüddətli öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	335	104
6.21.	Təşkilatın fond hesablarında olan məbləğlərin istifadə edilməsi üzrə;	533, 535, 541	104
6.22.	Təşkilatın fond hesablarında istifadə edilməmiş qalıqları üzrə;	533, 535, 541	104
6.23.	Qısamüddətli debitor borclarına və avanslara görə artıq ödənilmiş məbləğin geri qaytarılması üzrə.	Müvafiq hesabların subhesabları	104
7. Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin əldə edilməsi zamanı:			
7.1	Tələb olunan akkreditiv məbləğlər üzrə;	105-1, 105-2	103, 104 №-li hesabların müvafiq subhesabları
7.2.	Malsatan və podratçılardan müxtəlif pul sənədləri əldə edildikdə	105-3	301, 309
7.3.	Maliyyə qoyuluşlarının əldə olunması üzrə;	105-4	301,309
7.4.	Maliyyə qoyuluşlarının alış və nominal dəyərləri arasında yaranmış müsbət fərq üzrə.	105-4	633-3
8. Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin silinməsi zamanı:			
8.1.	İstifadə edilməmiş akkreditiv məbləğlərin qaytarılması üzrə	103, 104 №-li hesabların müvafiq subhesabları	105-1, 105-2
8.2.	Malsatan və podratçılara istifadə edilmiş	301	105-1, 105-2

	akkreditiv məbləğlər üzrə;		
8.3.	Törəmə (asılı) müəssisələrə istifadə edilmiş akkreditiv məbləğlər üzrə;	302	105-1, 105-2
8.4.	İcarə ilə bağlı istifadə edilmiş akkreditiv məbləğlər üzrə;	304	105-1, 105-2
8.5.	Tikinti müqavilələri ilə bağlı istifadə edilmiş akkreditiv məbləğlər üzrə;	305	105-1, 105-2
8.6.	Digər kreditorlara istifadə edilmiş akkreditiv məbləğlər üzrə;	309	105-1, 105-2
8.7.	Müxtəlif pul sənədlərinin birja fəaliyyəti ilə bağlı tanınmış gəlirlərdən xərcə silinməsi üzrə;	701, 702, 703	105-3
8.8.	Müxtəlif pul sənədlərinin qeyri-birja fəaliyyəti ilə bağlı tanınmış gəlirlərdən xərcə silinməsi üzrə;	731, 732, 733	105-3
8.9.	Müxtəlif pul sənədlərinin sair mənbələr hesabına birja tanınmış gəlirlərdən xərcə silinməsi üzrə;	741, 742, 743	105-3
8.10.	Maliyyə qoyuluşlarının satışı nəticəsində onların dəyərinin xərcə silinməsi üzrə;	703	105-4
8.11.	Maliyyə qoyuluşlarının alış və nominal dəyərləri arasında yaranmış mənfi fərq üzrə.	633-3	105-4
9. Qısamüddətli debitor borclarının uçotu:			
9.1.	Malların satışı üzrə;	111-1	611-1
9.2.	Digər büdcələrdən alınmış vəsaitlərə görə xidmətlərin göstərilməsi üzrə;	111-2	622
9.3.	Kapital ayırmaları kimi qeyd olunmamış köçürmələrə xidmətlərin göstərilməsi üzrə;	111-2	623
9.4.	Digər təşkilatlardan köçürmələrə görə xidmətlərin göstərilməsi üzrə;	111-2	624
9.5.	Sair qeyri-birja xidmətlərinə görə	110-10	625

	xidmətlərin göstərilməsi üzrə;		
9.6.	Tapşırıqlar üzrə məbləğ əsasında xidmətlərin göstərilməsinə görə;	111-2	611-2
9.7.	Xüsusi vəsaitlərə aid edilən digər xidmətlərin göstərilməsi üzrə;	111-2	611-2
9.8.	Tikinti müqaviləsi üzrə;	111-3	611-3
9.9.	Əməliyyat icarəsi üzrə;	111-6	611-5
9.10.	Təşkilatın adi birja fəaliyyətinə aid olunan sair işlərin görülməsi üzrə;	111-10	611-6
9.11.	Təşkilatın adi birja və qeyri-birja fəaliyyətinə aid olunmayan digər əməliyyat gəlirləri üzrə;	111-7	631 №-li hesabın müvafiq subhesabları
9.12.	Təşkilat tərəfindən dəbbə pullarının (cərimə, penya) təqdim olunması üzrə;	111-7	631-4
9.13.	İşçi heyəti üzrə;	111-8	309
9.14.	Tabeçilikdə olan büdcə təşkilatı tərəfindən baş təxsisat sərəncamçılarına (baş kredit sərəncamçılarına) maliyyələşmə üçün sifarişin verilməsinə görə;	111-10	334
9.15.	Kapital qoyuluşu üzrə dövlət büdcəsindən mərkəzləşdirilmiş (yerli) xərclərin maliyyələşməsi üçün sifarişin verilməsinə görə;	111-10	334
9.16.	Büdcədən kənar fondlardan vəsaitlərin alınması üçün sifarişin verilməsi üzrə;	111-10	334
9.17.	Təşkilatın xarici valyutada həyata keçirilən əməliyyatları üzrə hesablanmış gəlirlərə görə;	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları	611, 631 №-li hesabın müvafiq subhesabları
9.18.	Tələblər üzrə xidmətlərin göstərilməsinə görə;	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları	611 №-li hesabın müvafiq subhesabları
9.19.	Digər əməliyyat gəlirləri üzrə;	111 №-li hesabın	631 №-li hesabın

		müvafiq subhesabları	müvafiq subhesabları
9.20.	Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranmış qazanclar üzrə;	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları	632
9.21.	Maliyyə gəlirləri üzrə;	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları	633 №-li hesabın müvafiq subhesabları
10. Ehtiyatların uçotu:			
10.1.	Material ehtiyatlarının alınması üzrə;	121 №-li hesabın müvafiq subhesabları	301, 302, 309
10.2.	Material ehtiyatlarının təsərrüfat üsulu ilə əldə edilməsi üzrə;	121 №-li hesabın müvafiq subhesabları	122
10.3.	Alınmış malların məsrəflərə silinməsi üzrə;	122-1	121 №-li hesabın müvafiq subhesabları
10.4.	Alınmış xammalın məsrəflərə silinməsi üzrə;	122-2	121 №-li hesabın müvafiq subhesabları
10.5.	Alınmış materialların məsrəflərə silinməsi üzrə;	122-3	121 №-li hesabın müvafiq subhesabları
10.6.	İşçi heyətinə əməyin ödənişi üzrə və ona bərabər tutulan məbləğlərin hesablanması üzrə;	122-4	307, 308-2
10.7.	Hesabat ilinin sonunda hesablanmış amortizasiya məbləğləri üzrə;	122-5	232, 235, 237, 242
10.8.	Xidmətlərin (işlərin, məhsulların) ödənilməsi üzrə;	122-9	301, 302, 304, 305, 308-3, 309

10.9.	Xidmətlərin (işlərin, məhsulların) göstərilməsi (görülməsi, hazırlanması) ilə bağlı məsrəflərin xərc kimi tanınması üzrə;	703, 733, 743 №-li hesabın müvafiq subhesabları	122
10.10.	Məhsulların istehsalı ilə əlaqədar məsrəflərin hazır məhsul kimi tanınması üzrə;	124	122
10.11.	Təsərrüfat üsulu ilə tikinti müqavilələrinə əsasən görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlərlə bağlı məsrəflərin tanınması üzrə;	123	121-1, 121-2, 121-3, 126, 301, 302, 304, 305, 307, 308-2, 308-3, 309
10.12.	Podrat üsulu ilə tikinti müqavilələrinə əsasən görülmüş iş və göstərilmiş xidmətlərlə bağlı məsrəflərin tanınması üzrə;	123	305
10.13.	İstehsal olunmuş hazır məhsullara görə məsrəflərin tanınması üzrə;	124	123
10.14.	Satılmış hazır məhsullara görə xərcin tanınması üzrə	701, 731. 741	124
10.15.	Uzunmüddətli aktivlər və ehtiyatların satış üçün nəzərdə tutulması üzrə;	125	Uzunmüddətli və qısamüddətli aktivlər üzrə hesabların müvafiq subhesabları
10.16.	Uzunmüddətli və qısamüddətli aktivlərin satılması üzrə;	631-1	125
10.17.	Satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli və qısamüddətli aktivlərin təşkilatın fəaliyyətinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə geri qaytarılması üzrə;	Uzunmüddətli və qısamüddətli aktivlər üzrə hesabların müvafiq subhesabları	125
10.18.	Digər ehtiyatların alınması üzrə;	126	301, 302, 309
10.19.	Digər ehtiyatların məsrəflərə silinməsi üzrə;	122-3	126
10.20.	Ehtiyatların dəyərinin azaldılmasına görə	127	121, 124, 125, 126

	düzəlişlərin müəyyən edilməsi üzrə;		
10.21.	Ehtiyatların dəyərinin azaldılmasına görə düzəlişlərin xərcə silinməsi üzrə;	701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742. 743	127
11. Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu			
11.1.	Verilmiş qısamüddətli borclar üzrə;	133	101, 103, 104, 105
11.2.	Verilmiş qısamüddətli borcların qaytarılması üzrə	101, 103, 104, 105	133
11.3.	Digər qısamüddətli investisiyaların verilməsi üzrə;	134	101, 103, 104, 105,
11.4.	Verilmiş digər qısamüddətli investisiyaların qaytarılması üzrə	101, 103, 104, 105,	134
11.5.	Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin verilməsi üzrə;	135	133, 134
11.6.	Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin hesabat dövrünün xərclərinə aid edilməsi üzrə;	701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742. 743	135
12. Sair qısamüddətli aktivlərin uçotu			
12.1.	Sifarişçi tərəfindən verilmiş qısamüddətli avanslar üzrə;	143	101, 103, 104
12.2.	Verilmiş qısamüddətli avanslar üzrə xidmətlərin (işlərin, məhsulların) tam və ya qismən qəbul edilməsi üzrə;	301, 302. 304. 305, 307, 308, 309	143
12.3.	İlin sonunda sifarişçi tərəfindən həyata keçirilən artıq ödəmələr üzrə;	143	301, 302. 304. 305, 307, 308, 309
12.4.	Təhtəlhəsab şəxslərə hesablanmış təhtəlhəsab məbləğlər üzrə;	144	101, 103

12.5.	Təhtəlhəsab şəxslərdən təhtəlhəsab məbləğlərə görə hesabatın təqdim olunması üzrə;	121, 122. 126. 231. 234. 241, 251	144
12.6.	Digər qısamüddətli aktivlərin alınması üzrə;	145	301. 302, 309
12.7.	Digər qısamüddətli aktivlərin silinməsi üzrə;	122-9	145
13. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu			
13.1.	Verilmiş uzunmüddətli borclar üzrə;	222	103, 104, 105
13.2.	Verilmiş digər uzunmüddətli investisiyalar üzrə;	223	103, 104, 105
13.3.	Verilmiş uzunmüddətli borclara, verilmiş digər uzunmüddətli investisiyalara görə düzəlişlərin müəyyən edilməsi üzrə;	224	222, 223
13.4.	Verilmiş uzunmüddətli borclara, verilmiş digər uzunmüddətli investisiyalara görə düzəlişlərin hesabat dövrünün xərclərinə aid edilməsi üzrə;	701, 702, 703, 731, 732, 733, 741, 742, 743	224
13.5.	Verilmiş uzunmüddətli borcların, verilmiş digər uzunmüddətli investisiyaların qaytarılması üzrə;	103, 104, 105	222, 223
14. Torpaq, tikili və avadanlıq və digər uzunmüddətli aktivlərin uçotu			
14.1.	Torpaq, tikili və avadanlıqların kapital qoyuluşu nəticəsində əldə edilməsi üzrə;	231	233
14.2.	Torpaq, tikili və avadanlıqların malsatan və sair kreditordardan əldə edilməsi üzrə;	231	301, 309
14.3.	Torpaq, tikili və avadanlıqların əvəzsiz olaraq əldə edilməsi üzrə;	231	631-3
14.4.	Satış məqsədi ilə saxlanılan torpaq, tikili avadanlıqların «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər» hesabına keçirilməsi üzrə;	125	231
14.5.	Eyni zamanda, satış məqsədi ilə saxlanılan torpaq, tikili və avadanlıqların istifadə	232	125

	müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləği qədər azaldılması üzrə;		
14.6.	Satılmış torpaq, tikili və avadanlıqların dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
14.7.	Əvəzsiz verilmiş torpaq, tikili və avadanlıqların xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
14.8.	Tam aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş torpaq, tikili və avadanlıqların silinməsi üzrə;	232	231
14.9.	Aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş torpaq, tikili və avadanlıqların dəyərinin xərcə silinməsi üzrə;	741, 742, 743	231
14.10.	Eyni zamanda, aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş torpaq, tikili və avadanlıqların istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləğinin silinməsi üzrə;	232	741, 742, 743
14.11.	Aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş torpaq, tikili və avadanlıqların silinməsi nəticəsində kapital ehtiyatlarının azaldılması üzrə;	535	801
14.12.	Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) əldə olunmuş tikili və avadanlıqlara görə amortizasiya məbləğlərinin hesablanması üzrə;	122-5	232
14.13.	Podrat üsulu ilə torpaq, tikili və avadanlıqların əldə edilməsi üzrə;	233	301, 305, 309
14.14.	Təsərrüfat üsulu ilə torpaq, tikili və avadanlıqların əldə edilməsi üzrə;	233	121, 126, 301, 305, 307, 308, 309, 335
14.15.	Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə hazırlanmış torpaq, tikili və avadanlıqların sifarişçi tərəfindən uçotda (balansda) əks etdirilməsi üzrə;	231	233
14.16.	Bioloji aktivlərin kapital qoyuluşu	234	234-3

	nəticəsində əldə edilməsi üzrə;		
14.17.	Bioloji aktivlərin malsatan və sair kreditorlardan əldə edilməsi üzrə;	234	301, 309
14.18.	Bioloji aktivlərin əvəzsiz olaraq əldə edilməsi üzrə;	234	631-3
14.19.	Satış məqsədi ilə saxlanılan bioloji aktivlərin «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər» hesabına keçirilməsi üzrə;	125	234
14.20.	Eyni zamanda, satış məqsədi ilə saxlanılan bioloji aktivlərin istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləği qədər azaldılması üzrə;	235	125
14.21.	Satılmış bioloji aktivlərin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
14.22.	Əvəzsiz verilmiş bioloji aktivlərin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
14.23.	Tələf olmuş və tam amortizasiya olunmuş bioloji aktivlərin silinməsi üzrə;	235	234
14.24.	Tələf olmuş bioloji aktivlərin dəyərinin xərcə silinməsi üzrə;	741	234
14.25.	Eyni zamanda, tələf olmuş bioloji aktivlərin istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləğinin silinməsi üzrə;	235	741, 742, 743
14.26.	Tələf olmuş bioloji aktivlərin silinməsi nəticəsində kapital ehtiyatlarının azaldılması üzrə;	535	801
14.27.	Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) əldə olunmuş bioloji aktivlərə görə amortizasiya məbləğlərinin hesablanması üzrə;	122-5	235
14.28.	Podrat üsulu ilə əldə edilməsi üzrə;	234-3	301, 309
14.29.	Təsərrüfat üsulu ilə bioloji aktivlərin əldə	234-3	121, 301, 307, 308,

	edilməsi üzrə;		309, 335
14.30.	Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə əldə olunmuş bioloji aktivlərin sifarişçi tərəfindən uçotda (balansda) əks etdirilməsi üzrə;	234	234-3
14.31.	İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlakların kapital qoyuluşu nəticəsində əldə edilməsi üzrə;	236	238
14.32.	İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlakların malsatan və sair kreditorlardan əldə edilməsi üzrə;	236	301, 309
14.33.	İnvestisiya məqsədli daşınmaz əmlakların əvəzsiz olaraq əldə edilməsi üzrə;	236	631-3
14.34.	Satış məqsədi ilə saxlanılan investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər» hesabına keçirilməsi üzrə;	125	236
14.35.	Eyni zamanda, satış məqsədi ilə saxlanılan investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləği qədər azaldılması üzrə;	237	125
14.36.	Satılmış investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
14.37.	Əvəzsiz verilmiş investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
14.38.	Tam aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların silinməsi üzrə;	237	236
14.39.	Aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların dəyərinin xərcə silinməsi üzrə;	741, 742, 743	236

14.40.	Eyni zamanda, aşılانmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləğinin silinməsi üzrə;	237	741, 742, 743
14.41.	Aşılانmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların silinməsi nəticəsində kapital ehtiyatlarının azaldılması üzrə;	535	801
14.42.	Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) investisiya məqsədli daşınmaz əmlaklara görə amortizasiya məbləğlərinin hesablanması üzrə;	122-5	237
14.43.	Podrat üsulu ilə investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların əldə edilməsi üzrə;	238	301, 305, 309
14.44.	Təsərrüfat üsulu ilə investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların əldə edilməsi üzrə	238	121, 126, 301, 305, 307, 308, 309, 335
14.45.	Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə hazırlanmış investisiya məqsədli daşınmaz əmlakların sifarişçi tərəfindən uçotda (balansda) əks etdirilməsi üzrə;	236	238
15. Qeyri-maddi aktivlərin uçotu			
15.1.	Qeyri-maddi aktivlərin kapital qoyuluşu nəticəsində əldə edilməsi üzrə;	241	243
15.2.	Qeyri-maddi aktivlərin malsatan və sair kreditordardan əldə edilməsi üzrə;	241	301, 309
15.3.	Qeyri-maddi aktivlərin əvəzsiz olaraq əldə edilməsi üzrə;	241	631-3
15.4.	Satış məqsədi ilə saxlanılan qeyri-maddi aktivlərin «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər» hesabına keçirilməsi üzrə;	125	241
15.5.	Eyni zamanda, satış məqsədi ilə saxlanılan qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləği qədər	242	125

	azaldılması üzrə;		
15.6.	Satılmış qeyri-maddi aktivlərin dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
15.7.	Əvəzsiz verilmiş qeyri-maddi aktivlərin dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
15.8.	Tam aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə;	242	241
15.9.	Aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş qeyri-maddi aktivlərin dəyərinin xərcə silinməsi üzrə;	741, 742, 743	241
15.10.	Eyni zamanda, aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti ərzində yığılmış amortizasiya məbləğinin silinməsi üzrə;	242	741, 742, 743
15.11.	Aşılanmış və ya istifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş qeyri-maddi aktivlərin silinməsi nəticəsində kapital ehtiyatlarının azaldılması üzrə;	535	801
15.12.	Hesabat dövrünün sonunda (dekabr ayının sonuncu iş günü) qeyri-maddi aktivlərə görə amortizasiya məbləğlərinin hesablanması üzrə;	122-5	242
15.13.	Podrat üsulu ilə qeyri-maddi aktivlərin əldə edilməsi üzrə;	243	301, 309
15.14.	Təsərrüfat üsulu ilə qeyri-maddi aktivlərin əldə edilməsi üzrə;	243	301, 307, 308, 309, 335
15.15.	Podrat və ya təsərrüfat üsulu ilə hazırlanmış qeyri-maddi aktivlərin sifarişçi tərəfindən uçotda (balansda) əks etdirilməsi üzrə;	241	243
16. Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin uçotu			
16.1.	Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə	251	301, 309

	aktivlərinin malsatan və sair kreditorlardan əldə edilməsi üzrə;		
16.2.	Sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin əvəzsiz olaraq əldə edilməsi üzrə;	251	631-3
16.3.	Satış məqsədi ilə saxlanılan sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin «Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər» hesabına keçirilməsi üzrə;	125	251
16.4	Satılmış sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
16.5	Əvəzsiz verilmiş sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	741, 742, 743	125
16.6	İstifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərinin xərcə silinməsi üzrə;	741, 742, 743	251
16.7.	İstifadəsi mümkün olmadığından yararsız hala düşmüş sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivlərinin silinməsi nəticəsində kapital ehtiyatlarının azaldılması üzrə;	535	801
17. Qısamüddətli kreditor borclarının uçotu:			
17.1.	Qısamüddətli və uzunmüddətli aktivlərin alınması üzrə;	121, 126, 231, 233, 234, 236, 238, 241, 251	301, 302, 305, 309
17.2.	Qısamüddətli kreditor borclarının birbaşa məsrəfə hesablanması üzrə;	122, 123	301. 302. 304, 305, 306, 307, 308, 309
17.3.	Qısamüddətli kreditor borclarının əməkhaqqından tutulmalar şəklində hesablanması üzrə;	307	308 №-li hesabın müvafiq subhesabları
17.4.	Qısamüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	301. 302. 304, 305, 306, 307,	101, 103, 104 №-li hesabların müvafiq

		308, 309	subhesabları
18. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu:			
18.1.	Daxil olmuş pul vəsaitlərinə görə qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin baş verməsi üzrə;	103	311, 312, 314, 317
18.2.	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərə görə faiz xərclərinin hesablanması üzrə;	122	311, 312, 314, 317
18.3.	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	311, 312, 314, 317	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
19. Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin uçotu:			
19.1.	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin məsrəflərə hesablanması üzrə;	122	321, 323, 324
19.2.	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	321, 323, 324	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
20. Sair qısamüddətli öhdəliklərin uçotu:			
20.1.	Sair qısamüddətli öhdəliklərin məsrəflərə hesablanması üzrə;	122	331, 335
20.2.	Sair qısamüddətli öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	331, 335	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
20.3.	Daxil olmuş pul vəsaitlərinə görə yaranmış sair qısamüddətli öhdəliklər üzrə;	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları	332, 333
20.4.	Cari hesabat dövründə büdcə təşkilatlarına verilmiş məqsədli maliyyələşmələr üzrə məbləğlərin gəlir kimi tanınması üzrə;	334	621, 622
21. Uzunmüddətli kreditör borclarının uçotu:			
21.1.	Qısamüddətli və uzunmüddətli aktivlərin hesabat dövründən artıq müddətə (adətən 12	121, 122, 123, 126, 231, 233,	401, 402, 403, 405

	aydan artıq müddətə) alınması üzrə;	234, 236, 238, 241, 251	
21.2.	Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borclarının faiz xərclərinin silinməsi üzrə;	721-2	404
21.3.	Uzunmüddətli kreditor borclarının ödənilməsi üzrə;	401, 402, 403, 404, 405	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
22. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu:			
22.1.	Daxil olmuş pul vəsaitlərinə görə uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin baş verməsi üzrə;	103	411, 412, 414, 416., 418
22.2.	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərə görə faiz xərclərinin hesablanması üzrə;	721-2	411, 412, 414, 416., 418
22.3.	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	411, 412, 414, 416, 418	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
23. Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin uçotu:			
23.1.	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin məsrəflərə hesablanması üzrə;	122	422, 424
23.2.	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklərin ödənilməsi üzrə;	422, ,424	103 №-li hesabın müvafiq subhesabları
24. Nizamnamə (nominal) kapitalının uçotu:			
24.1.	Nizamnamə (nominal) kapitalının ümumi dəyəri üzrə;	111-10	501
24.2.	Təsisçi-təşkilat tərəfindən nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməsi üzrə;	103-7	111-10
24.3.	Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi üzrə;	502	111-10

25. Geri alınmış kapitalın uçotu:			
25.1.	Təşkilata məxsus olan kapitalın (səhmlərin) verilməsi üzrə;	521	105
25.2.	Verilmiş kapitalla (səhmlərə) görə gəlirin tanınması üzrə;	111-10	633-3
25.3.	Verilmiş kapitalın (səhmlərin) nominal dəyərinin gəlirdən çıxılması üzrə;	633-3	521
25.4.	Verilmiş kapitalla (səhmlərə) görə alınmış pul vəsaitlərinin ödənilməsi üzrə;	103-7	111-10
25.6.	Təşkilata məxsus olan kapitalın (səhmlərin) geri qaytarılması üzrə;	105	521
25.7.	Təşkilata məxsus olan geri qaytarılmış kapitalın (səhmlərin) ödənilməsi üzrə;	521	103-7
26. Kapital ehtiyatlarının uçotu:			
26.1.	Yenidənqiymətləndirmə nəticəsində yaranmış və aktivin ilkin dəyərindən artıq olan məbləğlər üzrə;	231, 234, 236, 241, 251	631-2
26.2.	Eyni zamanda, yenidənqiymətləndirmə nəticəsində aktivin ilkin dəyərindən artıq olan məbləğlərin kapital ehtiyatlarına aid edilməsi üzrə;	631-2	531-1, 531-2, 531-3
26.3.	Yenidənqiymətləndirilmiş aktiv üzrə yaranmış qiymətdəndüşmə zərəri üzrə;	631-2	231, 234, 236, 241, 251
26.4.	Yenidənqiymətləndirilmiş aktiv üzrə yaranmış qiymətdəndüşmə zərərinin kapitalın azalmasına aid edilməsi üzrə;	531-1, 531-2, 531-3	631-2
26.5.	Yenidənqiymətləndirilmiş aktiv üzrə yaranmış qiymətdəndüşmə zərərinin xərcə aid edilməsi üzrə;	701. 702. 703. 731. 732. 733, 741, 742, 743	631-2
26.6.	Qanunvericiliyə əsasən yaradılmış ehtiyat fondları üzrə;	801	533
26.7.	Qanunvericiliyə əsasən yaradılmış ehtiyat	533	Müvafiq hesabların

	fondlarının istifadəsi üzrə;		subhesabları
26.8.	Digər ehtiyat fondlarının yaradılması üzrə;	801	535
26.9.	Yaradılmış digər ehtiyat fondlarının istifadəsi üzrə;	535	Müvafiq hesabların subhesabları
27. Bölüşdürülməmiş mənfəətin və ya ödənilməmiş zərərin uçotu:			
27.1.	Bölüşdürülməmiş mənfəətin və ya ödənilməmiş zərərin yaradılması üzrə;	801	541
27.2.	Bölüşdürülməmiş mənfəətin və ya ödənilməmiş zərərin istifadəsi üzrə;	541	Müvafiq hesabların subhesabları
27.3.	Uçot siyasətinə dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlər ilə bağlı yaranmış mənfəət üzrə;	542	541
27.4.	Uçot siyasətinə dəyişikliklər və əhəmiyyətli səhvlər ilə bağlı yaranmış zərər üzrə;	541	542
27.5.	Hesabat dövrünün ilin sonunda (31 dekabr daxil olmaqla) istifadə edilməmiş xalis mənfəət qalığı üzrə;	541	543
27.6.	Keçmiş illərə görə bölüşdürülməmiş mənfəətin istifadəsi üzrə;	543	Müvafiq hesabların subhesabları
28. Birja əməliyyatlarından gəlirlərin uçotu:			
28.1.	Birja əməliyyatlarına görə tanınmış gəlirlərdən xərclərin çıxılması üzrə;	611 №-li hesabın müvafiq subhesabları	701, 702, 703, 721, 722, 725
28.2.	Birja əməliyyatlarına görə tanınmış gəlirlərdən əldə olunmuş mənfəət üzrə;	611 № hesabın müvafiq subhesabları	801
28.3.	Birja əməliyyatlarına görə tanınmış gəlirlərdən əldə olunmuş zərər üzrə;	801	611 №-li hesabın müvafiq subhesabları
28.4.	Satılmış malların qaytarılmasına görə əməliyyatlar üzrə;	612	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları

28.5.	Satılmış malların qaytarılmasına görə malların mədaxili üzrə;	124	701
28.6.	Satılmış malların qaytarılmasına görə mənfəətin azaldılması üzrə;	801	612
28.8.	Alıcılar və sifarişçilərə tətbiq edilmiş güzəştlər üzrə;	613	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları
28.8.	Alıcılar və sifarişçilərə tətbiq edilmiş güzəşt məbləğlərinin zərərə aid edilməsi üzrə;	801	613
29. Qeyri-birja əməliyyatlarından gəlirlərin uçotu:			
29.1.	Qeyri-birja əməliyyatlarına görə tanınmış gəlirlərdən xərclərin çıxılması üzrə;	621, 622, 623, 624, 625	731, 732, 733, 721, 722, 725
29.2.	Qeyri-birja əməliyyatlarına görə tanınmış gəlirlərdən əldə olunmuş mənfəət üzrə;	621, 622, 623, 624, 625	801
29.3.	Qeyri-birja əməliyyatlarına görə tanınmış gəlirlərdən əldə olunmuş zərər üzrə;	801	621, 622, 623, 624, 625
30. Digər gəlirlərin uçotu:			
30.1.	Digər əməliyyatlara görə tanınmış gəlirlərdən xərclərin çıxılması üzrə;	631 №-li hesabın müvafiq subhesabları	741, 742, 743, 721, 722, 725
30.2.	Digər əməliyyatlara görə tanınmış gəlirlərdən əldə olunmuş mənfəət üzrə;	631 №-li hesabın müvafiq subhesabları	801
30.3.	Digər əməliyyatlara görə tanınmış gəlirlərdən əldə olunmuş zərər üzrə;	801	631 №-li hesabın müvafiq subhesabları
30.4.	Fəaliyyətin dayandırılmasından qazancılara görə xərclərin tanınması üzrə;	741, 742, 743	125
30.5.	Fəaliyyətin dayandırılmasından qazancılara görə tanınmış gəlirlərdən xərclərin çıxılması üzrə;	632	741, 742, 743
30.6.	Fəaliyyətin dayandırılmasından pul	103 №-li hesabın	632

	vəsaitlərinin daxil olması üzrə;	müvafiq subhesabları	
30.7.	Fəaliyyətin dayandırılmasından tanınmış zərərlər üzrə;	801	632
30.8.	Keçmiş illərin gəlirləri üzrə;	333, 334, 335	631-5
30.9.	Ümitsiz borcların bərpası üzrə;	111 №-li hesabın müvafiq subhesabları	631-6
30.10.	Eyni zamanda, bərpa olunmuş ümitsiz borcların mənfəətə aid edilməsi üzrə;	631-6	801
30.11.	Silinmiş ehtiyatların bərpasına görə xərcin azalması (gəlirin artması) hesablanması üzrə;	127	631-7
30.12.	Eyni zamanda, silinmiş ehtiyatların bərpasına görə mənfəətin hesablanması üzrə;	631-7	801
30.13.	Faiz gəlirinin hesablanması üzrə;	111-7	633-1
30.14.	Qiymətdən düşmüş borclara görə faiz gəlirinin hesablanması üzrə;	111-7	633-2
30.15.	Dividendlərə görə gəlirin hesablanması üzrə;	111-7	633-3
31. Xərclərin uçotu:			
31.1.	Birja əməliyyatına görə tanınmış xərclər üzrə;	701. 702, 703	122
31.2.	Qeyri-birja əməliyyatına görə tanınmış xərclər üzrə;	731. 732, 733	122
31.3.	Sair mənbələr hesabına tanınmış xərclər üzrə;	741. 742, 743	122
31.4.	Maliyyə xərclərinin tanınması üzrə;	721, 722, 725	309, 335
32. Mənfəətin (zərərin) uçotu:			

32.1.	Hesabat dövründə tanınmış mənfəət üzrə;	611, 521, 622, 623, 624, 625, 631, 532, 633	801
32.2.	Hesabat dövründə tanınmış zərər üzrə;	801	611, 521, 622, 623, 624, 625, 631, 532, 633, 801